

RESEPTIO $\frac{2}{10}$

KIRKON ULKOASIAIN OSASTON TEOLOGISTEN ASIAIN TIEDOTUSLEHTI

Anna meille meidän jokapäiväinen leipämme.

LML:n 11. yleiskokous Stuttgartissa 20.-27.7.2010

**ANNA MEILLE MEIDÄN JOKAPÄIVÄINEN LEIPÄMME.
LML:N 11. YLEISKOKOUS STUTTGARTISSA 20.–27.7.2010**

Anna meille Luterilainen maailmanliittomme – Arvostavia ja kriittisiä huomioita LML:n 11. yleiskokouksesta Stuttgartissa 2010 <i>Panu Pihkala</i>	3	
<i>Juha Auvinen, Panu Pihkala ja Esko Siljanen</i> : yleiskokouksen tunnuslaulu suomeksi	14	
1. LUTERILAINEN JA EKUMEEINEN		
Luterilaisuuden tulevaisuus <i>Risto Cantell</i>	15	
Jumala ja jokapäiväinen leipä <i>Eero Huovinen</i>	20	
Luterilaisen maailmanliiton dialogit 2003–2010 <i>Tomi Karttunen</i>	27	
Luterilaista jumalanpalvelusta etsimässä – yleiskokouksen jumalanpalveluselämä <i>Miika Ahola</i>	38	
2. TEOLOGIA, DIAKONIA JA VAIKUTUSTOIMINTA		
Diakonia eilen ja tänään <i>Aaro Rytkönen</i>	44	
Epäoikeudenmukainen velka ja kirkot: tapaus Suomi <i>Tuula Siljanen</i>	49	
Diskussionen om styrande principer för äktenskap, familj och sexualitet <i>Sixten Ekstrand</i>	55	
3. LML JA ME		
Viestinnän tuulet maailmanlaajuisessa yhteydenpidossa <i>Iiris Kivimäki</i>	60	
Kasvatus, identiteetti ja ihmisoikeuskysymykset LML:n yleiskokouksessa <i>Marja Pesonen</i>	64	
Seurakuntapapin näkökulmia yleiskokoukseen <i>Sammeli Juntunen</i>	67	
Veljeni ja sisarteni kasvot – Seurakuntapapin kokemuksia Stuttgartista <i>Esko Siljanen</i>	71	
Anna meille jokapäiväinen leipämme <i>Maarit Leskelä</i>	75	
Tyhjä kulho – hartausvirikemateriaali <i>Panu Pihkala</i>	78	
4. HAETTAVANA OLEVAT STIPENDIT		80

ISSN 1235-8878

RESEPTIO/kirkkohallituksen ulkoasiain osasto, teologiset asiat
osoite: PL 185, 00161 Helsinki, p. 09-1802287, kotisivu: <http://www.sakasti.evl.fi/reseptio>

toimitus: TT Tomi Karttunen, TM Tapani Saarinen (toimitussihteeri)
Etukannen kuva: LML:n 11. yleiskokouksen logo, takakannen kuva: Jukka Latva-Hakuni.

Logon suunnittelu: Juha Silvo

Paino ja taitto: Hakapaino Oy

Anna meille Luterilainen maailmanliittomme

Arvostavia ja kriittisiä huomioita
LML:n 11. yleiskokouksesta Stuttgartissa 2010

Panu Pihkala

Mitä Luterilainen maailmanliitto merkitsee? Perusasiakirjan mukaan se on sellaisten kirkkojen kommuunio eli yhteisö, jotka ovat yksimielisiä Jumalan Sanan julistamisesta luterilaisten tunnustuskirjojen kuvaamalla tavalla. Kristuksen maailmanlaajassa kirkossa LML on ikään kuin maailman hiippakuntamme.

Mutta mitä tämä käytännössä tarkoittaa? Onko maailmanliitolla vaikutusta paikallistasolla? Onko yleiskokouksella todella päätösvaltaa, vai onko valta käytännössä valmistelijoiden ja keskuksen henkilöstöllä? Onko yleiskokous kallis ja ylisuuri telttaleiri, jonka merkitys jää yhteiseen jakamiseen? Tätä on kyselty eri puolilla.

Millainen Suomen evankelis-luterilainen kirkko olisi ilman LML:a? Väitän, että hyvin toisenlainen; ja tässä piirtyy esiin maailmanliiton sekä yleiskokousten merkitys. Kohtaamiset, yhteydet

muuttavat meitä. Ne pakottavat meidät miettimään, mikä on erilaisuuden merkitys. Ne haastavat meidän omat, turvalliset, vanhat käsityksemme. Ne vaikuttavat meihin monilla tavoilla, joita on vaikea tarkasti tutkia ja sanoittaa, mutta joiden vahvuus on kiistaton.

Päätöslauselmilla on niilläkin merkityksensä, mutta rajallinen. Ekumeniasa, kristittyjen yhteydessä kirkastunut opetus on ollut, kuinka yhteinen matka kohti päätöksiä on usein itse päätöstä merkittävämpi. Päätöslauselmatkin ovat muuttaneet maailmaa: erityisesti silloin kun ne ovat olleet sekä harkittuja että rohkeita. Mutta ennen kaikkea päätöksiin pyrkiminen yhdessä on muuttanut maailmaa.

Suomalaiset ovat joutuneet ja saaneet kohdata maailmanliiton kautta maailman eri laitojen kysymykset. Käytännön hätä ja niistä nousevat uskonkysymykset ovat tulleet lähelle. Muuttuvien

tilanteiden synnyttämät uudet teologiset virtaukset on jouduttu kohtaamaan. Syntyneet ajatukset ja kohtaamiset ovat poikineet erilaista kasvua kotimaassa – ja usein uusia kohtaamisia, kun tutuksi tulleet henkilöt ja ajatukset on kutsuttu vierailemaan. Samalla polttavana haasteena säilyy se, miten yleiskokousprosessi voisi parhaiten palvella kotimaissa. Tämä kirja pyrkii antamaan siihen mahdollisuuksia tiedon ja pohdintahaasteiden kautta.

Teema: Anna meille meidän jokapäiväinen leipämme

Yhdennentoista yleiskokouksen teemaksi oli valittu Isä meidän – rukouksen perustava pyyntö. Teeman valinta on pitkä ja merkittävä prosessi. Teema ei sanele kaikkea, mutta se muodostuu yleisimmäksi viitekehukseksi kokoukselle. Puhujat peilaavat ajatuksiaan ennen kaikkea teemaa kohti. Voi jopa kysyä, kahlitseeko teema joskus turhankin paljon puheenaiheita ja käsiteltäviä asioita: onko kaikki ajankohtaiset asiat välttämättä käsiteltävä juuri teeman valossa?

Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme – teema nosti esiin pyytämisen ja antamisen, ravinnon ja riippuvuuden, ajanhetken ja kontekstin aihepiirit. Taustalla kohosi koko ajan uhkaavan pilven tavoin maailman nälkä.

Nälkä ymmärrettiin laaja-alaisesti: sekä fyysisen että hengellisen ravinnon tarpeena, eli oikeastaan nämä yhdistävänä kokonaisvaltaisena nälkänä. Kokouksen valmistelumateriaali kartoitti osateemat kullekin päivälle: yhtäältä teeman eri

sanojen mukaan ja samalla aihealueittain jaotellusti. Ensimmäisen päivän teemana oli ”Anna”-pyyntö ja toisaalta Antaja eli pohjimmiltaan Jumala. Toinen päivä keskittyi ”Meille”-sanaan ja yhteisön teemoihin, ja niin edelleen.

Suunnitelma oli yhtäältä tarkkaan mietitty ja palveleva, mutta toisaalta myös haastava. Käytännössä esimerkiksi moni temaattiseksi toivottu aamujumalanpalvelus seurasi samaa peruskaavaa: maailmassa on niin paljon nälkää – me olemme syntisiä, kun emme auta tilannetta riittävästi – pyydämme armoa Jumalalta ja ylistämme Hänen hyvyyttään. Kun huomioon otettavina ovat päivään liittyvä kaksiosainen teema ja samalla vielä maailmanliiton eri maantieteellisten alueiden vaihtuvat näkökulmat, on sopassa sangen monta sattumaa.

Tässä artikkelissa käyn läpi kokouksen ja siihen johtaneen prosessin pääpiirteet. Muut artikkelit tarjoavat tarkempaa tietoa eri osa-alueista. Esiteltyni yleiskokousprosessin eri puolia esitän yhteenvetäviä kriittisiä huomioita kokouksen annista.

Suomalaisten osallistuminen

Pohjoismaisilla kirkoilla on resurssien sa vuoksi se suuri etuoikeus, että niillä on mahdollisuus valmistautua yleiskokouksiin kattavasti. Suomen delegaatio (kts. liite) sisälsi historiallisen paljon nuoria edustajia: yli suositusten. Tämä koettiin tärkeäksi ratkaisuksi – ja myös siksi, että moni delegaation vaikutusvaltainen jäsen oli jäämässä piakkoin eläkkeelle. Joitain puutteitakin kokouksessa arvosteltiin olevan: naispuolisia jäseniä oli useita, muttei yhtäkään

pappisvihkimyksen saanutta. Tämä aiheutti tosin keskustelua myös siitä, missä määrin on syytä korostaa vihkimystä ja toisaalta koulutuksen tuomaa asiantuntemusta.

Delegaatio kokoontui ensi kerran yli vuotta ennen kokousta. Tuolloin valittiin valmisteluryhmä, jossa toimivat Minna Hietamäki, Ville Lähdesmäki, Antti Mustakallio ja Panu Pihkala. Ryhmän ja delegaation johdon voimin suunniteltiin kaksipäiväinen valmistautumiskokous marraskuun lopulle sekä kokousta edeltävä työskenntely. Valmistautumisessa keskityttiin ensin ryhmädynamiikkaan ja vasta seuraavana askeleena asiakysymyksiin. Tällä pyrittiin lieventämään eroa kokoneempien ja tuoreempien jäsenien välillä.

Suomalaiset osallistuivat moniin esikokouksiin. Tammikuussa pidettiin Helsingin Sofiassa epävirallinen pohjoismainen valmistelukokous. Muutama edustaja osallistui varsinaiseen Euroopan esikokoukseen Bratislavassa sekä epäviralliseen pohjoismaisten nuorten esikokoukseen Upsalassa. Pohjoismaista yhteistyötä valmistautumisessa pyrittiin tehostamaan ja hyödyntämään internetin mahdollisuudet entistä paremmin. Tässä tapahtuikin edistystä, mutta kehittämistä on vieläkin.

Monien arvioiden mukaan Suomen delegaatio oli historiallisesti verraten hyvin valmistautunut. Tavoitteiden määrittely oli kuitenkin haasteellista. Kuten edellisissäkin yleiskokouksissa, suomalaisille tarjoutuu helposti sinänsä erittäin tärkeä rauhanrakentajan rooli. Mutta olisiko jotain tarkempaa, jota kannattaisi ajaa hyvin valmistautuneen delegaation voimin? Nyt tavoitteina

olivat maailmanpalvelun toiminnan turvaaminen (josta ei lopulta juuri keskusteltu yleiskokouksessa), Suomen ehdokkaan Maria Immosen valinta neuvostoon sekä yleinen järkevä, luterilaiseen uskonideteettiin perustuva toiminta. Etukäteen arveltiin, että yleiskokouksessa saattaa puhjeta koviakin riitoja Ruotsin kirkon sukupuolineutraaliin avioliittoon liittyvän päätöksen tiimoilta. Eräät Afrikan ja Aasian kirkot ilmaisivat vahvasti tyytymättömyytensä tähän asiaan ennen kokousta. Rauhanrakentajuus oli sikäli perusteltu tavoite.

Kokouksen rakenne

Ennakkovierailut: Wittenbergistä Baijeriin

Ennen kokousta oli mahdollisuus osallistua paikallisseurakuntavierailuihin (Pre-Visitation Program). Kaksi meistä suomalaisista matkasikin jo 14.7. Wittenbergiin, jonne vierailijat kokoontuivat ennen hajaantumista eri puolelle Saksaa. Wittenbergissä on tuore LML-keskus, jonka johtaja Hans Kasch vastasi paljolti järjestelyistä yhdessä Saksan kansallisen LML-komitean kanssa. Wittenbergin vierailu oli lyhyt mutta antoisa tutustuminen kaupungin keskeisiin luterilaisiin kohteisiin sekä toisiin vieraisiin. Jo seuraavana päivänä matka jatkui: aamulla osallistuimme kuitenkin puunistutusseremoniaan Lutherpuutarhassa. Projektin tarkoituksena on kasvattaa Luther-ruusun ympärille rakentuva puisto luterilaisten yhteyden merkiksi reformaation 500-vuotisjuhallisuuksiin vuonna 2017 mennessä.

Suomalaiset ennakkovierailijat majoituivat Neuendettelsaun luterilaiseen

kylään Baijerissa yhdessä kahden afrikkalaisen kanssa. Pieni ryhmä mahdollisti tiiviin tutustumisen ja hyvän kulttuurivaihdon maanosien välillä. Neuendettelsau on itsessään kulttuurien kohtauspaikka: sen MissionOne-World (EineWelt) – lähetys- ja kansainvälinen diakoniakeskus kokoaa yhteen väkeä eri puolilta. Keskus on kehittänyt lähetysjuhlistaan katujuhlatyyppisen tapahtuman, joka kerää väkeä kauempaakin Baijerista. Juhlien lisäksi tutustuimme Neuendettelsaun kuuluisaan diakonissalaitokseen, Augustanan teologiseen yliopistoon sekä lähiseutuun.

Stuttgart, satojen delegaattien kohtauspaikka

Saksa oli kokouspaikkana väistämättä luterilaisuuden historiaan johdettava. Vanha Stiftskirche toimi kokouksen merkittävimpien jumalanpalvelusten paikkana. Stuttgart sijaitsee erittäin vauraalla alueella, mikä vaikutti moniin käytännön järjestelyihin. Isäntäväen vieraanvaraisuus oli yltäkylläistä – jotkut kysyivät, oliko se jopa liian yltäkylläistä kokouksen teemaan nähden.

Delegaateilla ei tällä kertaa ollut läheskään niin mittavia viisumiongelmia kuin edellisen yleiskokouksen aikaan. Sekä nuorten että naisten kiintiöosuudet kohosivat suositusrajan tuntumaan. Huomiota kiinnitettiin suureen määrään osallistujia, jotka edustivat samaan aikaan sekä nuorten, naisten että maallikoiden kiintiöitä. Tästä seurannut suuri miespuolisten iäkkäämpien pappisosallistujien määrä herätti arvostelua.

Nuoret sekä naiset olivat kokouksessa kohtalaisen vahvasti esillä. Molempien esikokousten viestit ja presentaatiot herättivät huomiota. Nuoret kunnostautuivat myös päätöslauselmaehdotusten muokkaamisesityksissä.

Vain kahdeksan päivää

Yleiskokouksen aikataulu oli tiivis: kaksi ja puoli päivää edellistä yleiskokousta lyhyempi. Tämä näkyi monissa asioissa, kuten loppupäivien kiireessä, mihin palaan myöhemmin. Kokous alkoi tiistai-iltapäivän jumalanpalveluksella ja päättyi seuraavana tiistai-iltapäivänä.

Päiväohjelma rakentui hartauselämän ja kokousistuntojen varaan. Alte Reithalle – salin kristallikruunujen alla pidettiin tunnin ja vartin mittaiset aamujumalanpalvelukset sekä lyhyemmät iltahartaudet. Ytimekäs päivähartaus pidettiin kokoussalissa. Jumalanpalveluselämä oli kaikkiaan sangen värikästä ja monenlaista palautetta herättänyttä, mihin Miika Aholan artikkelissa pureudutaan.

Kokousistunnot tai muut ohjelmaan kuuluvat tapaamiset jatkuivat usein vielä illallisen jälkeen. Tämä teki päivistä pitkiä, mikä alkoi näkyä kokouksen loppupäässä lievästi kollektiivisena väsymyksenä. Sunnuntai oli vapaapäivä, jolloin oli mahdollista osallistua vierailuihin lähistöllä oleviin seurakuntiin tai televisioituun messuun Stuttgartissa. Suomalaisista suurin osajoukko, viisi henkilöä, vieraili Kaltembergin pienessä seurakunnassa, jossa meidät otettiin sydämellisesti vastaan.

Kyläryhmät, kokouksen heimot

Aamuhartauden jälkeen väki hajaantui kyläryhmiin (Village Group). Niitä oli aiheiden mukaan viisi, joista kukin oli vielä jaettu kahtia tulkkauksen vuoksi.

Kyläryhmillä oli karkeasti jaoteltu-na kaksiosainen tehtävä. Ne toimivat pienryhmänä, jonka kautta löytää kosketuspinta laajaan yleiskokoukseen, ja ne mahdollistivat yksittäisten osallistujien vaikutuksen yleiskokouksen viestin ja päätöslauselmien muokkausvaiheeseen.

Ryhmiä tehtävä oli kunnianhimoinen. Vajaassa tunnissa ja vartissa oli tarkoitus keskustella, tutustua ja tehdä ehdotuksia kymmenien ihmisten kesken. Ryhmiä koot olivat suuria: jotkut olivat reilusti yli satahenkisiä. On selvää, että näin suurissa ryhmissä vuorovaikutus on suurissa haasteissa.

Toimin itse yhden ryhmän varapuheenjohtajana. Käyttämällä toimihenkilöiden kanssa kaiken mahdollisen osaisemme saimme 70–100-henkisen ryhmämme työskentelyn toimimaan pääasiassa positiivista palautetta saaneella tavalla. Kiinnitimme kuitenkin huomiota siihen, että pienryhmien toimihenkilöitä ei paljoakaan koulutettu ryhmädynamiikkaan tai varsinaisiin työtapoihin: enemmänkin sisällön käsittelyyn ja teknisiin kysymyksiin. Useammasta kyläryhmästä annettiinkin turhautunutta palautetta osallisuuden ja järkevän käsittelyn puutteesta.

Pienryhmien organisointi on haastava ja erittäin tärkeä kysymys. Ne ovat olennaisessa roolissa kokousväen osallisuuden kasvattamisessa. Tämä olisi

yhtäältä helpompaa pienemmissä ryhmissä: mutta silloin viestiin ja päätöslauselmiin vaikuttaminen tulee sillä foorumilla mahdottomaksi. KMN:n Porto Alegren yleiskokouksen tällaisista pienistä ryhmistä annettiin palautetta juuri motivaation puutteesta, kun varsinaista vaikutusmerkitystä ryhmillä ei ollut. Itse ajattelen, että kyläryhmien suurin merkitys on kohtaamisten mahdollistamisella päätöslauselmaehdotusten sijaan. Mutta mahdollisuus vaikuttaa lauselmiin toimii toisaalta monelle motivaationa saapua ryhmään: kysymys on vaikea.

Keskeiset tapahtumat: Anteeksi Lutherin puolesta, anglikaani pääpuhujana

Sopu mennoniittojen kanssa

Monen arvion mukaan yleiskokouksen merkittävin yksittäinen tapahtuma oli sovintojumalanpalvelus mennoniittojen kanssa. Tämä oli seurausta pitkästä yhteisestä prosessista LML:n ja mennoniittojen maailmankonferenssin kanssa.

Mikä on jälkikäteen tapahtuvan sovituksen merkitys? Eikö se ole armahduksen rukoilemista toisten syntien puolesta – mikä on aina helpompaa kuin omien syntien puolesta? Eräs suomalainen delegaatti totesikin tämän, mutta jatkaen, että Lutherin ja Melancthonin syntien puolesta rukoilu on kuitenkin luterilaisille aina mielekästä. Näiden reformaattorien kirjoitukset johtivat aikaan uudestikastamista harjoittaneiden mennoniittojen vainoihin ja teloituksiin. Stuttgart muodosti sovinnolle erityisen taustan siksi, että kaupungissa vaikuttanut luterilainen reformaattori Johannes

Brenz itse asiassa vastusti mennoniit-tojen vainoja.

Suomessa mennoniitat ovat sängen tuntematon ryhmittymä, mutta maailmanlaajuisesti heitä on miljoonia. Sovintoprosessilla on laaja kansainvälinen merkitys.

Rowan Williams ruumiillisti yhteyttä anglikaanien kanssa

Pääpuhujia oli vain yksi. Se, että hän oli anglikaani, ruumiillisti vahvaa yhteyttä luterilaisten ja anglikaanien välillä, jota Porvoon yhteisö Pohjois-Euroopassa toteuttaa.

Canterburyn arkkipiispa Williamsin puhe saavutti lähes varauksetonta kiitosta. Esitelmä luotasi jokapäiväistä leipää syvällisesti ja monipuolisesti, kartoittaen erityisesti anteeksiannon ja tämän pyynnön yhteyttä. Kokonaisuutta täydensi mahdollisuus keskustella Williamsin kanssa. Tauon aikana Williams jaotteli kirjalliset kysymykset ja vastasi niihin seuraavan session aikana. Hänen samaan aikaan syvällistä ja yleistajuista, laaja-alaisesta uskonkäsityksestä nousevaa tapaansa vastata kysymyksiin kiitettiin laajalti. Moni piti tätä osuutta yleiskokouksen yhtenä kohokohtana.

Ekumeeniset tervehdykset

Tervehdyksiä kuultiin suuri määrä – jälkikäteen arvioiden kenties jopa turhan suuri määrä käytettävissä olleeseen kokousaikaan nähden. Tervehdykset ovat tärkeitä sekä esittäjätahoilleen että maailmanliitolle, mutta turhan usein ne sisälsivät saman ennalta-arvattavan kaa-

van: lyhyttä puhetta teemasta – jokin ajankohtainen asia – hyvät toivotukset LML:lle.

Eläkkeelle siirtynyt kardinaali Walter Kasper sai raikuvat suosionosoitukset ja ortodoksisen kirkon edustaja metropoliitta Augustinos osallistui harvinaisesti myös Nokon iltajuhlaan. Eniten huomiota herätti kuitenkin konservatiivisen luterilaisen maailmanyhtymän, International Lutheran Councilin puheenjohtaja Gerald Kieschnickin tervehdys.

ILC:iin kuuluu noin 3,5 miljoonaa jäsentä, pääasiassa amerikkalaisesta Missouri-synodista. Eräät kirkot ovat sekä sen että LML:n jäseniä. Maailmanliitot ovat käyneet tiiviimpää keskustelua vuodesta 2003 lähtien, jolloin pidettiin laaja neuvottelu Järvenpäässä.

Ei ollut yllätys, että ILC suhtautuu kriittisesti LML:n tiettyihin linjauksiin ja keskustelunaiheisiin. Kuitenkin moni piti epäsovivana tervehdyksen tyyliä. Kieschnick lausui kyllä, ettei jätä huomiotta hirttä omassa silmässään, mutta tervehdys käytännössä viestitti ILC:n ovien olevan auki LML:n nykylinjaan kriittisesti suhtautuville jäsenkirkoille.

Henkilövaihdokset ja vaalit

Nokon kausi päättyi juhlien

Ismael Noko totesi esitellessään kokousvierasta: ”Eräät teistä eivät ehkä tiedäkään, että minulla on ollut edeltäjiä.” Vierailija oli Gunnar Staalsett, Nokon edeltäjä, jonka kausi päättyi vuonna 1994.

Nokon kausi pääsihteerinä on ollut pitkä ja monipuolinen. Pääsihteerinä on

ehtinyt osallistua vaikuttajana moneen prosessiin. Hänen kauttaan kuvataan historiallisesti merkittäväksi, mutta ei ristiriidattomaksi. Keskusvirkamiehistö ja henkilöstön kesken on esiintynyt myös säröjä, joista ei aina julkisesti ole paljon puhuttu.

Lähtötunnelmissa ristiriitoja ei muisteltu. Nokon kunniaksi järjestetty iltajuhla muuttui afrikkalaiseksi festivaaliksi. Yksi yleiskokouksen pirteimmistä hetkistä koettiin, kun afrikkalaiset riemuitsivat tanssien lavalla ja alati pitenevä väkiketju kierteli ruokasalia.

Nokon afrikkalaisuus on ollut merkittävä tekijä monessa sisältökysymyksessä. Tässä yleiskokouksessa Nokon läsnäolo ja toiminta olivat nähdäkseni erittäin merkittävässä roolissa siinä, ettei yleiskokous alkanut kiistellä seksuaalisuuskyseksistä. Asian nousua esiin afrikkalaisten toimesta Noko käytti vahvan puheenvuoron yhteyden olennaisuudesta erilaisuuksienkin keskellä. ”Afrikan pojan” sanomana viesti sai aivan erilaista painoarvoa afrikkalaisten keskuudessa.

Nokon seuraajaksi aiemmin neuvoston kokouksessa valittu Martin Junge esittäytyi maailmanliitolle pitämällä linjapuheen. Junge korosti yhteyden ja uskon ytimen merkitystä. Hänen jalkautumistaan kokousväen joukkoon pidettiin myös lämminhenkisenä.

Hanson nähtiin paimenena

Mark Hanson päätti presidenttikautensa kokouksen puheenjohtamiseen. Hänen toimintansa keräsi runsasta positiivista palautetta. Hanson nähtiin kokouksen paimenena, pastoraalisena (puheen)johtajana. Hänen vahvuutensa

oli auktoriteetin ja samalla keskustelullisen ilmapiirin luominen. Jos joku esitti asiansa väärässä kohdassa, Hanson opasti lempeästi oikean toimintatavan. Samalla hän kuitenkin poikkesi tietyissä kohdin, kuten muutosesityksistä äänestettäessä, kokouksen työjärjestyksestä – ilmeisesti tosin LML:lle perinteisellä tavalla. Usean edustajan mielestä nyt käytetty äänestyskäytäntö oli kömpelö ja osin epädemokraattinen.

Hanson oli myös teologisesti yleiskokouksen vahvin ääni yhdessä Rowan Williamsin kanssa (jonka kanssa heillä oli muutakin yhteistä, kuten valokuvista näkyy). Teologista syvyyttä palveli vahva retorinen osaaminen. Kuuntelijoina aktivoivat kysymykset, asioiden tiivistäminen ja samalla vankka uskon ydinkohtiin liittyvä sanoma olivat olennaisuuksia, joita monen muun puheenvuoroja käyttäneen kohdalla jäi kaipaamaan.

Neuvoston vaalitivasta kysymyksiä

Neuvostoehdokkaat valittiin esikokouksissa. Yleiskokouksessa oli toki mahdollisuus esittää myös muita ehdokkaita, mutta tätä eivät kaikki ajoissa tajunneet. Vasta juuri ennen äänestämistä yhden listan hyväksymisestä tai hylkäämisestä moni havahtui tilanteeseen. Osin hämmentävää keskustelua sekoitti vielä loppuillasta sangen spontaanisti tehty konstituutiomuutos, jossa toivottiin yhden edustajan lisäämistä Etelä-Amerikan alueelle. Tämä käynnisti tarkemman keskustelun siitä, mitkä asiat konstituutiossa ja perusasiakirjoissa olivat ylipäättään tarkastelun alla. Jotta eri osapuolilla olisi riittävästi aikaa valmistautua tärkeimpien asioiden muuttamiseen, on toiveista muuttaa niitä ilmoitettava kuukausia ennen yleiskokousta.

Kokouksessa ulkopuolisten selvittelyiden tuloksena muutosesitys vedettiin pois, kun asiaa seuraavaksi käsiteltiin. Jäljelle jäi kysymys siitä, mikä olisi demokraattisin tapa valita neuvosto. Yhtäältä eri alueiden tuottamat listat jakavat päätöksentekoa demokraattisesti. Toisaalta niiden laatimisen jälkeen on vaikea ehdottaa yksittäisiä muutoksia.

Munib Younan, ainoa presidenttiehdokas

Jo etukäteen oli osattu arvioida, että Jordanin ja Pyhän maan luterilaisen kirkon piispa Munib Younan olisi vahva presidenttiehdokas. Younan on monelle suomalaiselle tuttu: hän opiskeli pitkään Suomessa ja osaa kielen. Vaalilautakunnalle ehdotettiin myös muutamaa muuta henkilöä, mutta nämä henkilöt itse eivät olleet suostuvaisia ehdokkaiksi. Younan sai kokouksen ainoassa suljetussa lippuäänestyksessä (jonka suhteen oli erinäisiä teknisiä ongelmia) erittäin selvän kannatuksen.

Liikuttuneessa puheenvuorossaan Younan painotti rauhanrakentamista eri uskonryhmien välillä ja kristittyä, luterilaista identiteettiä. ”Minä en häpeä evankeliumia, sillä se on pelastuksen voima” oli hänen raamatullinen teemalauseensa Roomalaiskirjeestä. Younan havainnollisti myös LML:n avustustyön tärkeyttä kertomalla, kuinka hän itse pienenä lapsena sai koulussa kerran viikossa kaakaota LML:n rahoittamana.

Yhteiskunnalliset teemat: ilmastonmuutoksen aika

Kokouksessa pidettiin kolme yleistä istuntoa ajankohtaisimmista yhteis-

kunnallisista aiheista LML:oon liittyen. Epäoikeudenmukaista velkaa käsittelevässä sessiossa Suomi oli mukana yhtenä esimerkkinä, mistä Tuula Siljaseen artikkeli kertoo. HIV/AIDS-aiheeseen liittyen paikalla oli pelkästään eri-ikäisistä HIV-positiivista koostuva Betseranai-kuoro Zimbabwesta. Kuoron pirteä esiintyminen karneasta taustatekijästä huolimatta herätti paljon huomiota ja ajatuksia.

Kokous pidettiin suurena ilmastohuolen aikana. Paikalla oli edustajia niistä luterilaisista kirkkoista, joiden maa-alueet uhkaavat jäädä nousevan veden alle. Lukuisia muitakin osallistujia koskettivat säätiloihin tapahtuneet muutokset, joita LML:n ilmastoseminaari Intiassa oli edellisenä vuonna todistanut. Monille osallistujille ilmastonmuutos tuli entistä todemmaksi henkilökohtaisten kohtaamisten kautta.

LML:n ekoteologiaan kokous ei tuonut paljoa uutta. Julkilausuma Jokapäiväisestä leivästä ahneuden sijaan ottaa sinänsä rohkeasti kantaa maailman ongelmien perisyihin: ahneuteen eli syntiin. Tarkempien lausumien laadinta siirrettiin neuvostolle, johtuen tietyistä ongelmista.

Kokouksesta oli tarkoitus tulla selkeästi aiempia ympäristöystävällisempi. Tähän olivat sitoutuneet jo Winnipegin yleiskokous, neuvosto (Arusha, 2008) ja eräät alueelliset esikokoukset. Tässä kuitenkin epäonnistuttiin. Sähköisten asiakirjojen käyttöä väläyteltiin valmisteluissa, mutta sitä ei käytännössä toteutettu. Hotellin ja kokouspaikan käytännöt olivat useilta kohdin ympäristön kannalta kestävämpiä, kuten pyyhkeiden vaihtaminen joka päivä

(pyynnöistä huolimatta) sekä pelkkä pulloveden käyttö.

Syitä tilanteeseen lienee useita. Keskuhenkilöstö on sangen ylityöllistetty ennen kokousta, mikä valitettavasti tahtoo usein aikaansaada ympäristönäkökulmien sivuun jäämisen. Hotellilla ja kokouskeskuksella on omat käytäntönsä, joihin kaikkiin ei edes luultavasti olisi voitu vaikuttaa. Joka tapauksessa mihinkään ei päästä siitä, että LML olisi voinut tarpeeksi aikaisella puuttumisella ja tahdolla vaikuttaa lukuisiin asioihin ympäristöystävällisyyden toteutumiseksi.

Kokouksen kriittistä arviointia

Stuttgartin yleiskokous oli erittäin tärkeä maailman luterilaisten kohtaaminen. Yhteyttä ja yhteisöä on vaikea ylläpitää ilman fyysistä kohtaamista, vaikka virtuaaliset kohtaamismahdollisuudet kehittyvätkin kaiken aikaa. Järjestelyiltään ja sisällöiltään kokous oli monin tavoin onnistunut: vertailukohdana ei tule pitää pelkästään täydellistä vaihtoehtoa, vaan muita toteutuneita vastaavan kokoluokan ja sisällön tahtaumia. Kokous toteutti perustehtävänsä, eikä maailmanyhteisö sortunut turhaan riitelyyn. Kotimaihin palattiin monenlaisia virikkeitä ja ymmärryksiä saaneina.

Toisaalta yleiskokous jätti monessa asiassa myös paljon parantamisen varaa. Käsittelen tätä kriittistä arviointia, mitä toki edelläkin on jo esitetty, yhdessä kokouksen päätösten puimisen kanssa.

Kokouskäytännöt kaipaavat päivitystä

Saksa herätti modernin teknologian maana toiveita tehokkaista kokouskäytännöistä. Kuitenkin äänestykset järjestettiin usein epäselvyyttä aiheuttavin lipukkein. Konkreettisia asioita ongelmallisempaa oli kuitenkin kokouksen sisällöllinen rakenne. Aikataulua oli tiivistetty edellisistä yleiskokouksista, mutta tarvittavia muutoksia käytäntöihin ei oltu tehty.

Päsesitelmät jaettiin useimmiten paperilla pöydille samaan aikaan kun puhe alkoi. Terävimmän ratkaisun teki presidentti Hanson, joka tiivisti puhettaan olennaisiin kohtiin, joita hän saattoi sanoittaa jopa hivenen laajemmin kuin paperissa. Tämä mahdollisti pidemmän ajan keskustelulle. Karmein ratkaisu oli vuorostaan varainhoitajan (Treasurer) esitelmän käsittely. Yhdeksänsivuinen esitelmä oli ansiokkaasti lähetetty postissa hyvissä ajoin etukäteen: ja silti se luettiin sanasta sanaan istunnossa, mikä jätti vain kymmenisen minuuttia keskusteluaikaa.

Demokraattisuus kärsi näiden tiettyjen ratkaisujen vuoksi. Osittain kyse oli siitä, ettei kukaan osannut etukäteen arvata, miten hyvin aika riittäisi. Tervehdykset veivät paljon aikaa, etenkin suhteellisesti. Suurimmat ongelmat tulivat viimeisinä päivinä, jolloin käytiin keskustelua varsinaisista päätösasioista. Tuloksena kiireestä oli, että monet asiat lähetettiin eteenpäin neuvostolle. Tämä ei sinänsä ole mitään uutta: Winnipegissä tilanne oli tässä suhteessa vielä pahempi. Mutta ikävää on myös se, että joidenkin asioiden kohdalla ainakin itselleni tuli tunne siitä, että tämä asia

halutaankin siirtää pienemmän piirin käsiteltäväksi. Kiireen tuntu sai aikaan sen, että delegaatit äänestivät toimihenkilöiden pohjaesitysten mukaisesti asioiden siirroista. Kuitenkin esimerkiksi viimeisen päivän ”kiireisen” session lopuksi oli aikaa lukea ääneen sivukaupalla kiitoksia, jotka yleiskokous tulee antamaan, eikä lopulta kiirettä enää ollutkaan.

Mitä lopulta päätettiin?

Yleiskokouksen vaikutus ei ole ainoastaan, eikä mielestäni edes pääasiassa, julkilausumissa. Silti niillä on oma merkityksensä, eikä vähiten niiden laatijoille. Yleiskokouksessa nuoret olivat aktiivisia monen lausunnon muokkaamisessa. Näiden lausuntojen siirto neuvoston käsiteltäväksi oli surullista nuorten osallistamisen suhteen.

Yleiskokous antoi pääviestinsä (Message) sekä joukon julkilausumia. Näistä keskeinen on jo mainittu Daily Bread Instead of Greed, joka otti kantaa oikeudenmukaisuuteen ruoan ja ilmaston kysymyksissä. Julkilausumat annettiin myös epäoikeudenmukaisesta velasta ja maailman taluskriisistä ja myötätunnon ilmaisusta kokouksen kanssa samaan aikaan tapahtuneesta yleisötulaisuussonnettomuudesta Saksassa.

LML:n toimintaa ohjaavia päätöslauselmia (resoluutioita) annettiin aiempaa maltillisemmin. Aiheina olivat sukupuolten välinen tasa-arvo, ihmiskauppa, dalit-väestön asema, asevarustelu, kaivosteollisuus, inklusiivisuus LML:ssa ja ympäristökysymykset. Myös erilaisten muiden vähemmistöryhmien oikeuksia ajettiin. Käytännön

toimenpiteenä suositeltiin virtuaalisen materiaalipankin perustamista jäsenkirkkojen käyttöön.

Pääasiallinen ongelma asioiden käsittelyssä on, ettei yleensä tiedetä, mitä LML on asiasta jo aiemmin lausunut. Kaikkea ei toki voi tarjoilla osallistujille, ja joistain asioista annettiin jopa taustatietoa-papereita. Mutta esimerkiksi ekoteologiaan liittyen ei minäkäänlaista taustatietoa ollut helposti tarjolla. Tämä aiheutti sen, että ehdotetut julkilausumat olivat monella tavalla toistoa jo aiemmin sanotusta ja aiempaa kapeammin ilmaistuja. Kysymys on siitä, mitä kannattaa yleiskokoustasolla tehdä. Koetaanko asioiden uudelleen lausuminen, usein vähemmän syvästi, merkittäväksi? Vai olisiko syytä panostaa nykytilanteesta tiedottamiseen ja sen pohjalta uuden pohtimiseen? Yleiskokouksen idea on kuitenkin ohjata LML:n toimintaa. Valmistelumateriaaleissa kannattaisi olla selkeää tietoa siitä, mitä eri aihepiirien kohdalta on jo tehty, päätetty ja suositeltu.

LML:n uudistusprosessi (Renewal) jäi lopulta sangen maltilliseksi. Alueiden osallisuutta vahvistettiin ja alueellisten kokoontumisten järjestämistä suositeltiin. Avoimeksi jäi kuitenkin näiden kokousten rahoitus, mikä voi aikaansaada epätasa-arvoa rikkaiden ja köyhempien alueiden kesken. Uudistuskomitean ehdottamat muutokset perusasiakirjoihin hyväksyttiin. Eräiden toimihenkilöiden nimitykset hivenen muuttuivat, toimenkuvat eivät paljoakaan. Pääsihteerin ja presidentin toimenkuvien keskinäinen suhde ei ole edelleenkaan täysin selkeä. Jos henkilösuhteet toimivat hyvin, tämä ei tuottane ongelmia.

Luterilainen maailmanliitto?

On esitetty kaavailuja siitä, pitäisikö tulevaisuudessa järjestää resurssisivistä LML:n ja Kirkkojen maailmanneuvoston yleiskokoukset toistensa yhteydessä. Tämä on vaikea kysymys, jota toimielimet joutuvat tarkoin miettimään.

Suuri kysymys liittyy luterilaiseen identiteettiin. LML:n kokouksissa jumalanpalveluselämä ja kaikki yhteinen erilaisten luterilaisten yhdessäolo on ollut hyvin keskeisessä roolissa. Tämän toteutuminen selvästi lyhyemmässä tai toisaalta monikirkkokuntaisemmassa yleiskokouksessa olisi vaikeaa.

Moni esitti kysymyksiä myös siitä, mikä tässä yleiskokouksessa oli luterilaisen teologian rooli. Useamman arvion mukaan se oli vähäisemmässä osassa kuin Winnipegissä – mutta aikataulun tiiviys vaikuttaa jälleen asiaan. Pääpuheissa oli myös vahvaa teologista sisältöä.

Ehkä Lutherin teologialla ja katekismuksilla olisi voinut olla suurempi rooli, esimerkiksi valmistelumateriaaleissa? Nyt ei missään vaiheessa luettu yhdessä esimerkiksi Lutherin selitystä pyyntöön

Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme.

Pohdittavaksi

Mikä on mielestäsi laajojen kansainvälisten yleiskokousten merkitys? Oletko samaa mieltä kirjoittajan kanssa kohtaamisten keskeisestä merkityksestä?

Mikä tulisi olla oppikysymysten ja toisaalta selvästi käytännöllisten kysymysten keskinäinen suhde yleiskokouksissa?

Mitä keinoja olisi demokratian edistämiseksi laajoissa kansainvälisissä kokouksissa?

Mitkä ovat mielestäsi suomalaisten erityiset vahvuudet ja mahdollisuudet kansainvälisissä kohtaamisissa ja töissä?

Miten yleiskokouksen ja LML:n työn antia voisi hyödyntää paikallistasolla? Mitä mahdollisuuksia internet tarjoaa tähän?

LEIPÄMME JOKAPÄIVÄINEN

PER HARLING

I JA II VOIDAAN LAULAA YHTÄ AIKAA

SUOM. JUHA ÄLVINEN, PANU PIKALA, ESKO SILTANEN

I

Dm A7 Dm C F

LEI - PÄM - ME AN - NA MEIL - LE

5 Gm Dm E7 A4 A

AR - MOS TA - SI TO - KA - PÄI - VÄI - NEN

9 Dm A7 Dm C F

RUO - KAM - ME TAR - VIT - SEM - ME

13 Gm Dm Bb A Dm

RA - VIN - TOM - ME ON LEI - PÄ E - LÄ - MÄN.

II

17 Dm A7 Dm C F

HY - VYY - TE - SI JA AR - MO - SI

21 Gm Dm E7 A4 A

RA - VIT - SE - VAT MAA - IL - MA - SI

25 Dm A7 Dm C F

TA - PAH - TU - KOON NYT TAH - TO - SI VAL -

29 Gm Dm Bb A Dm

TA - KUN - TA - SI TUL - KOON. A - A - MEN

1. Luterilainen ja ekumeeninen

Luterilaisuuden tulevaisuus

Mietteitä Luterilaisen maailmanliiton ja luterilaisten kirkkojen asemasta ekumeenisella maailmankartalla

Risto Cantell

Stuttgartin vauraassa ja kauniissa kaupungissa Saksassa pidettiin Württembergin maakirkon isännyydessä 20.–20.7.2010 Luterilaisen maailmanliiton (LML) yhdestoista yleiskokous. Sen teemana oli Isä meidän – rukouksen pyyntö ”Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme”. Kirkkomme delegaatiota johti LML:n pohjoismaiden alueen varapresidentti, Helsingin piispa Eero Huovinen, joka vuonna 1997 Hongkongissa pidetystä yleiskokouksesta lähtien oli LML:n neuvoston ja Winnipegin yleiskokouksen (2003) jälkeen varapresidenttinä myös eksekutiivikomitean jäsen.

Kokouksen hienon pääesitelmän piti Englannin kirkon priimas ja anglikaanisen kirkkoyhteisön (Anglican Communion) hengellinen johtaja, Canterburyn arkkipiispa Rowan Williams. Esitelmässään Williams tarkasteli Isä meidän – rukouksen pyyntöä jokapäiväisestä leivästä vanhan kirkon teologisen perinnön ja nykyajan haasteiden valossa.

Lisäksi arkkipiispa vastasi sujuvasti kaikkiin yleiskokouksen osan-ottajien hänelle esittämiin kysymyksiin. Eräässä niistä kysyttiin Williamsin kantaa luterilais-anglikaanisiin suhteisiin ja Porvoon kirkkoyhteisön (Porvoo Communion) laajentamiseen koskemaan kaikkia anglikaanisista ja luterilaisista kirkkoja. Williams piti luterilais-anglikaanisista suhteista erinomaisina ja sanoi uskovansa ja toivovansa, että Porvoon julistuksessa (Porvoo Declaration) saavutettu konsensus pian laajennetaan koskemaan kaikkia luterilais-anglikaanisista yhteyksiä.

Arkkipiispa Williams kiitti Luterilaista maailmanliittoa ja luterilaisia kirkkoja niiden vahvasta ekumeenisesta panoksesta ja aktiivisesta osallistumisesta ekumeenisiin dialogeihin. Luterilaisuuden merkittävä ekumeeninen anti tuli esille myös muiden ekumeenisten vieraiden tervehdyksissä. Roomalais-katolisen kirkon tervehdyksen esitti juuri ennen yleiskokousta eläkkeelle

jäänyt Vatikaanin ykseyden neuvoston (Pontifical Council for Promoting Christian Unity, PCPCU) presidentti kardinaali Walter Kasper. Hän luki paa- vi Benediktus XVI:n yleiskokoukselle lähettämän ystävällisen tervehdyksen. Omassa puheenvuorossaan Kasper esitti positiivisen arvion luterilais-roo- malaiskatolisten suhteiden kehityksestä ja kansainvälisen dialogin uusimmasta vaiheesta. Kardinaali mainitsi myön- teisenä esimerkkinä hyvistä suhteista suomalais-ruotsalaisen luterilais-ka- tolisen oppikeskustelun loppuraportin ”Vanhurskauttaminen kirkon elämäs- sä”. Hän toivoi sille hyvää vastaanottoa sekä omassa kirkossaan että luterilaisis- sa kirkkoissa. Dialogin englanninkieli- nen raportti (Justification in the life of the Church) jaettiin yleiskokouksessa kaikille delegaateille ja ekumeenisille vieraille.

Stuttgartin yleiskokoukselle oli tunnus- omaista laajan ekumeenisten tarkkaili- joiden ja vieraiden joukon aktiivinen osanotto kokouksen ohjelmaan. Hei- dän läsnäolonsa vahvisti todeksi sen, että Luterilainen maailmanliitto haluaa olla samanaikaisesti luterilainen ja eku- meeninen. Tätä – suomalaisille tuttua ja kirkkomme ekumeenisessa strategiassa todettua – periaatetta korostivat yksituu- maisesti sekä eläkkeelle syksyllä 2010 jäänyt zimbabwelainen pääsihteeri Ishmael Noko että hänen seuraajanaan lokakuussa 2010 aloittanut chileläinen Martin Junge.

Yleiskokouksessa tuli monin tavoin esille, että LML on ollut ekumeenisesti aktiivinen kirkkoliitto ja siten arvostettu yhteistyö- ja keskustelukumppani useil- le muille tunnustuksellisille maailman-

liitoille (Christian World Communion) ja kirkkoille. Erityisesti LML on ollut aktiivinen bilateraalisisa dialogeissa anglikaanien, metodistien, ortodoksien, roomalaiskatolisten ja monien muiden kanssa. LML:n ekumeenisen profiilin hoitamisessa avainasemassa ovat olleet Strasbourgin ekumeenisen tutkimuksen instituutti ja sen johtaja professori Theo Dieter sekä Geneven ekumeenisten asioiden toimisto, jota tarmokkaasti johtaa ekumeenisten asioiden apulais- pääsihteeri Kathryn Johnson.

Uusi ekumeeninen avaus on ollut vii- me vuosina käyty bilateraalinen kes- kustelu luterilaisten ja mennoniittojen välillä. Sen tulosten perusteella LML:n yleiskokous esitti anteeksipyynnön mennoniitoille niistä vainoista, joita luterilaiset olivat kohdistaneet menno- niittoihin reformaation isien (Martin Luther ja Philipp Melancthon) teolo- gisten perustelujen nojalla. Osanottajia syvältä koskettavassa jumalapalveluk- sessa Luterilaisen maailmanliiton ja Mennoniittojen maailmankonferenssin (Mennonite World Conference) edusta- jat pyysivät toisiltaan anteeksi mennei- syyden syntejä ja vakuuttivat, etteivät reformaatioaikana lausutut oppituumiot kohdistu enää nykyisiin luterilaisiin tai mennoniittoihin.

LML:n uudeksi presidentiksi valit- tiin kautensa Stuttgartissa päättäneen Amerikan evankelis-luterilaisen kirkon (Evangelical Lutheran Church in Ame- rica, ELCA) johtavan piispan Mark S. Hansonin jälkeen suomalaisille tuttu Je- rusalem ja Pyhän maan piispa Munib Younan. LML:n neuvoston jäseneksi kirkostamme tuli kehitysyhteistyöpääl- likkö Maria Immonen.

Tarkastelen seuraavassa luterilaisuuden tulevaisuutta Stuttgartin yleiskokouksen ja viime vuosien ekumeenisen keskustelun valossa. Arvioni edustavat omia käsityksiäni eikä niitä tule pitää Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kannanottona. Mikäli ajatukseni herättävät keskustelua Luterilaisen maailmanliiton tulevaisuuden haasteista ja oman kirkkomme luterilaisesta ja ekumeenisesta linjasta, olen siitä iloinen. Ensiksi esitän muutamia perustietoja Luterilaisesta maailmanliitosta, Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta ja muista luterilaisista kirkoista.

Luterilaisia kristittyjä on maailmassa tällä hetkellä vähän yli 70 miljoonaa. Suurin osa luterilaisista kuuluu Luterilaiseen maailmanliiton jäsenkirkkoihin, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 68,5 miljoonaa. Suurin jäsenkirkoista on Ruotsin kirkko, johon kuuluu lähes 7 miljoonaa jäsentä. Muita suuria jäsenkirkkoja ovat Amerikan evankelis-luterilainen kirkko (ELCA), Suomen evankelis-luterilainen kirkko sekä viime vuosina voimakkaasti kasvaneet ja edelleen kasvussa olevat Etiopian luterilainen kirkko (Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus) ja Tansanian evankelis-luterilainen kirkko (Evangelical Lutheran Church in Tanzania), joiden jäsenmäärät ovat yli viisi miljoonaa ja 4,6 miljoonaa.

Luterilainen maailmanliitto perustettiin vähän toisen maailmansodan päättymisen jälkeen Lundissa Ruotsissa vuonna 1947. Kirkkomme on LML:n perustajajäseniä ja yksi sen suurimmista ja aktiivisimmista jäsenkirkoista. LML:n jäsenkirkkojen määrä Stuttgartin yleiskokouksessa tehtyjen päätösten mukaan

on 145. Jäsenkirkot ovat yhteisen uskon ja tunnustuksen sekä LML:n jäsenyyden perusteella alttarin ja saarnatuolin yhteydessä keskenään. Muutama vuosi sitten Luterilaisen maailmanliiton nimeen Lutheran World Federation lisättiin jatkoksi – A Communion of Churches. LML ymmärtää siis itsensä saman (luterilaisen) uskon ja tunnustuksen perusteella syntyneeksi luterilaisten kirkkojen kommuunioksi.

Alun perin maailman luterilaisten kirkkojen liitoksi (Lutheran World Federation, LWF, LML) perustetusta federaatiosta (liitto, liittoutuma) on siis vuosien saatossa kehkeytynyt luterilaisten kirkkojen kommuunio, yhteys, yhteisö, joka ei enää ole vain itsenäisten kansallisten ja/tai paikallisten luterilaisten kirkkojen vapaa yhteenliittymä, vaan yhteiseen uskoon ja tunnustukseen perustuva globaalinen yhteisö, tunnustuskunta, kommuunio. Sillä on arvostettu ja tunnustettu paikka ekumeenisella maailmankartalla kirkkojen perheessä.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko on alusta alkaen osallistunut aktiivisesti LML:n toimintaan. Stuttgartin päättyi piispa Eero Huovisen ja pastori Riikka Myllyksen kausi LML:n neuvostossa. Heitä ennen neuvoston jäseninä ovat olleet dosentti Juhani Forsberg Curitibasta 1990 Hongkongiin ja häntä ennen myös eksekutiivikomiteassa toiminut piispa Paavo Kortekangas. Arkkipiispa (silloinen Helsingin piispa) Martti Simojoki valittiin Helsingissä 1963 pidetyssä IV yleiskokouksessa LML:n varapresidentiksi ja arkkipiispa (silloinen Helsingin yliopiston rehtori) Mikko Juva LML:n presidentiksi 1970 Evianissa Ranskassa pidetyssä yleiskokouksessa.

Luterilaisen maailmanliiton palveluksessa ovat kirkostamme olleet mm. Otto Immonen, Risto Lehtonen, Leo Siliämaa, Anneli Janhonen, Olli-Pekka Lasila, Päivi Jussila ja Pauli Rantanen.

Luterilaisen maailmanliiton painopiste on siirtymässä Euroopasta ja Pohjois-Amerikasta Afrikkaan ja Aasiaan. Afrikan suuret kirkot jatkavat kasvuaan ja samoin Aasian pienten luterilaisten kirkkojen jäsenmäärät ovat lisääntymässä, vaikka niiden kasvu ei olekaan afrikkalaisten kirkkojen luokkaa.

Toinen luterilaisten kirkkojen kansainvälinen yhteenliittymä on Kansainvälinen luterilainen neuvosto (International Lutheran Council, ILC), jolla on 34 jäsenkirkkoa. Niiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on vajaat kolme miljoonaa. Suurin ja vaikutusvaltaisin Kansainvälisen luterilaisen neuvoston jäsenkirkko on amerikkalainen Luterilainen kirkko – Missouri synodi (Lutheran Church – Missouri Synod, LCMS), jonka jäsenmäärä on vähän yli 2,5 miljoonaa. Missouri synodin uusi presidentti on pastori **Matthew C. Harrison**. Inkerin evankelis-luterilainen kirkko on sekä LML:n että Kansainvälisen luterilaisen neuvoston jäsenkirkko. Molemmissa näissä kansainvälisissä luterilaisissa järjestöissä jäsenenä olevia kirkkoja on kaikkiaan kymmenen.

ILC:n presidenttinä toimii entinen Missouri synodi presidentti Gerald B. Kieschnick, joka esitti Stuttgartin yleiskokouksessa järjestönsä tiukkasanaisen tervehdyksen. Toinen ILC:n edustaja Stuttgartissa oli pääsihteeri tri Samuel Nafzger, joka on osallistunut säännöllisesti muutama vuosi sitten käynnistyneisiin Luterilaisen maailmanliiton ja

Kansainvälisen luterilaisen neuvoston välisiin konsultaatioihin. Ensimmäinen näistä pidettiin vuonna 2002 Järvenpäässä. LML:n ja ILC:n yhteistyö on lisääntynyt viime vuosina. Molemmat tahot pitävät erilaisista käsityksistään huolimatta tärkeänä suoraa informaation vaihtoa ja keskusteluyhteyttä.

Stuttgartin yleiskokouksen jälkeen voi perustellusti todeta näyttävän siltä, että Luterilainen maailmanliitto ja luterilaiset kirkot sekä luterilaisuus yleensä ovat ekumeenisella maailmankartalla keskeisessä asemassa. LML on vakiinnuttanut paikkansa tunnustuksellisten maailmanliittojen joukossa asiallisena ja arvostettuna yhteistyökumppanina, jolla on hyvät yhteydet niin anglikaaniseen kirkkoyhteisöön, baptisteihin, helluntailaisiin, metodisteihin, ortodoksiin kirkkoihin, roomalaiskatoliseen kirkkoon, reformoituun kristikuntaan ja moniin muihin tunnustuskuntiin ja kristillisiin yhteisöihin samoin kuin muihin suuriin maailman uskontoihin.

Luterilainen maailmanliitto on tullut tunnetuksi bilateraalista oppikeskusteluistaan, joista kirkkohistoriallisesti merkittävien saavutus on reformaation muistopäivänä 31.10.1999 Augsburgissa Saksassa roomalaiskatolisen kirkon kanssa allekirjoitettu Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista (Joint Declaration on the Doctrine of Justification). Siinä todetaan, että LML ja roomalaiskatolinen kirkko ovat saavuttaneet yksimielisyyden vanhurskauttamisopin perustotuksista. Sen vuoksi reformaatioaikana toisista lausutut oppituomiot (condemnations) eivät enää kohdistu nykyiseen roomalaiskatoliseen kirkkoon eivätkä luterilaisiin kirkkoihin.

Samoin useimmat LML:n jäsenkirkot eri puolilla maailmaa ovat solmineet hyvät yhteydet omissa maissaan toimiviin muihin kirkkoihin ja ovat aktiivisia jäsenkirkkoja kansallisissa ekumeenisissa neuvostoissa tai kirkkojen neuvostoissa. Luterilaisen identiteetin ja luterilaisen tunnustuksen pohjalta kirkot voivat löytää läheisen yhteyden ja yhteistyön muiden klassista kristinuskon tulkintaa ja sakramentaalista kirkkokäsitystä edustavien kirkkojen kanssa. Tästä lähtökohdasta Luterilaisen maailmanliiton, luterilaisten kirkkojen ja luterilaisuuden tulevaisuus näyttää valoisalta.

Samalla on kuitenkin todettava, että Luterilaista maailmanliittoa ja monia sen jäsenkirkkoja uhkaavat sisäiset jännitteet, jotka pahimmillaan voivat johtaa hajaantumiseen ja nykyisen ekumeenisen pääoman hukkaamiseen. LML:n jäsenkirkkojen välillä on kasvavassa

määrin erimielisyyttä mm. suhtautumisessa avioliittoon, perheeseen ja seksuaalisuuteen. Tämä ilmiö on tuttu myös muiden ekumeenisten järjestöjen ja kirkkojen kommuunien sisällä. Monet erimielisyydet ja kiistakysymykset luovat jännitystä sekä kirkkojen välille että niiden sisällä. Oppikysymysten tilalle kirkkoja erottaviksi ongelmiksi ovat entistä enemmän nousseet eettiset ja sosiaalieettiset kysymykset.

Kaikkien kirkkojen ja ekumeenisten järjestöjen toimintaa vaikeuttaa tällä hetkellä globaali talouskriisi. Pahiten se koettelee muutoinkin jo köyhiä etelän kirkkoja, mutta ulottaa vaikutuksensa myös muualle. LML:n kasvava sisäinen hajanaisuus on haaste luterilaisuuden tulevaisuudelle ja luterilaisten kirkkojen todistukselle ja palvelulle globalisoituvassa maailmassa. Samat haasteet kohdistuvat myös omaan kirkkoomme.

Jumala ja jokapäiväinen leipä

Miksi innostuin Wolfgang Schäublen puheesta?

Eero Huovinen

Istun Luterilaisen maailmanliiton yleiskokouksen avajaisjumalanpalveluksessa Stuttgartin Stiftskirchessä. Katselen sivusta, kun eturiviin ohjataan mies rullatuolissa. En heti tunnista häntä, mutta vierustoveri kertoo, että kyseessä on liittotasavallan finanssiministeri Wolfgang Schäuble. Hän joutui 20 vuotta sitten ampumavälikohtauksen uhriksi ja halvaantui. Schäuble oli ministeri jo 1990-luvulla ja hänestä kaavailtiin Helmut Kohlin seuraajaa; nyt hän istuu Angela Merkelin hallituksessa.

Württembergistä kotoisin oleva Schäuble toi yleiskokoukselle maallisen vallan tervehdyksen. Tunnin verran kestäneen messun jälkeen hän rullasi itsensä alttarin viereen ja puhui pöydän takaa yli puoli tuntia – englanniksi. Saksalaista perusteellisuutta? Ehkäpä, mutta kyllä kelpasi kuunnellakin. Luin jälkikäteen Schäublen puheen useampaan kertaan, myös saksankielisen version. Minulle puhe oli Stuttgartin parasta antia.

Hyvä yleiskokous

Yleiskokous oli muutenkin hyvä. Maailmanliiton presidentti Mark Hanson ja keynote speaker, Canterburyn arkkipiispa Rowan Williams puhuivat uskon ydinasioista, kuten hengellisille johtajille sopiikin. Hansonin mielestä kirkot ja ekumenia saavat voimansa evankeliumin ja Kristuksen ”transformatiivisesta”, siis ihmistä ja maailmaa uudistavasta vaikutuksesta. Williams oli samoilla linjoilla; Jumala ja anteeksi-antamus luovat yhteyden, sillä ne eivät jätä ketään kylmäksi.

Kaksi hahmoltaan samankaltaista kirkonjohtajaa, nuorekkaita, vaaleapartaisia ja rentoja. Kumpikin etsi avainta uskon ytimestä, Jumalasta ja Kristuksesta. Päivänkohtaiset kiistakysymykset pantiin sivuun ja keskityttiin olennaiseen. Tuntui kuin kumpikin olisi muistanut vuorisaarnan kehotuksen etsiä ennen kaikkea Jumalan valtakuntaa ja hänen

vanhurskasta tahtaan – kyllä kaikki muukin sitten järjestyy. Näin johdetaan laumaa.

Mutta että myös finanssiministeri puhui Jumalasta, se oli kova juttu – ehkä liiankin kova, sillä Schäublen puhe olisi ansainnut Stuttgartissa paljon enemmän huomiota. Nyt esimerkiksi mediaa, myös kirkollista ja ehkä eniten juuri sitä, kiinnostivat enemmän kirkkopoliittiset jännitteet ja ristiriidat. Pressitilaisuuksissa tivattiin kannanottoja seksiasioihin, vaikka ne eivät olleet asialistalla eikä niistä juuri muutenkaan kokouksessa puhuttu.

Maallinen poliitikko sen sijaan meni suoraan asiaan, Isä meidän -rukouksen pyyntöön ”Anna meille jokapäiväinen leipämme”, kokouksen yleisaiheeseen. Ilman ekumeenisille ohjelmille usein ominaista ylätuulista sosiaalipaatoista Schäuble piti jalat maassa, mutta osasi silti puhua omille tunnoille ja sydämille.

Kuuliaisuudesta osallistumiseen

Isäntämaan edustajana Schäuble palautti aluksi mieleen Lutherin suuren merkityksen Saksan uskonnolliselle ja kulttuuriselle elämälle, mutta muistutti myös, että saman perinnön vaikutuksesta luterilaiset kristityt ovat usein olleet mieluummin kuuliaisia alamaisia kuin aktiivisia kansalaisia. Demokratiakin alkoi ensin maissa, jotka olivat kalvinismin värittämiä. Saksa ja luterilaiset ovat joutuneet vasta vähitellen ja kipeän historian kautta oppimaan, että kaikki kansalaiset ovat vastuussa politiikasta.

Tänään valtio ja kirkko eivät ole entiseen tapaan toisiinsa sidottuja, vaan

toisistaan riippumattomia, kuten kuuluukin. ”Muuten seurauksena olisi huonoa uskontoa ja huonoa politiikkaa.” Toisaalta kirkkoa ja valtiota ei voida täysin erottaakaan, sillä uskonto on yksi tärkeimmistä voimista, jotka määräävät yksilöiden ja yhteisöjen elämää. Myös maallistuneessa politiikassa tämä tosiasia on tunnistettava. Schäublen mielestä modernin demokratian tärkeimpiä haasteita on, että poliittisessa päätöksenteossa otetaan huomioon uskosta nousevat näkemykset. Niiden ilmaiseamisessa kirkkoilla on merkittävä rooli.

Ulkonaisesti matalalla profiililla, mutta silti painokkaasti Schäuble muistutti juuri kirkollista kuulijakuntaansa siitä, että pluralistisessa yhteiskunnissa jokainen näkemys on vain yksi muiden joukossa, miten tärkeältä se meistä itsestämme tuntuukin. Kaikki eivät ole kanssamme samaa mieltä; yhteiskunnallisessa keskustelussa on oltava tilaa kaikille. Poliitikkojen tehtävä on kuunnella, kunnioittaa ja ottaa vakavasti erilaiset äänet, mutta yksilöiden ja ryhmien tulee myös ymmärtää, että politiikan tulokset eivät aina ole niihin kohdistettujen odotusten mukaisia.

Kohteliaasti, mutta selkeästi Schäuble antoi kriittistä palautetta evankelisille kristityille, jotka mielellään korostavat oman uskonsa poliittisia seuraamuksia. ”Tämä on oikein ja hyödyllistä, jos se motivoi aktiiviseen ja sitoutuneeseen poliittiseen osallistumiseen. Ohimenneen haluaisin kuitenkin muistuttaa, että toisenlaisiakin kannanottoja tulee kunnioittaa ja pitää myös niitä ilmauksina vakavasta halusta etsiä yhteistä hyvää. Varsin usein yhdestä ja samasta uskonnollisesta näkemyksestä voidaan päätyä useampiin poliittisiin valintoihin.”

Ehkä juuri näissä kommenteissa oli tarpeellisia terveisiä kirkkoille ja ekumeenisille järjestöille, jotka usein pyrkivät tehtailemaan yksityiskohtaisia sosiaalieettisiä ja poliittisia ohjelmia. Pyrkimys kristillisen politiikan tekemiseen ei ole ominaista vain herätyskristillisille tahoille. Saman kiusauksen kanssa kamppailevat myös ekumeeniset organisaatiot, kun omaan profeettalliseen kutsumukseensa vedoten opastavat maallisia hallituksia oikean kristillisen politiikan teossa.

Schäublen viesti on moderni muunnelma klassisesta luterilaisesta regimenttiopista. Valtiolla ja kirkkoilla on kummallakin oma roolinsa. Kumpikin toteuttaa omalla toimialueellaan Jumalan tahtoa. Rooleja ei saa sekottaa, muuten seurauksena on ”huonoa uskontoa ja huonoa politiikkaa”. Mutta ei rooleja pidä kokonaan erottaakaan. Kristityillä ja kirkkoilla on oma sanottavansa siihen, mikä on oikein ja mikä väärin. Uskosta ei kuitenkaan suoraan voi lukea oikean politiikan ohjeita. Myös kristityt voivat olla käytännön politiikasta eri mieltä – ja maailmassa on muitakin katsomuksia.

Jumala ohjaa vastuuseen ja asettaa rajan

Schäublen puheen pääkysymys oli: mitkä ovat ne voimavarat ja lähteet, joilla uskonnollinen usko voi vaikuttaa demokraattiseen politiikkaan? Vastaus on avain koko puheelle: ”Minun mielestäni yksi tärkeimmistä tekijöistä on usko Jumalaan.”

Ministerin perustelu ei nouse ihmisen persoonallisesta hurskaudesta, vaan Ju-

malan todellisuudesta, ihmistä suuremmasta realiteetista. Rohkenisin väittää, että Schäublen puheen voima on sen Jumala-keskeisyydessä. Jumala on suurempi kuin ihminen, suurempi kuin ihmisen usko. Olisiko liikaa arveltu, että tässä Schäuble poikkeaa monista saksalaisista, antropologisesti orientoituneista teologioista. Jumala on se todellisuus, joka antaa merkityksen elämälle, uskolle, etiikalle ja myös politiikalle.

Schäublen mukaan Jumala-uskoon on sisään rakennettuna vaatimus, että meidän ihmisten tulee tiedostaa vastuumme siitä, mitä teemme. ”Poliitikkona joudun tekemään ratkaisuja, jotka koskevat monia ihmisiä ja joiden kaikkia seurauksia en etukäteen voi tarkkaan tietää. Tällöin on tärkeää, että voi luottaa vahvaan perustaan ja rakentaa ratkaisut sen varaan. Usko Jumalaan tarkoittaa, että on olemassa viimeinen auktoriteetti, jonka edessä me ihmiset olemme vastuussa kaikesta, mitä teemme, lopulta koko elämästämme. On olemassa jokin, joka on suurempi kuin me itse. Onnistumme tai epäonnistumme – kaikki tulee perustella tämän perimmäisen auktoriteetin edessä.”

Jumala-uskolla on politiikalle tärkeitä seuraamuksia. ”Me emme saa tehdä kaikkea, mitä teoriassa voisimme tehdä. Me tarvitsemme rajoja. Tarvitsemme tietoisuutta säännöistä, normeista ja arvoista, joita meidän on kunnioitettava, koska me emme ole itse niitä keksineet emmekä säätäneet.” Vastuu Jumalan edessä on myös edellytys niille perusoikeuksille, jotka rajoittavat valtion auktoriteettia.

Kristinuskossa uskoa Jumalaan ei voida milloinkaan irrottaa lähimmäisen kun-

nioittamisesta. Käsky rakastaa Jumalaa ja käsky rakastaa lähimmäistä edellyttävät toisiaan. Tämä hengellinen perusnäkemys on uudella ajalla vaikuttanut ihmisoikeusajattelun syntyyn. Ihmisarvo on loukkaamaton ja siitä seuraa, että ”on asioita, joita emme milloinkaan saa tehdä tai sietää riippumatta siitä, miten kiehtovia poliittisia etuja niistä olisi-kaan.”

Finanssiministerin suusta oli pysäyttävää kuulla: ”Usko Jumalaan kehottaa meitä hyväksymään rajat omalle toiminnallemme. Se muistuttaa meitä siitä, että meidän yläpuolellamme on aina joku, miten kuuluisia tai merkittäviä me itse olemmekin.”

Ne rajat, joita usko ja tietoisuus Jumalasta asettavat, tulee ulottaa koskemaan koko maailmaa, kaikkien ihmisten elämää ja hyvinvointia. Yksi alue, jossa tämä on erityisen välttämätöntä juuri tänään, on talouden ja markkinoiden alue. Schäuble palauttaa mieliin viime vuosien talouskriisin, joka jälleen kerran on osoittanut, mitä ihmisen rajoittamaton himo rikkauteen ja valtaan saa aikaan.

Kristillinen usko muistuttaa siitä, että ihminen on sisäisesti ristiriitainen olen- to. Mitä me haluamme ja hamuamme, ei välttämättä ole sitä, mikä on hyvää kaikille – ei edes meille itsellemme. Tätä ei tänään aina muisteta.

”Se mitä meillä on, ei tunnu milloin-kaan riittävän. Hyvätuloiset ihmiset ovat sitä mieltä, että he tarvitsisivat vielä enemmän tuloja. Onko olemassa mitään rajaa?” Schäublen kritiikki on terävää, jopa pisteliästä: ”Me kaikki olemme viime aikoina nähneet, että to-

siasiassa mitään ’luonnollista rajaa’ ei ole. Ei ole mitään pistettä, jossa jokainen yksinkertaisesti vain sanoisi: ’Nyt minulla on tarpeeksi.’”

Jokapäiväinen leipä ja kansainvälinen talous

Rajoittamattoman hamuamisen seuraukset ovat raskaita. Toiset tulevat yhä rikkaammiksi, toisilta taas puuttuvat elämän perusedellytykset. Toive yhä suuremmasta rikkaudesta on johtanut massiiviseen taloudelliseen eriarvoisuuteen, sekä globaalisti että yksittäisten maiden sisällä. Myös vakavat ekologiset seuraukset ovat ilmeisiä ja raskaimman taakan kantavat usein ne, jotka vähiten jaksavat sitä kantaa.

Tässä tilanteessa Isä meidän -rukouksen pyyntö jokapäiväisestä leivästä muistuttaa inhimillisistä perustarpeista. ”Kaikki me tarvitsemme jotakin syödäksemme. Emme voi elää, elleimme saa syödä.” Kyse ei ole vain fyysisestä ongelmas- ta. Ravinnon puute loukkaa ihmisarvoa; se riistää ihmiseltä hänen ihmisyytensä. Sen vuoksi kansainväliset ponnistelut nälän ja aliravitsemuksen lieventämi- seksi ovat niin tärkeitä. ”Emme milloin-kaan voi hyväksyä sellaista maailmaa, jossa nälkä on jatkuvasti todellisuutta monille ihmisille.”

Schäuble on lukenut Lutherin katekis- musselityksen. Pyyntö jokapäiväises- tä leivästä muistuttaa laajemminkin inhimillisistä perustarpeista: ruuasta, vedestä, asunnosta, vaatetuksesta, ter- veydenhoidosta. Hyvinvoivien maiden ihmisille tämä on vain vähän, mutta monilta muilta ne puuttuvat.

”Me emme voi olla mitä me olemme, nimittäin ihmisiä, jos nämä perustarpeet eivät tule tyydytetyiksi. Kun me hyväksymme tämän totuuden ja kun me lausumme Isä meidän -rukouksen pyynnön, me samalla myönnämme, että toiminta sellaisen maailman hyväksi, jossa kaikille ihmisille turvataan inhimilliset perustarpeet, ei ole pelkkää poliittista opportunistia. Tätä moraalista vaatimusta emme saa turhentaa, jos haluamme kunnioittaa ihmisarvoa yhteiselämämme perustana.”

Schäuble ei olisi finanssiministeri, ellei hän myös kysyisi, mitä tämä kaikki merkitsee tämänhetkisellemme kansainväliselle talousjärjestykselle. Kyse ei nimitään ole vain yksittäisten ihmisten persoonallisesta rikkauten himosta, vaan siitä, että on monimutkaisia talous- ja finanssijärjestelmiä, jotka mahdollistavat tuollaisen käyttäytymisen. ”Meidän on uudistettava näitä järjestelmiä. Demokraattisesti valituilla hallituksilla tulee olla mahdollisuus – juuri ihmisten vuoksi – toimia niin, että talouselämä ei kokonaan irtaudu eettisestä ja poliittisesta vastuusta.”

Pyrkimykset uudistaa talousjärjestelmiä eivät ole helppoja toteuttaa. Globalisoitunut talous on tosiasia, haluamme sitä tai emme. Sillä on vaaransa ja haittansa, se jatkaa ja kärjistää sekä epäoikeudenmukaisuutta että köyhyyttä, mutta se myös antaa kaikkialla maailmassa lukuisille ihmisille työtä. Kukaan ei voi toivoa maailmantalouden romahtamista – uusin kriisi on jälleen osoittanut, että köyhät kärsivät siitä eniten.

Schäublen mielestä on vaikutettava siihen, että globaali talous toimisi paremmin. ”Se voi toimia paremmin vain, jos

se ylipäänsä toimii. Jos halutaan toimia inhimillisen elämän perusedellytysten hyväksi, ei ole olemassa vaihtoehtoja nykyisille kansainvälisille järjestöille, valuuttarahastolle, maailmanpankille, Euroopan unionille ja Yhdistyneille kansakunnille. Tämä voi merkitä, että ratkaisut voivat joskus olla liiaksikin kompromissin tuntuisia, mutta tällainen pienten askeleiden politiikka on yksinkertaisesti vain välttämätöntä.”

Mitä me todella tarvitsemme?

Jumalalle osoitettu pyyntö jokapäiväisestä leivästä ei kuitenkaan puhu vain elämän perustarpeista. Se muistuttaa meitä myös siitä, ettei se mitä me tarvitsemme ole itse asiassa kovinkaan paljon. Maailman rikkaimmissa osissa on tullut tavaksi puhua lähes rajattoman monista ”tarpeista”. Isä meidän -rukouksessa pyydämme Jumalaa antamaan sen, mitä todella tarvitsemme.

Talousjärjestelmämme ovat Schäublin mielestä kahdella tavalla puutteellisia. Yhtäältä ne estävät liian monia saamasta sitä, mitä he tarvitsevat, toisaalta ne ruokkivat asennetta tavoitella rajatonta rikkautta ja hyvinvointia. Samalla kun toimimme näiden poistamiseksi maailmassa, meidän on omissa läntisissä maissamme suostuttava rajoittamaan talouden jatkuvaa kasvua. Kun kasvulukumme jäävät jälkeen esimerkiksi Kiinan, Intian tai Brasilian luvuista, se ei Schäublin mielestä merkitse, että me länsimaissa olisimme epäonnistuneet. Pikemminkin on kyse siitä, että meillä on jo hyvä elintaso suurimmalle osalle ihmisiä. Olemme saavuttaneet tietyn taloudellisen kylläysasteen. Toisaalta Schäuble muistuttaa, että kaikkia ihmi-

siä ei ommissakaan maissamme kohdella oikeudenmukaisesti.

Isä meidän -rukous kutsuu siis muistamaan kasvun ja hyvinvoinnin kasvatamisen rajat. Tämä on jotakin, mitä meidän ei ole helppo omaksua, sillä me ihmiset haluamme mieluummin ylittää rajoja. Silti tarvitsemme niitä. On olemassa jotakin, joka on liian vähän, mutta on myös olemassa jotakin, joka on liian paljon.

Ihminen ei ole kaikkivaltias

Schäuble lisää Isä meidän -rukouksen tulkintaan vielä yhden olennaisen piirteen. ”Kun pyydämme Jumalalta jokapäiväistä leipää, me tunnustamme, että myös tänään olemme perustavasti riippuvaisia Jumalasta. Ne asiat, joiden varassa elämämme syvimmältään on, eivät ole meidän itsemme aikaan saamia. Hän antaa meille jokapäiväisen leipämme. Tämän olemme taipuvaiset nohtamaan.”

Schäuble ei kiellä ihmisen suuria ja monia saavutuksia, mutta kysyy, ovatko ne synnyttäneet kuvitelman, että elämä ja maailma olisivat täydellisesti meidän hallinnassamme. Vaikka moderni tekniikka on tehnyt monien ihmisten elämän paremmaksi, olemme myös tulleet haavoittuvammiksi. Paljosta ihminen voi olla ylpeä, mutta emme saisi langeta kuvittelemaan, että olisimme kaikkivaltaisia.

”Maailma ei ole täysin meidän hallinnassamme eikä se tule koskaan olemaankaan. Kaikista saavutuksista ja innovaatioista huolimatta meidän on kunnioitettava sitä tosiasiaa, että elä-

mämme tärkeimmät ja perustavimmat asiat me voimme vain vastaanottaa.” Schäuble sanoo olevansa syvästi vaakuuttunut, että jokapäiväisen leivän pyytämisen takana oleva perustotuus säilyy muuttumattomana, nimittäin se, että ”on olemassa Jumala, jolta me näitä lahjoja pyydämme”.

”Tämä perustotuus sanoo jotakin tärkeää meistä ihmisistä ja sitä meidän kaikkien, poliitikkojen ja kansalaisten, kristittyjen ja ei-kristittyjen on syytä miettiä. Keitä tahansa me olemmekin, miten menestyneitä me olemmekin, me olemme rajallisia. Tämä meidän on myönnettävä – oman etumme ja koko maailman edun vuoksi.”

Vastuu Jumalalle yhdistää uskontoja

Vaikka Schäuble piti puheensa sekä poliitikkona että evankelisena kristittynä, hän uskoo kuitenkin, että Isä meidän -rukouksen viestillä on merkitystä myös sellaisessa yhteiskunnassa, jossa ihmisillä on monia erilaisia uskonnollisia vakaumuksia, myös ihmisiä ilman uskonnollista uskoa. Juuri pluralistisessa maailmassa on tärkeää löytää yhteinen pohja, jolta yhdessä voidaan ponnistella ihmiskunnan polttavimpien ongelmien ratkaisemiseksi. Poliitikko, joka liittyy vain yhteen uskonnolliseen suuntaukseen tai käyttää vain tiettyä uskonnollista kieltä, on vaarassa sulkea toisia pois.

Schäublen puheen yksi merkittävä viesti on hänen luottamuksessaan, että Jumala-usko voi lähentää kirkkoja ja uskontoja toisiinsa. Tietoisuus siitä, että kaikki ihmiset ovat vastuussa Jumalal-

le, yhdistää hänen mielestään monia uskontoja ja katsomuksia. ”Olen jopa vakuuttunut siitä, että tämä tietoisuus voidaan välittää myös monille ateisteille, sillä hekin vetoavat vastaavalla tavalla omaantuntoon tai moraalilakiin. Viimeisen 60 vuoden historia on osoittanut, että syvät humanit ajatukset kaikille ihmisille kuuluvasta arvosta ja oikeuksista ovat rakentaneet siltoja eri uskontojen ja perinteiden välille.”

Schäublen mielestä on perusteltuja syitä toivoa, että myös pluralistisessa maailmassa voidaan saavuttaa yksimielisyys, joka ylittää uskonnolliset ja kulttuuriset erot. Edistys on kuitenkin mahdollista vain, jos yksittäiset uskovat ja uskonnolliset yhteisöt osallistuvat julkiseen keskusteluun. Demokratia elää kansalaisten osallistumisesta.

Miksi puhe sytytti?

Mikä Schäublen puheessa innosti? Viesti oli realistisen, mutta optimistisen poliitikon puhetta. Se vetosi ainakin minuun uskottavalla ja pysäyttävällä tavalla ilman, että toivoa tulevaisuuden suhteen menetettiin. Sanat olivat menestyneen mutta myös elämän varjopuolia nähneen miehen puhetta. Riveltä ja rivien välistä heijastui kyky itsekritiikkiin; poliitikon kiusaukseen kertoa omista saavutuksista ei langettu. Jotta voitaisiin kulkea kohti suurempaa

ihmisyyttä ja parempaa tulevaisuutta, tarvitaan pienten askelien todellisuudentajuista politiikkaa.

Vahvan pohjavireen puheelle antoi luottamus Jumala-uskon merkitykseen. Ilman mitään ihmispainotteista, saati persoonallista hurskastelua Schäuble puhui siitä, että Jumala asettaa rajat ja ohjaa vastuuseen. Jumalaa ei kuitenkaan valjastettu vain etiikan motivaattoriksi, vaan hänen todellisuutensa antaa mielen koko elämälle. Jumala on kaikkivaltias, ei ihminen. Ihminen ei ole oman elämänsä luoja eikä aikaansaaja. Jumalan edessä ihminen on vain saaja. ”Elämämme tärkeimmät ja perustavimmat asiat me voimme vain vastaanottaa.”

Kun Stuttgartin yleiskokous muuten puhui enimmäkseen siitä, mitä kaikkea jokapäiväinen leipä tänään merkitsee ja miten se oikeudenmukaisesti jaetaan, Schäuble muistutti, että pyyntö on osoitettu juuri Jumalalle. Isä meidän -rukous ei ole ensisijaisesti ohjelma, vaan se on rukous. Kokouksen alussa Schäuble esitti (ennakoivasti ja aiheellisesti?) epäilyn, että me ihmiset olemme taipuvaisia unohtamaan sen, että ”ne asiat, joiden varassa elämämme syvimmältään on, eivät ole meidän aikaan saamia”.

Puheen saksankielisessä versiossa on yksi sana, joka on kursivoitu: ”*Hän* antaa meille jokapäiväisen leipämme.”

Luterilaisen maailmanliiton dialogit 2003–2010

Tomi Karttunen

Stuttgartin yleiskokouksen sykähdyttävimpään tapahtumiin kuului katumusjumalanpalvelus, jossa pyydettiin anteeksi luterilaisten 1500-luvulla harjoittamia uskonvainoja niin kutsuttuja anabaptisteja eli uudestikastajia kohtaan. Sovinnon ele toimi samalla solmun avaajana tiellä kohti varsinaisia oppikeskusteluja anabaptisteja hengellisinä esi-isinään pitävien mennoniittojen kanssa maailmanliiton tasolla. Suomalaisittain hienoa oli, kun kardinaali Kasper nosti tervehdyssanoissaan esiin keväällä 2010 julkaistun, ruotsalais-suomalaisen luterilais-katolisen dialogin raportin *Vanhurskauttaminen kirkon elämässä* merkityksen ekumenian eteenpäin viemiselle. Kasper kehotti ottamaan tulokset huomioon myös kansainvälisissä dialogeissa, niin että vuoden 1999 Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista aukaisemalla tiellä voitaisiin edetä eteenpäin.

Hyvänä apuneuvona LML:n dialogien esittelemiseen olen käyttänyt Strasbourgin ekumeenisen instituutin professorin Sarah Hinlicky Wilsonin kokoamaa kirjasta *Lutherans in Ecumenical Dia-*

logue 2003–2010, joka on yhdistetty raportti- ja opaskirja. Wilson on näet liittänyt kirjaan myös selkeälukuisen ja hyödyllisen johdatuksen ekumenian historiaan, periaatteisiin ja menetelmiin sekä ekumeenisten dialogien perussanastoon.

1. Luterilais-roomalais-katolinen ykseyskomissio

Roomalaiskatolisten kanssa käytävä dialogi muodostaa jo historiallisista syistä perustan läntisen kristikunnan ykseyspyrkimyksile. Niinpä sillä on keskeinen asema myös LML:n käymisessä ekumeenisissa dialogeissa. Vuonna 1999 allekirjoitettu Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista (YJV) on tähänastisen työskentelyn huipentuma ja myös perusta viimeisen kymmenen vuoden jatkodialogille. Suomalainen Luther-tutkimus oli tunnetusti huomattavassa roolissa haettaessa konsensusta uskon perustotuuksista riittävän yhteisen ymmärryksen löytämiseksi vanhurskauttamisopista.

Luterilaisessa perinteessä on korostettu sitä, että vanhurskauttamisoppi on keskeinen kriteeri arvioitaessa muita oppeja. Tämä näkökulmahan on sinänsä myös vanhakirkollinen: olihan soteriologialla, pelastusopille ratkaiseva rooli myös muotoiltaessa perustavia oppeja Kolminaisuudesta ja Kristuksen kahdesta luonnosta yhdessä persoonassa. YJV:n tarkoitusta tarkentaneessa Annex-tekstissä luterilaiset ja roomalaiskatoliset totesivat myös yhdessä, että "...vanhurskauttamisoppi on 'luovuttamaton kriteeri, joka jatkuvasti palvelee kaikkea kirkkojemme opetusta ja käytännön toimintaa ohjaamalla niitä kohti Kristusta". Vanhurskauttamisen keskeisestä roolista seuraa, että luterilaiset näkevät sitä koskevan sovun olevan perusta myös tavoiteltaessa konsensusta muissa opinkohdissa.

Sovinto vanhurskauttamisopissa merkitsee ainakin epäsuorasti jo varsin vahvaa tunnustusta toisen kirkon apostolisuudelle. Niinpä LML:n ja Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston neljäs kierros käsittelee juuri kirkon apostolisuutta. Dokumentissa todetaan: "Yhteisen julistuksen allekirjoittaminen implikoi sen tunnustamista, että ordinoitu virka on molemmissa kirkkoissa Pyhän Hengen voimassa palvelut säilyttäen uskollisuuden apostoliselle evankeliumille keskeisissä uskon kysymyksissä" (§288). Tästä peruslähdekohdasta ei kuitenkaan ole seurannut niin pitkälle meneviä käytännön johtopäätöksiä kuin olisi periaatteessa voinut.

Dialogiraportti The Apostolicity of the Church käsittelee juuri sitä, mitä kirkkomme tarvitsisivat, jotta ne voisivat täydesti tunnustaa toisensa kirkkona

olemisen. Yleisesti ottaenhan kaikilla kirkkoilla on omat kriteerinsä apostolisuuden ymmärtämiselle. Apostolisuus muodostaa siten ollen viitekehyksen kirkon todellisen kirkkona olemisen tunnustamiselle.

Dialogi paneutui ensin koko kirkon apostolisuuteen ja siitä yhteen keskeiseen yksityiskohtaan eli ordinoituun virkaan. Koska apostolisuus liittyy fundamentaalisesti myös uskollisuudelle apostolisen evankeliumin totuudelle, dialogi käsittelee lopuksi myös Raamatun ja tradition välistä suhdetta sekä kirkon opetusvirkaa. Jokaisessa kohdassa lähdetään ensin liikkeelle Raamatusta ja edetään sitten reformaation aikaan sekä käsitellään lopuksi uudempaa kehitystä.

Dialogissa havaittiin mm., että Lutherin Kirkolliskokouksista ja kirkkoista – teoksessaan esittämät seitsemän kirkon merkkiä ovat varsin samanlaiset kuin Vatikaanin toisen kirkolliskokouksen asettamat kriteerit kirkon "elementtien" läsnäololle kirkon rajojen ulkopuolella. Molemmat saattoivat myös olla yhtä mieltä siitä, että kirkko ei voi olla apostolinen, jos se ei ole uskollinen apostolien julistukselle.

Virkakysymystä käsiteltäessä piirtyä esiin ero myös ekklesiologiassa. Koska sana ja sakramentit primaarisesti luovat kirkon, paikallisseurakunta on luterilaisuudessa täydesti kirkko, vaikkakaan se ei ole koko kirkko; roomalaiskatolisuudessa paikallisseurakunta voi olla kirkko vain, jos sitä johtaa katolinen (tai mahdollisesti ortodoksinen) piispa. Globalilla tasolla perinteiden ero voidaan siis tiivistää niin, että katolisten mielestä luterilaiset vaativat liian vähän

apostolista suksessiota ja luterilaisten mielestä taas katoliset vaativat sitä liian paljon.

Opetusviran määrittelyssä virka- ja kirkkokäsityksen ero tulee myös esiin. Katolisessa magisteriumissa opin ja moraaliteologiset kannat määrittellee piispojen kollegio yhdessä paavin kanssa ja hänen alaisuudessaan. Luterilaisuudessa taas vastuu opista on annettu kaikille kristityille, vaikkakin piispoilla ja papeilla on tässä asiassa erityinen kutsumus.

Sarah Wilson summaa johtopäätöksen: ”Totuus on, että kumpikaan kirkoistamme ei ole niin apostolinen kuin se voisi olla. Apostolisuus kasvaa meissä vain, kun olemme valmiit siihen, että toinen kirkko haastaa meidät oppimaan siitä ja olemme avoimia niille muutoksille, joita tästä kohtaamisesta seuraa.” Sarah Hinely Wilson ja hänen puolisonsa Andrew Wilson ottivat henkilökohtaisesti haasteen vastaan kulkemalla Lutherin jalanjäljillä Erfurtista Roomaan tuhannen mailin matkan 70 päivässä. Heidän pitäisi olla perillä Roomassa 31.10.2010 eli uskonpuhdistuksen muistopäivänä. Ekumeenisen pyhiinvaelluksen tarkoitus on välittää mahdollisimman laajalle tietoa luterilais-roomalaiskatolisen dialogin saavuttamista todellisista tuloksista ja keskinäisen ymmärryksen lisääntymisestä. Tätä kirjoitettaessa 747 ekumeniasta kiinnostunutta oli jo klikannut ”tykkää” Wilsonien nettisivuilla (www.hereiwalk.org).

Ruotsalais-suomalainen dialogi ja sen raportti ”Vanhurskauttaminen kirkon elämässä” menee vielä Apostolicity of the Church -raporttia pitemmälle. Yleiskokous antoi hyvän tilaisuuden esitellä sitä globaalille joukolle ja saa-

da arvovaltaista tukea suuntauduttaessa kohti ekumeenista reformaation merkivuoden 2017 viettoa. On hienoa, että avainroolissa on emerituspiispa Eero Huovinen, joka on vuonna 2009 käynnistyneen LML:n ja kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston viiden dialogikierroksen puheenjohtaja. Roomalaiskatolinen puheenjohtaja on muuten Regensburgin piispa Gerhard Ludwig Müller, joka tuntee syvällisesti luterilaista teologiaa julkaistuaan kaksi tieteellistä monografiaa ja yhden populaarin johdannon Dietrich Bonhoefferin teologiasta.

2. Luterilais-reformoitu dialogikomissio

Sarah Wilson vertaa luterilaisten ja reformoitujen perinteistä suhdetta Jaakobin ja Eesaun kamppailuksi esikoisoi-keudesta. Nykyisin näiden kahden tradition keskinäinen suhde on yleisesti ottaen parempi kuin koskaan. LML:n ja reformoitujen dialogi on aina Winnipeg'n vuoden 2003 yleiskokoukseen asti ollut lähinnä Leuenbergin konkordian (1973) tulosten soveltamista. Wilson toteaa konkordian formaalisesti julistaneen erot ehtoolliskäsityksessä, kristologiassa ja predestinaatio-opissa sel- laisiksi, että ne eivät enää jaa kirkkoja. Ongelmaksi hän kuitenkin näkee sen, että Leuenbergin tyyppiset yhteysso- pimukset eivät useinkaan ole edenneet käytännöllisten tulosten tasolle.

Wilsonia kommentoiden voisi jatkaa, että tämä näyttäisi olevan jo konkordiaan peruslähtökohtaan sisään raken- nettu heikkous: yhteys perustuu kä- sitykseen evankeliumin keskuksesta, jota ei voi selvästi artikuloida. Tältä

pohjalta voidaan helposti päätyä siihen, että todellisuudessa ei olekaan saavutettu läheistä ja luottamuksellista yhteyttä, jonka varaan voidaan rakentaa näkyvän ykseyden tasolle meneviä yhteistoiminnan muotoja. Kirkossamme on korostettu, että ”sovitetun erillisuuden” malliksi nimetty LML:n ekumeeninen metodi on Leuenbergin konkordian vaiheessa monitulkintainen ja voidaan tulkita rakentuvan sellaiseen minimikonsensukseen, että syvemmän yhteyden rakentaminen eroja ohittamatta ei kestäväällä tavalla toteudu. Kun opin sisällöt jäävät epäselviksi, on vaarana, että niitä ei oikein mikään traditio voi kokea omakseen. Niinpä meillä onkin painotettu rakentamista pitkäjänteisten oppikeskustelujen pohjalle, jotka artikuloivat myös materiaalisesti sen riittävän yksimielisyyden uskon perustotuksista, joka on saavutettu jäljelle jäävistä eroista huolimatta. Selkeästi sanoitettuun ja yhteisesti jaettuun on helpompi yhtyä kuin tulkinnanvaraiseen. Täydellistä ei toki yhteisymmärrys ole koskaan, mutta tiettyjä selkeyttäviä periaatteita on hyvä olla. Siitä näyttäisi osaltaan kertovan myös Wilsonin raportti luterilais-reformoiduista keskusteluista ja niiden metodologiasta.

Jos ”differentioidun konsensuksen” tavoitteena on ilmaista, kompromisseja tekemättä, yhteinen totuus, on perusteltua kysyä, onko Leuenbergin konkordia onnistunut tässä. Siksi onkin hyvä, että keskustelu jatkuu ja yhteyttä rakennetaan jäämättä vain 1970-luvun keskusteluihin ja tietyn historiallisen ekumeenisen dokumentin vangeiksi. Wilson kertoo, että 1990-luvulle tultaessa oli käynyt selväksi, että kun Leuenbergin tyyppiset sopimukset yhtäältä edistivät ekumeenisia asenteita ja yhteyttä,

niille samalla oli tyyppillistä jumiintua. Niillä ei lopulta ollut juurikaan, tai vain harvoja, tosielämän seurauksia. Hän havainnollistaa: ”Oli kuin kirkot olisivat sanoneet julkisesti: ’olette tosi kirkko, me hyväksymme teidät ja olemme teidän kanssamme samaa mieltä, hallelujaa’, mutta yksityisesti olisivat edelleen ajatelleet: ’En usko teille lapsiani, oppilaitani tai rahojani!’”

Luterilais-reformoitu dialogi keskityikin 2000-luvun alussa ratkomaan tätä ongelmaa. Nähtiin, että nämä kaksi kirkkoperhettä tarvitsivat enemmän keskinäistä yhteyttä, enemmän yhteistä todistusta ja palvelua. Niinpä keskityttiin ekumeenisten dialogien ydinteemaan, joka jälleen on nousut teologisten keskustelujen ytimeen laajemminkin: kirkko-oppiin. Vanhoja historiallisia kirkkoja vähemmän ekklesiologista ajatteluaan kehittäneet reformatoriset kirkot ottivat dialogissa vakavasti sen perustavan kysymyksen, että niiltä puuttuu yhteisesti jaettu näkemys kirkosta. Jos sellainen saavutettaisiin, voitaisiin edetä antisipatorisen, julistuksellisen-ennakoivan ekumenian mallista kohti ekumeenisen liikkeen suurta tavoitetta ylimmäispapillisen rukouksen hengessä: kohti näkyvää ykseyttä.

Dialogin tulokset on koottu raporttiin *Communion: On Being the Church* (2010), joka ei tätä kirjoitettaessa valitettavasti ole vielä julkaistu, vaan olen tulkinnoissa pitkälti Sarah Wilsonin referoinnin ja arvioiden varassa. Dokumentti pyrkii joka tapauksessa yhdistämään eri reformoitujen ja luterilaisten kirkkojen kontekstuaaliset haasteet sekä substanssikysymykset huomioon ottavan kirkko-opillisen lausuman. Dokumentti etenee raamat-

tuperusteista Israelin kansan historian kautta Jumalan valtakunnan esiin murtautumiseen Jeesuksessa Kristuksessa ja kirkkoon Kristuksen ruumiina, joka rakentuu evankeliumin julistamisen ja sen uskomisen sekä kasteessa ja ehtoollisessa tapahtuvan partisipaation kautta. Tämä tapahtuu Pyhän Hengen työn myötä keskellä historiaa.

Reformoitu erityiskorostus liittyy kirkon ja vanhurskauttamisen suhteen pohdintaan. Reformoitu käsitys pyhiytyksestä ei kuitenkaan merkitse sitä, että ei nähtäisi ihmisen syntisyyttä ja vajavaisuutta. Dokumentti näkee erotelun ”näkyvän” ja ”näkymättömän” kirkon välillä korostavan sitä, että yksikään kirkko ei ole ainoa tosi ja todellinen kirkko, vaikka jokainen kirkko on täysi kirkko, ja näkymätön kirkko voidaan saavuttaa vain näkyvän kirkon kautta. Tämä tarkoittaa myös sitä, että historiallisen kirkon pitää aina testata, onko se uskollinen evankeliumin sanomalle. Tästä nousee itsekriittinen *semper reformanda* -periaate. Täysin nämä muotoilut eivät kuitenkaan poista teologisia kysymyksiä, jotka heräävät ainakin luterilaisen lukijan näkökulmasta.

”Kaikkien uskovien pappuus” sekä käsitys, että yksittäisen uskovan tapaan myös kirkko on samanaikaisesti vanhurskas ja syntinen ovat tuttuja reformatorisia korostuksia, jotka raportissa nostetaan esiin. Kirkon erityisen viran kohdalla ei puhuta jumalallisesta aseuksesta, vaan ”kirkon omasta ordinaation aktista”. Ekumeenisesti huomion arvoista on, että sekä luterilaiset että reformoidut tunnustavat kolmisäikeisen viran ”käytännöllisen välttämättömyyden”: palvelun (diakoni), sanan ja

sakramenttien (presbyteeri) sekä kaitsemmän virat (piispa).

Hieman monitulkintaiselta vaikuttaa ilmaus, jonka mukaan ”sekä sana että sakramentti todistavat Jumalan työstä syntisen vanhurskauttamiseksi Jeesuksessa Kristuksessa Pyhän Hengen kautta”. Armonvälineistä kun ei suoranaisesti näytettäisi puhuvan mitään.

Dokumentin *Communion: On Being the Church* § 55 toteaa: ”Jos kirkon elämään ja opetukseen liittyvä kysymys estää ykseyden, tästä erosta tulee kirkkoja jakava elementti, ja sitä pitää käsitellä ja ylittää se. Jos ero ei ole sanan ja sakramenttien kirkollisen yhteyden tiellä, se voi olla ilmaus legitimitistä erilaisuudesta ja osa konsensusta”. Kyseessä on siis melko perinteinen ”sovitettun erilaisuuden” ykseysmallin tai – metodisemmin ilmaisten – ”differentioidun konsensuksen” määritelmä. ”Sovitettun erilaisuuden” ymmärtämisessä on tosin eroavia kantoja sen suhteen, painotetaanko ”erilaisuutta” vai ”ykseyttä” ja esimerkiksi Roomalaiskatolisesta kirkosta on kuulunut ääniä, jonka mukaan sovitetussa erilaisuudessa on etenkin Leuenbergin konkordian tapauksessa kyseessä ”sovitattoman erilaisuuden malli” tai ”yhteydestä ilman todellista ykseyttä”. Voidaanpa mallissa nähdä konsensussekumenian hylkäämistä erilaisuusekumenian hyväksi. On siis ilmeisesti nähty hyväksi painottaa konsensuksen perustavaa merkitystä LML:n työssä myös terminologisesti puhumalla nykyään useammin juuri ”differentioidusta konsensuksesta”.

Suomalaisessa keskustelussa on korostettu sitä, että ”puhdasta evankeliumia” määriteltäessä tulee ottaa huomioon

se, että Augsburgin tunnustus (etenkin artiklat I–XI) itsessään on puhtaasti evankeliumin opin julistamisen ja sakramenttien oikean jakamisen kriteeri eikä vain artikla 7. Evankeliumilla on tietty sisältö eikä vain julki lausumaton keskus. Tältä pohjalta kirkkomme ekumeenisessa strategiassa *Meidän kirkko – ykseyttä etsivä yhteisö* todetaan:

Kirkkomme käsityksen mukaan ykseyttä ei voida saavuttaa opillisista eroista vaikenemalla. Vain siellä, missä kirkot ottavat vakavasti oman oppinsa ja tunnustuksensa, ne voivat kohdata aidosti toisten perinteiden edustajat. ... Kirkkomme käsityksen mukaan se, mikä riittää (satis est) kirkon ykseyteen – nimittäin opillinen yksimielisyys – on myös välttämätöntä (necesse est) ykseyden saavuttamiselle. Suomen evankelisluterilaisen kirkon tavoitteena ei ole pyrkiä samankaltaisuuteen kirkkojen välisessä ekumeenisessa kanssakäymisessä. Yksimielisyys uskon perustotuuksista on riittävä edellytys kirkon ykseyteen.

Jo aiempien Leuenbergin konkordiaa soveltavien luterilais-reformoitujen dialogiraporttien pohjalta Wilson tekee johtopäätöksen, jonka mukaan luterilaisilla ja reformoiduilla ei ole enää hyviä syitä olla erillään toisistaan. Ongelmana on kuitenkin muun muassa se, että asiantuntijoiden tekemällä työllä ei ole kantavuutta, jos kirkot eivät siihen sitoudu käytännön tasolla. Tulisi katua ”jatkovaa halua elää erillään ja jopa jatkaa sisäistä fragmentoitumista”. Kuten sanottua, voidaan kuitenkin myös kysyä, kertovatko nämä luterilais-reformoidun ekumenian ongelmat myös Leuenbergin konkordian ongelmista:

perustana oleva sopimus jää kapeaksi ja monitulkintaiseksi. Ongelmia on pyritty ratkomaan syventävällä ekklesiologisella työskentelyllä. Urakkaa voi kuitenkin häiritä ja sen tuloksellisuutta vähentää olemassa oleva ytkös Leuenbergin konkordiaan ja sen ekumeeniseen metodiin. Merkkinä hyvästä kehityksestä Wilson nostaa esiin tuoreen tapahtuman: Reformoitujen kirkkojen maailmanallianssi ja Reformoitu ekumeeninen neuvosto yhdistyivät kesäkuussa 2010 Reformoitujen kirkkojen maailmankommuunioksi. Stuttgartin yleiskokouksessa oli vieraana koko ajan kommuunion pääsihteeri Setri Nyomi.

3. Luterilais-anglikaaninen dialogi

Luterilaisten ja anglikaanisten kirkkojen välisissä eroissa on Sarah Wilsonin mukaan ollut kyse lähinnä maantieteellisestä erossa olemisesta saarella ja mantereella. Joka tapauksessa molemmat ovat sekä reformaation pohjalta syntyneitä kirkkoja että ”katolisia” kirkkoja: ne painottavat kirkon universaalisuutta ja täyteyttä sekä jatkuvuutta yhdessä, pyhässä, apostolisessa ja kato-lisessa kirkossa. Ehkä enemmän kuin minkään muun tradition kanssa meillä luterilaisilla ja anglikaaneilla on yhteinen kirkollinen kulttuuri. Tämän Wilsonin väitteen voi ilmeisen hyvin allekirjoittaa näin Porvoon kirkkoyhteisön jäsenkirkon näkökulmasta.

Suurimmat erot näiden kahden perinteen kesken ovat kirkollisessa hallinnossa. Anglikaanit painottavat ”historiallisessa suksessiossa” olevan piispuuden merkitystä kirkon kaitsennalle. Chicago-Lambethin nelikulmion mu-

kaan kristittyjen ykseys edellyttää anglikaanien näkökulmasta

- 1) Vanhan ja Uuden testamentin tunnustamista Jumalan ilmoitetuksi sanaksi,
- 2) Nikean uskontunnustuksen hyväksymistä ”riittäväksi lausumaksi” kristillisestä uskosta,
- 3) kasteen ja ehtoollisen sakramenttien jakamista Kristuksen omia sanoja sekä hänen asettamiaan elementtejä käyttäen sekä
- 4) kirkon hallitsemista historiallisen episkopaatin kautta ”paikallisesti sovitettuna hallintomenetelmiin kansojen ja ihmisten tarpeita varten, Jumalan kutsumana Hänen Kirkkonsa ykseyteen”.

Luterilaiset voivat yleensä suoraan hyväksyä kohdat 1–3, mutta niille luterilaisille kirkkoille, jotka eivät ole Pohjoismaiden ja Baltian luterilaisten kirkkojen tapaan säilyttäneet perinteistä episkopaalista rakennetta, neljäs kohta tuottaa ongelmia. Ratkaisun avain on löydetty sitä kautta, että tietyissä luterilaisissa kirkkoissa, joilla ei ole historiallista piispuutta mutta joilla ei ole sille periaatteellisia esteitä, muiden muassa anglikaanipiispat konsebroivat niiden piispat nykyään. Näin on esimerkiksi Amerikan evankelis-luterilaisessa kirkossa (ELCA) ja Kanadan luterilaisessa kirkossa, jotka ovat ehtoollisyhteydessä *Called to Common Mission*- (2000) ja *Waterloo Agreement*-sopimusten (2000) pohjalta USA:n episkopaali- ja Kanadan anglikaanikirkon kanssa.

Niistä kirkoista, joilla ei ole piispoja tai jotka hylkäävät historiallisen sukcession ajatuksen, lähempi työ- ja ju-

malanpalvelusyhteys on Meissenin sopimuksen (1988) pohjalta Englannin kirkon ja Saksan evankelisen kirkon välillä sekä Reuilly Common Statement (1999) -sopimuksen pohjalta Britannian ja Irlannin anglikaanikirkkojen sekä Ranskan luterilaisten ja reformoitujen kirkkojen kesken.

Osa luterilaisista kirkoista on siis täydessä yhteydessä anglikaanikirkkojen kanssa, osa osittain ja muutamat eivät vielä ole ottaneet askelia tähän suuntaan. Globaalin dialogin keskeisenä pyrkimyksenä on ollut universalisoida paikallisia sopimuksia. Erityistä huomiota on kiinnitetty Afrikkaan, missä paikalliset dialogit ovat viime vuosina olleet erityisen vahvoja. Tosin aivan viime aikoina ne ovat olleet pysähdyksissä.

Afrikkalaisessa kontekstissa erityistä huomiota on saanut osakseen diakonia. Hyvää paikallista yhteistyötä on tehty ekumeenisissa merkeissä esimerkiksi, kun Ruotsin kirkko on työskennellyt paikallisten anglikaanien kanssa Mosambikissa ja Tanskalainen Sudanin lähetys eri puolilla Afrikka. Käytännön yhteistyö on viritännyt hyvää keskustelua diakoniasta. Näin on päästy myös ylittämään historiallista vastakkainasettelua opillisesti orientoituneen ja palveluun orientoituneen ekumenian välillä. Globaalin etelän kirkot ovat olleet etulinjassa yhdistäessään rakkaudenpalvelun teologiseen käsitykseen kirkosta ja erityisesti kirkon virkaan.

Matka kohti paikallisten sopimusten universalisoimista on näin ollen kulkenut käytännöllisten diakonisten ympäristö- ja lähimmäisvastuun kysymysten kautta. Yhteinen kutsu palvelulla yhdistää ja antaa konkreettista profiilia ja mer-

kitystä näkyvän ykseyden etsimiselle sekä osoittaa, että kirkon ykseys on eduksi myös maailmalle.

4. Luterilais-ortodoksinen dialogi

Viimeisten kuuden vuoden aikana luterilais-ortodoksinen yhteiskomissio on kohdistanut päähuomiionsa sakramentteihin. Hienoa on se, että tämä osa-alue on yksi hedelmällisimmistä konsensus-alueista.

Dialogin ensimmäinen vaihe oli luoda enemmän yhteistä pohjaa kasteen sakramentin pohjalta. Oltiin yksimielisiä muun muassa siitä, että kaste kolmiyhteisen Jumalan Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen on toistamaton. Tässä näyttäisi Sarah Wilsonin tulkinnan mukaan olevan alku sille, että ortodoksisella puolella torjutaan luterilaisten käännynnäisten ”uudelleen kastaminen”. Yhtä mieltä ollaan myös siitä, että kasteessa kuollaan ja ylösnoustaan Kristuksen kanssa sekä saadaan Pyhän Hengen lahja.

Tarkasteltaessa kasteen käytännöllistä toimittamista todettiin, että luterilaiset uskovat Hengen lahjan saamisen kytkettyvän käteen päälle panemiseen kasteessa. Yleensä tuossa yhteydessä on myös siunaus tai rukous Hengen saamisesta heti kasteaktin jälkeen. Tässä havaittiin olevan tärkeä yhteys ortodoksisen käsitykseen, jossa on korostettu kastetta seuraavan mirhavoitelun sakramentin välittävän Pyhän Hengen lahjan.

Teologisesti ajatellen sekä luterilaiset että ortodoksit uskovat Kristuksen todelliseen läsnäoloon. Eroja muodostuu

kuitenkin liturgisissa käytännöissä. Ortodoksit haluaisivat luterilaisten osoittavan ”asianmukaista kunnioitusta” valmistellessaan ehtoollista ja käsitellessään ehtoollisaineita messun jälkeen. Suomalaisen jumalanpalveluksen oppaan vuoden 2009 päivitykset olivatkin tästä näkökulmasta tärkeä ekumeeninen linjanveto. Jos ajatellaan, että Kristus on todellisesti läsnä ja myönnetään *lex orandi, lex credendi* -periaatteen oikeutus, tämän tulee myös näkyä käytännön toiminnassa.

Huomionarvoista oli, että dialogikomissio totesi yhdessä, että eukaristiassa vahvistuu reaalisesti osallisuutemme ja kutsumuksemme olla maailman valona ja maan suolana. Tällä on omat seurausvaikutuksensa myös vastuulliselle luomakunnan hoitamiselle. Niinpä ensi kerran dialogin kuluessa kirkot lausuvat yhdessä, että eukaristia implikoi kutsua toimia luomakunnan vastuullisena taloudenhoitajana. Tämä ajattelumalli sopii hyvin myös luterilaiseen teologiseen realismiin, joka painottaa Jumalan läsnäoloa kaikkialla mutta erityisesti ja pelastavalla tavalla Sanassa ja sakramenteissa, joiden kautta me saamme uskon kautta osallisuuden Kristuksen kirkastetusta ihmisyydestä hänen ja hänen kirkkonsa yhteydessä.

Kysymys kirkon virasta ja luterilaisen viran tunnustamisesta on vaikeampi pulma. Erityisesti piispuuden hierarkkinen ymmärtäminen osana kirkon konstitutiota tuottaa ongelmia – erityisesti niissä luterilaisissa kirkkoissa, joissa ei ole piispoja tai jotka torjuvat historiallisen piispuuden. Naisten mahdollisuutta toimia diakonina ja keskustelua naispappeudesta ortodoksiteologien parissa tutkineena Sarah Wilson haastaa

luterilaiset myös työskentelemään sen eteen, että voitaisiin osoittaa naisten ordinaatioon olevan itse asiassa uskollinen Raamatulle ja kirkon traditiolle, vaikka se on käytäntönä uusi.

5. Luterilais-mennoniittinen dialogi

Luterilaisten ja mennoniittojen välinen dialogi juontaa juurensa Augsburgin tunnustuksen 450-vuotisjuhlaan vuonna 1980. Kun mennoniitat kieltäytyivät noudattamasta kutsua heidät ”uudestikastajina” (anabaptisti) tuomitsevan tunnustuskirjan juhlallisuuksiin, ymmärrettiin mennoniittojen pitävän itseään 1500-luvun anabaptistien suorina perillisinä. Tämän havainnon seurauksena käynnistettiin kolme kansallista dialogia Ranskassa (1981–84), Saksassa (1989–92) ja Yhdysvalloissa (2001–4). Nämä paransivat ekumeenisia suhteita kansallisella tasolla, mutta oli selvää, että tarvitaan myös kansainvälistä dialogia, jossa voitaisiin tarkastella kirkkojemme nykysuhteita.

Uusia ongelmia syntyi, kun mennoniitat halusivat säilyttää nimen ”anabaptisti” eivätkä suostuneet pitämään sitä uudestikastamisena (kr. ana = uudestaan) vaan pitivät sitä ensimmäisenä varsinaisena kasteena. Mennoniitat ovat ylpeitä anabaptistisesta perinnöstään ja ovat säilyttäneet keskuudessaan elävinä kertomuksia kokemistaan verisistä vainoista 1500-luvulta alkaen. Vasta kun otettiin käyttöön termi ”radikaali reformaatio”, asenteet muuttuivat ja heräsi into tutkia tätä liikettä tarkemmin.

Mennoniitat kuitenkin hylkäävät joi-takin reformaatioajan anabaptistien

näkemyksiä. He eivät esimerkiksi yleisesti ottaen kannata niin sanottua sisäisen sanan oppia, joka hylkää ulkoisen sanan perustavan merkityksen ja joka tuomitaan Augsburgin tunnustuksen 5. artiklassa. Monissa tapauksissa CA:n tuomio kohdistuu vähemmistömielipiteeseen, jolla on vain marginaalinen asema. Tällöin voidaan todeta, että tuomiot eivät enää kohdistu nykypäivän mennoniittoihin. Kaksi opillista erimielisyyttä aiheuttavaa teemaa ovat kuitenkin syvempiä: uskovien aikuisten kaste sekä kristittyjen suhde valtioon.

Neuvotteluissa kävi ilmi, että ennen kuin päästään käsiksi näihin opinkohhtiin, menneisyyttä tulee käsitellä, niin että se ei estäisi aitoa kohtaamista ja keskustelua jo lähtökohtaisesti. Luterilaisittain ilahduttava löytö oli, että osa luterilaisista teologeista sanoutui jo 1500-luvulla irti mennoniittojen vainoista, esimerkiksi Baden-Württembergin reformaattori Johannes Brenz, joka oli Lutherin työtoveri ja valmisteli Melancthonin kanssa Augsburgin tunnustusta. Luther ja Melancthon sen sijaan perustelivat myös teologisesti anabaptistien vainoja. Asenteiden ja tekojen vakavuutta ei poista se, että reformoidut ja roomalaiskatoliset vainosivat mennoniittoja luterilaisiakin verisemmin. Kaikkiaan mennoniittoja surmattiin noin 2500, ja luterilaiset lienevät olleet syyäpäitä näistä noin 200 kuolemaan.

Historiaa selvitettäessä havaittiin, että vuoden 1520 talonpoikaissota ei kertonut koko totuutta radikaalista reformaatiosta vaan se muodosti itse asiassa käännekohdan, joka sai esimerkiksi Sveitsin veljet, Hans Hutin ja mennoniittojen perustajaisän Menno Simonsin

ymmärtämään, että väkivalta synnyttää vain väkivaltaa. Niinpä he omistivat lopun elämäänsä rauhan asialle. Tämän päivän mennoniitat ovatkin tunnettuja kristillisestä rauhantyyöstään. Kaiken kaikkiaan historian läpikäyminen ja uudelleen kertominen johti luterilaiset ymmärtämään, että heidän kirkkonsa tulee julkisesti myöntää menneisyyden virheet, jotta yhteisellä kohtaamisen tiellä päästään eteenpäin. Stuttgartin mieleen painuva katumusjumalanpalvelus oli huipentuma tällä tiellä.

Tulevassa dialogissa tulee syventyä erityisesti kahteen asiaan: 1) siihen, että vaikka luterilaiset hyväksyvät uskovien kasteen pätevyyden, mennoniitat eivät yleisesti ottaen hyväksy lapsikastetta, koska kaste edellyttää heidän opetuksessaan henkilökohtaista uskontunnustusta. 2) Toinen hankausta aiheuttava teema on, voiko kristitty osallistua valtion tehtäviin. Mennoniittojen asenteet ovat tässä suhteessa vaihdelleet. Ääri-esimerkki anabaptistisessa liikkeessä on amishien yhteisö, joka kieltäytyy kategorisesti osallistumasta valtion asioihin. Jotkut mennoniitat ovat edistäneet rauhaa valtiollisessakin kontekstissa ja toimineet myös valtion virassa. Mennoniitat eivät edelleenkään katso voivansa toimia väkivallan käyttöä edellyttävässä virassa kuten poliisina tai sotilaana. Luterilaiset sitä vastoin ovat yleisesti ottaen pitäytyneet ”oikeutetun sodan” klassiseen teoriaan ja suhtautuneet myönteisesti tai jopa alleviivanneet maallisen kutsumuksen tärkeyttä.

6. Luterilais-helluntailainen tutkimusryhmä

Helluntailaisten kanssa käydyssä dialogissa ensimmäinen tehtävä oli selvittää, keitä helluntailaiset tarkalleen ottaen ovat. Helluntailaiset kun ovat jakautuneet lukemattomiin denominaatioihin, joilla on erilaisia nimiä ja erilaisia hallintomalleja kongregationalismista episkopaaliseen ja myös lukuisa joukko erilaisia teologisia korostuksia. Tiettyjä tuttuja peruspiirteitä voitiin yhdessä kartoittaa ja osoittaa.

On hyvä myös huomata, että luterilaistenkin kirkkojen historiassa on koko ajan ollut myös karismaattisia ilmiöitä. Sarah Wilson mainitsee tästä esimerkiksi suomalaisen heränneiden herätysliikkeen, johon alkuvaiheissa kuului kielillä puhumista ja pyhitetyn elämän korostamista. Tietoa suomalaisesta taustasta on dialogiryhmä saanut paitsi 1980-luvulla käytyjen suomalaisten luterilais-helluntailaisten oppikeskustelujen raportista myös suoraan tutkimusryhmän suomalaisjäseniltä Matti Revolta ja Veli-Matti Kärkkäiseltä.

Koska helluntailaiset eivät luterilaisten tapaan määrittele itseään vetoamalla tunnustukseen vaan kokemukseen Hengestä ja Hengen lahjoista, mentäisiin harhaan, jos verrattaisiin oppia kohta kohdalta. Niinpä tutkimusryhmä valitsikin dialogin metodologiseksi lähtökohdaksi sen sanoittamisen, ”miten kohtaamme Kristuksen?”.

Keskeinen painotusero voidaan kiteyttää siten, että luterilaiset painottavat ”puhdasta evankeliumia”, kun taas helluntailaiset painottavat ”täyttä evankeliumia”. Helluntailaiset myöntävät, että on tärkeä nähdä Kristuksen vanhurskauttavan uskon kautta, mutta on tärkeää nähdä, että hän myös pyhittää ja parantaa meidät sekä tulee pian takaisin, minkä tulisi johtaa maailman evankelioimiseen.

Toinen eroavaisuuksia aiheuttava kohta on Raamatun merkitys kristillisessä elämässä, vaikka molemmat tunnustavat Raamatun olevan kristillisen uskon ”ainoa lähde ja normi”. Sakramenttikäsityksessä ilmenee kuitenkin suurempia eroavaisuuksia. On kuitenkin hyvä muistaa, että vaikka helluntailaiset yleensä harjoittavat uskovien kastetta, on myös helluntaikirkkoja, jotka kastavat myös lapsia, esimerkkeinä Iglesia Pentecostal de Chile ja International Pentecostal Holiness Church Yhdysvalloissa. Yleensä helluntailaiset pitävät erittäin tärkeänä upotuskasteen käytäntöä. Molemmat painottavat elävää uskoa.

Herran ehtoollinen saa helluntailaisilta yleensä vähemmän huomiota kuin kaste, hengelliset lahjat, alttarikutsut jne. Varsin usein he edustavat zwingliläistä käsitystä ehtoollisesta muistoateriana. Monesti tämä kumpuaa halusta erottautua roomalaiskatolisista. On kuitenkin huomattava, että helluntailaiset uskovat Kristuksen olevan jumalanpalvelukses-

sa todella läsnä. Ei olekaan periaatteellisia syitä, miksi he eivät tunnustaisi myös Kristuksen todellista läsnäoloa ehtoollisella. Kokemuksellisella tasolla helluntailaiset näyttävätkin Wilsonin mukaan kokevan Kristuksen läsnäolon ehtoollisella tavalla, joka on luterilaisista traditiota lähempänä kuin viralliset formuloinnit.

Helluntailaiset korostavat henkilöitä osana ”täyttä evankeliumia” ja siihen liittyen ”toista kokemusta” Pyhästä Hengestä kasteen jälkeen, kastetta Pyhällä Hengellä. Taustalla on Johannes Kastajan tekemä erottelu oman kasteensa ja Pyhällä Hengellä kastamisen välillä. Tarkoituksena on kirkon lähetystehtävän voimistaminen, niin että kaikki kansat voitaisiin tuoda Kristuksen luo. Henkikasteen seurauksena pidetään kielillä puhumista. Kaiken kaikkiaan työryhmä saavutti rakentavia tuloksia: uuden metodin löytäminen, ennakkoimattomia konvergensseja, vanhojen ajatusten tarkastelemista uusista näkökulmista sekä vakuuttuneisuus, että luterilaiset ja helluntailaiset kykenevät tulevaisuudessa katsomaan eteenpäin ja oppimaan vielä enemmän toisiltaan.

Tutkimusryhmän raportti *Lutherans and Pentecostals in Dialogue* (2010) julkaistiin yleiskokouksessa, ja se on ilmeisen käyttökelpoinen stimuloija niin kansallisille kuin kansainvälisellekin dialogille.

Luterilaista jumalanpalvelusta etsimässä – yleiskokouksen jumalanpalveluselämä

Miika Ahola

Anna meille tänä päivänä meidän joka-päiväinen leipämme. Ensimmäistä kertaa LML:n yleiskokous kokoontui teeman alla joka itsessään on rukous. Tämä on erityisen merkittävää siksi, että rukous antaa kunnian ja vallan sille, jolle se kuuluu: Jumalalle. Aidosti rukoileva ihminen on väistämättä nöyrä, siksi rukous yleiskokouksen teemana antaa kokoukselle syvyyttä ja sopivan annoksen nöyryyttä. asiat joista keskustelemme ja päätämme, ovat loppujen lopuksi suurimman kädessä. Olen itse varsin jumalanpalvelusorientoitunut ja siksi kirkkojen yhteys spiritualiteetin tasolla on minulle erityisen tärkeä. On yhteinen kokemus ekumeenisessa liikkeessä, että yhdessä rukoileminen on tapaamisissa aina yksi tärkeimmistä asioista. Se luo yhteenkuuluvuuden tunnetta, murtaa raja-aitoja ja auttaa näkemään ennakkoluulojen yli. Yhdessä pysähtyminen Kolmiyhteisen Jumalan kasvojen eteen antaa ekumeenisille kokouksille niiden todellisen merkityksen.

Stuttgartin yleiskokouksessa oli aktiivinen jumalanpalvelus- ja rukouselämä. Aamuisin kokoontuimme messuun, keskipäivällä vietimme rauhallisen rukoushetken ennen lounasta ja yhteisen työskentelyn päätteeksi iltahartauden. Itse yleiskokous alkoi ja päättyi Stuttgartin luterilaisessa hiippakuntakirkossa vietettyyn messuun. Aamumessut ja iltarukoukset vietimme jumalanpalvelustilassa, joka oli sisustettu kokoustilaksi remontoituu vanhaan ratsastushalliin. Tila oli onnistuttu somistamaan kauniisti ja se toimi varsin hyvin jumalanpalvelustilana, vaikkei varsinainen kirkko ollutkaan. Kaiken kaikkiaan jumalanpalveluselämä oli yleiskokouksen keskeisimpiä elementtejä. Se herätti innostusta ja pettymyksiä, vahvoja tunteita ja hämmennystä, suuttumusta ja huvitusta, itkua ja naurua, lamaanusta ja tanssia.

Teema ja järjestys

Jumalanpalvelukset oli suunniteltu seuraamaan teemoiltaan Isä meidän -rukouksen pyyntöä ”Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme”. Jokaisena päivänä käsiteltiin yhtä rukouksen osaa, ”Anna”, ”Meille”, ”Tänä päivänä” ja niin edelleen. Viimeisenä päivänä erityisteemana oli ”Elämän leipä”. Yleiskokouksen teema johdatti meidät jumalanpalveluksissa maailman nälkäongelman ja ympäristöongelmien äärelle. Vaikka eri päivillä oli eri teemat, tuntuivat kaikki palvelukset pohjimmiltaan välittävän samaa sanomaa: Maailmassa on järkyttävä määrä köyhiä, kärsiviä, nälkäänäkeviä ihmisiä ja se on meidän syytämme. Vaikka palveluksiin oli tuotu muutakin sanomaa, tämä toistui päivittäin ja kuin vyöryi kaiken muun yli. Loppuviikosta olin jo aivan turta.

Aiemmissa yleiskokouksissa on pidetty aamumessun jälkeen raamattuopetus, josta on sitten keskusteltu pienryhmissä. Tällä kertaa raamattuopetus ja messu oli yhdistetty niin, että aamumessujen saarnojen paikalla oli kunkin alueen valmistelemat raamattuhetket päivän teemasta ja raamatunkohdasta. Näin siis yleiskokouksen teeman lisäksi eri päiviä rytmitti eri alueiden vastuu raamattuopetuksesta. Samalta alueelta oli valittu myös päivän virsi/laulu ja liturgi aamun messuun. Muuten palvelukset eivät kuitenkaan noudattaneet alueiden perinteitä musiikissa tai liturgiassa. Jumalanpalveluselämän oli iltahartauksia lukuun ottamatta suunnitellut kansainvälinen suunnittelukomitea, jossa oli osallistujia maailmanliiton eri alueilta. Komitean koordinaattorina toimi ruot-

salainen pastori Per Harling, joka tunnetaan myös monista sävellyksistään. Muun muassa meilläkin Tuomasmesussa laulettu rytmikäs Pyhä-hymni on hänen käsialaansa. Yleiskokoukseen Harling oli säveltänyt teemalaulun ”Give, give us”. Laulun suomenkielinen käännös on esitelty johdantoluvussa.

Suunnittelukomitean tarkoituksena oli luoda sellaista jumalanpalveluselämää, joka yhdistäisi eri alueiden perinteitä. Samalla he olivat selvästi halunneet luoda jotain uutta ja sanoittaa liturgiaa uudella tavalla. Tämä aiheutti kahdenlaisia reaktiota. Toiset olivat iloisia uudesta tavasta elää jumalanpalvelusta, jossa monikansallinen lauluperinne rai-kui. Toiset kokivat palvelukset vieraiksi sekä pidemmän päälle tietyllä tavalla yksitoikkoisiksi. Itsekin olen sitä mieltä, että olisi ollut huomattavasti mielenkiintoisempaa saada osallistua yhtenä päivänä todelliseen afrikkalaiseen palvelukseen, toisena latinalaiseen, sitten aasialaiseen ja niin edelleen. Vaikka sekin olisi varmasti tuntunut vieraalta, olisin ainakin oppinut, miten muualla luterilaiset viettävät jumalanpalveluksiaan. Nyt kukaan ei ollut oikein kotoaan missään palveluksessa.

Jumalanpalveluksissa oli muitakin erikoisuuksia, jotka herättivät keskustelua kyläryhmissä ja käyttäytapaamisissa. Monet näistä kummallisuuksista selitettiin jumalanpalveluksien uudelleen sanoittamisessa haetusta inklusiivisesta kielestä ja tavasta. Messuissa ei esimerkiksi juuri koskaan sanottu selkeitä synninpäästöjä. Tämä jätti usein kahlaamaan syyllisyyden tunteessa, varsinkin kun synnintunnukset olivat usein pitkiä ja moniosaisia. Maailman nälän

tai tuhoamisen aiheuttamassa syyllisyydessä suorastaan ryvettiin. Monesti myös tuntui, että synnintunnustukset oli suunnattu ennen kaikkea maailman vauraille kansoille. Usein näitä raskaita synnintunnustuksia seurasi parin rivin toteamus armosta tai Jumalan hyvydestä noin ylipäättään. Tällöin ei kiitoslaulun laulamissa riemumielin voinut sydän olla mukana, vaikka musiikki olisi ollut kuinka pirteää ja iloista. Aamumessuissa ei myöskään käytetty uskontunnustuksia lainkaan. Moni koki tämän suurena puutteena, sillä juuri yhteinen usko ja sen tunnustaminen ekumeenisin tunnustuksin tuo meidät yhteen ja sitoo laajempaan kristittyjen yhteisöön.

Närästyästä herättivät myös uudelleen sanoitetut ehtoollisliturgiat. Nämä ehtoollisrukoukset eivät noudattaneet perinteistä ja laajasti käytettyä tapaa, jossa ehtoollisrukouksessa muistellaan Jumalan pelastustekoja ja -suunnitelmaa. Oikeutetusti nousikin kysymys: ”Mikä on inklusiivisempää kuin Jumalan pelastushistoria?” Vierauden tunne nousi erityisesti, kun on tottunut siihen, ehtoollisrukouksien muokkaaminen tule kysymykseen lainkaan. Ehtoollisaineiden käsittely ja jakaminen herätti myös ainakin itsessäni hämmennystä. Luulisi, että luterilaiset, jotka perustavat kirkollisen yhteytensä evankeliumin julistamiseen ja sakramenttien toimitamiseen, olisivat varovaisempia ja huomaavaisempia ehtoolliskäytäntöjen kanssa tullessaan yhteen kansainvälisellä joukolla. Siunattavat ehtoollisaineet eivät olleet tai edes käyneet alttarilla, eikä kukaan niitä erityisesti siunannut. Vaikka tiesin kirkkomme olevan ehtoollisyhteydessä muiden LML:n kirkkojen kanssa, kokemus todellisesta yhteydestä jäi itseltäni valitettavasti

puuttumaan. Sinänsä iloitaisin siitä, että messuja vietettiin päivittäin. Tämä tosin oli varmasti monelle muulle outoa. Osassa luterilaisia kirkkoja ehtoollista vietetään vain muutaman kerran vuodessa. Näin ilmeisesti on tapana myös Stuttgartin alueen paikalliskirkossa. Sunnuntaina vieraillessamme paikallisessa seurakunnassa emme viettäneet messua. Huvittavaa kyllä kävi siis niin, että osa meistä nautti ehtoollista joka päivä paitsi sunnuntaina.

Näytelmiä ja konkreettisia symboleja

Kaikissa palveluksissa oli käytetty konkreettisia symboleja ja näytelmäkatkelmia. Näyttelemässä oli paikallisen evankelisen nuorisojärjestön teatterin *Teatro piccolon* taitavia nuoria näyttelijöitä. Näytelmät oli kirjoitettu hyvin ja niiden liittäminen osaksi liturgiaa oli useimmiten toteutettu hyvin ja liturgian draamankaarta ymmärtäen. Monille jäi mieleen ensimmäisen päivän synnintunnustusnäytelmä. Siinä Aatami ja Eeva ensin iloitsivat puhtaasta hyvän tuoksuista mullasta, kunnes multaruukuista alkoi löytyä jätettä, muovipusseja, tyhjiä pulloja ja muita roskia. Alkoi riitaisia ja raivokas tanssi, jossa jätettä lensi ympäriinsä. Lopulta Aatami ja Eeva siivosivat roskat ja yhdessä valmistelivat maan uutta alkua varten Eevan syliin.

Vaikuttava oli myös alkumessun näytelmä, jossa Ruutin kirjan lainaus ”Your people shall be my people – Sinun kansasi on minun kansani” (1:16) sai monenlaista väriä. Ensin lausetta huudettiin kilpaa, niin että se äityi raivokkaaksi taisteluksi. Mieleen nousi vahvoja mie-

likuvia ja ajatuksia, kun nuori mies huusi lausetta aggressiivisella saksalaisaksentilla puolisolitaallisessa univormussa tai selvästi yhdysvaltalaisista kuvaava nuorimies dominoivalla ja ylimielisellä tyyllillä. Hetkeä myöhemmin lause sai hyvin toisenlaisista sisältöä, kun se lausuttiin lempeällä äänensävyllä samalla jakaen käsissä pidetyistä kantamuksista sille, jolla ei ollut mitään.

Konkreettiset symbolit olivat myös usein hienoja. Erityisen puhutteleva oli tyhjä kulho, joka oli eri tavoin mukana useammassakin palveluksessa. Puhuttelevin se oli kuitenkin itsenään, yksin. Tyhjä kulho, jota katsellessa ymmärsin sen tosiasian, etten ole koskaan joutunut kokemaan todellista nälkää. Siis tunnetta, etten tietäisi mistä seuraava ruokani tulee, koska sen saan ja tuleeko sitä ollenkaan.

Kaikki symbolit eivät olleet yhtä onnistuneita tai puhuttelevia. Absurdein esimerkki lienee päätösjumalanpalveluksessa uuden neuvoston siunaaminen heittelemällä heidän päälleen vehnänjyviä. Mielleyhtymä pakanallisiin hedelmällisyysriitteihin oli varmaankin tahaton, mutta välitön. Usein vaikutti siltä, että jokaiseen palvelukseen oli pakko saada jokin konkreettinen symboli ja näytelmäkatkelma. Kun tällaisesta tulee itsetarkoitus, menetetään helposti taju siitä, miten ne voivat palvella tosiasiallista jumalanpalveluksen tarkoitusta. Helposti näytelmistä tulee esittämistä ja symboleista väkinäisiä ja irrallisia lisäosia. Aina uusien symbolien virta sai myös väsymään, kaipaamaan pysyvyyttä. Siitä huolimatta mukaan tarttui ideoita ja konkreettisia symboleita, joita aioimme tuoda mukamme.

Musiikki

Jumalanpalveluksien musiikki oli taidokkaasti ja iloisesti toteutettua. Musiikin säestämisestä vastasi yhtye ja esilaulajana toimi kokouksen osallistujista koottu kuoro. Kuoronjohtaja oli innostava persoona. Hän sai ihmiset mukaan lauluihin, vaikeivat ne olleetkaan ennalta tuttuja. Kokousta varten oli tehty lauluvihko, johon oli koottu lauluja eri puolilta maailmaa. Erityisesti afrikkalaisia ja latinalaisen Amerikan lauluja oli suosittu vihossa. Musiikki oli menevää ja riemukasta, mutta mukaan mahtui myös muutamia rauhallisia melodioita. Huomioni kiinnitti se, että lauloimme hyvin vähän perinteisiä virsiä. En tiedä, lauletaanko virsiä muiden maiden luterilaisissa kirkoissa, vai oliko lauluvihkoon vain valittu muunlaisia lauluja. Keskustelin muutaman kuorossa olleen kanssa ja he kertoivat kuorossa olleen kanssa olleen mahtava kokemus. Kuoronjohtajan ammattitaito näkyi kuorossa ja kaikkien oli helppo laulaa mukana.

Keskipäivän ja illan rukoushetket

Keskipäivän rukoushetket olivat itselleni jumalanpalveluselämän parasta antia. Ne sijoittuivat keskelle hektisintä kokousta ja tarjosivat todellisen keitaan ja hiljentyneen tilan kaiken hälinän keskelle. Rukoushetki oli toteutettu hyvin yksinkertaisesti ja kauniisti. Järjestys pysyi joka päivä samana, mikä auttoi rukouksessa lepäämistä. Rukoushetki sisälsi laulun, rukouksen, hiljaisuutta joka lipui rukouslauluun ja ruuan siunaukseen. Musiikki oli säestetty rauhallisesti akustisella kitaralla ja iso

Kristus-kynttilä sytytettiin aina rukoushetken ajaksi. Nämä rukoushetket olivat hyvin suunniteltu siihen hetkeen ja tarpeeseen. Niistä puuttui kaikki väkiväinen kikkailu, ne antoivat hetken puhalttaa ilmaa ulos, hengittää rauhallisesti ja viivähtää Jumalan silmien alla.

Yleiskokouksen oppaan mukaan iltahartauksien oli tarkoitus olla samantyyppisiä keitaita, mutta tässä valitettavasti epäonnistuttiin. Iltahartaudet suunniteltivat ja toteuttivat paikallisen kirkon yhteistyötahot. Rauhoittumisen ja hiljentymisen sijaan ne olivat usein täynnä jälleen uusia toteutustapoja. Monet olivat kuin järjestäjätahon mainoksia, sisältäen paljon informaatiota järjestöstä ja sen toiminnasta. Pitkän työrupeaman päätteeksi infoähky sai ylivallan, iltahartaudet eivät palvelleet energian palauttajina ja rauhoittumisen hetkinä, vaan niistä tuli raskaita suorituksia. Samalla kävi kuitenkin sääliksi järjestäjätahoja, jotka olivat suunnitelleet hienoja ja monipuolisia hartauksia yleiskokousväelle, joka ei kyennyt enää vastaanottamaan mitään. Yksi mielenkiintoinen rukous jäi mieleeni. Rukouksessa rukoihtiin myös liikkein: Kurotettiin kohti taivasta, sitten maata jne. Tämä rukous oli hidasta liikettä, ruumiillista rukousta, joka siinä mielessä muistutti pyhiinvaelluksia. Toisaalta rauhallinen tahti ja liike vetreytti mukavasti ja pisti veren kiertämään. Tällainen liikkuva rukous on myös omiaan auttamaan meitä ymmärtämään liturgisia liikkeitä: polvistumista, seisomaan nousemista, käsien rukousasentoja ja liikkumista kirkkotilassa.

Sanan saarna

Raamattuopetuksen ja aamumessujen saarnan yhdistäminen herätti hämmennystä niin osallistujissa, saarnaajissa kuin kokouksen järjestäjissä. Pohjoismaiden alue päätti valmistelukokouksessaan ennen yleiskokousta antaa vastuun raamattuopetuksesta alueen nuorille edustajille. Sain toimia tämän ryhmän koordinaattorina. Oli hienoa, että me nuoret saimme vastuuta ja meihin luotettiin. Osana jumalanpalveluksia toteuttavaa ryhmää saimme nähdä myös kullisten taakse, kuinka kaikki oli järjestetty. Kävi selväksi, että eri vastuuhenkilöiden kesken olisi tarvittu parempaa yhteistyötä ja koordinoitua. Raamattuhetkien valmistelu oli sekava prosessi ja ohjeistus tehtävään valitettavan huono. Saarnan valmistelua aloittaessamme emme edes tienneet, mitä messussa muuten tapahtuu. Huonosta ohjeistuksesta johtuen, oli vaikea tietää, oliko tarkoitus puhua päivän teemasta vai messuun valitusta raamatuntekstistä. Ohjeistus antoi ymmärtää enemmän teeman suuntaan. Jokaiselle päivälle oli myös kirjoitettu laaja resurssivihko, jossa raamatunkatkelmaa oli käsitelty laajasti. Toisaalta saarnan tulisi pitäytyä ennemmin messun tekstiin. Muuten saarna ei istu jumalanpalveluksen kokonaisuuteen. Tämä oli huomattavissa muissakin raamattuopetuksissa viikon mittaan. Useimmat keskittyivät päivän teemaan ja näin niistä tuli irrallisia osia isomman kokonaisuuden sisällä. Hyvin harvoin käsiteltiin messun tekstiä. Vaikka raamattuhetket sinällään olivat ihan mielenkiintoisia, mekin saimme omas-

tamme paljon hyvää palautetta, moni toisaalta koki, ettei jumalanpalveluksissa ollut saarnaa laisinkaan. Tämä oli harmillista, varsinkin kun olimme luterilaisessa kokouksessa.

Katumuksen ja sovinnon palvelus

Stuttgartin yleiskokouksesta tullaan todennäköisesti erityisesti muistamaan mennoniittojen kanssa tehty sovinto. Tähän sovintoon liittyi erityinen katumuksen palvelus, jossa kuulumme kaikuja reformaation ajan vainoista: marttyyrioita, joita mennoniitat ovat kantaneet mukanaan näihin päiviin asti, pyysimme anteeksi uudelleenkastajien vainoja, annoimme anteeksi puolin ja toisin ja katsoimme yhdessä tulevaisuuteen, jossa uudet mahdollisuudet avautuivat. Sovinnon teko mennoniittojen kanssa oli tunnerikas hetki. Erityisen tärkeä se oli väistyvälle pääsihteerille, Ismael Nokolle, joka on äitinsä puolelta mennoniittasukua. Suomessa mennoniittoja on varsin vähän, mutta tapahtuman merkityksen ymmärsi kun seurasi niiden alueiden ihmisiä, joissa on sekä mennoniittoja että luterilaisia. Silmät kostuivat monilla palveluksen aikana.

Luterilainen identiteetti vahvistui?

Stuttgartin yleiskokouksen jumalanpalveluselämä asetti minut oppimisen äärelle. Ymmärsin, että käsitykseni luterilaisesta jumalanpalveluksesta on todella kapea. Joudun nyt ja tulevaisuudessa miettimään, mitä tämä todella tarkoittaa luterilaisen identiteetin kannalta yhteisönä ja yksilönä. On selvää, ettei kaikkien kirkkojen jumalanpalvelusten tule olla samasta muotista valmistettuja, eri alueiden kulttuurien tulee vaikuttaa jumalanpalveluselämään. Silti haluaisin kysyä ja ihmetellä: Mitä on luterilainen jumalanpalveluselämä? Mikä meitä tunnustuskuntana yhdistää? Onko olemassa globaalia luterilaista spirituaaliteuttia? Yleiskokous ei antanut tähän vastausta. Onneksi tiedän, ettei tämän yleiskokouksen jumalanpalveluselämää voi, eikä tule pitää luterilaisen jumalanpalveluselämän mallina tai mittana. Enemmän sitä voidaan pitää erikoisena kokeiluna, jossa olisi paljon parannettavaa ja joitain hienoja oivalluksia ja yksityiskohtia. Jos yleiskokouksessa eletty jumalanpalveluselämä olisi mita tai malli, en haluaisi samaistua tähän kirkkoon. Vahvistuiko siis luterilainen identiteettini? Ehkä ainakin pohjoismaisessa muodossaan. Maailmanlaajasta en oikein osaa sanoa, se kun jäi tällä kertaa näkemättä.

2. Teologia, diakonia ja vaikutustoiminta

Diakonia eilen ja tänään

Aaro Rytönen

Historiallinen konteksti

Diakoninen kutsumus on ollut Luterilaisen Maailmanliiton (LML) ytimeissä järjestön syntyajoista lähtien. Yksi LML:n syntyyn vaikuttaneista tekijöistä Lundissa 1947 oli humanitaarisen avun tarjoaminen Euroopalle, joka kärsi toisen maailmansodan aiheuttamista tuhoista. Tässä oli kysymys erityisesti luterilaisten toisille luterilaisille antamasta avusta. Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen kirkonjohtajat sekä Saksassa että muissa luterilaisissa maissa kokivat, että heidän oli otettava vastuu kansalaisten tilanteesta: hädän ja avun tarve oli suuri, sodan jäljet olivat selkeästi näkyvissä ja kirkonjohtajilla oli velvollisuus pitää huolta seurakunnista.

Tämä velvollisuus ja kutsu avasivat luterilaisen yhteyden myös Suomeen. Kirkon Ulkomaanavun viralliseksi perustamisajankohdaksi lasketaan syyskuun 25. päivä vuonna 1947, sillä tällöin Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteyteen perustettiin LML:n kansalliskomitea. Komitean tehtävänä oli koordinoida Suomeen suunnattua kansainvälistä apua. Rahaa, vaatteita

ja ruokatarpeita toimitettiin erityisesti Ruotsista ja Amerikasta. Suomalaisia juuria omaavat ruotsalaiset ja amerikkalaiset olivat erityisen aktiivisia avustajia.

LML:n diakoninen itseymmärrys ei rajoitu järjestön ensimmäisiin elinvuosiin. 1960-luvun alkaessa luterilaisten diakoninen aktiivisuus suuntautui yhä enemmän Euroopan ulkopuolelle. Tähän vaikuttivat mm. vähentynyt tarve Euroopassa, uusien valtioiden synty eteläisellä pallonpuoliskolla, saksalaisten luterilaisten siirtyminen nopeasti avunsaajasta avunantajaksi, kuten myös LML:n organisaatorakenteen muokkautuminen siten, että kehitysyhteistyöhön ja sosiaalis-eettisiin asioihin perustuvia rakenteita perustettiin LML:n yhteyteen. Lisäksi LML:ön alkoi vähitellen muodostua alueellista toimintaa; luterilaiset kirkot Euroopan ulkopuolella linkittyivät yhä enemmän Euroopan luterilaisiin kirkkoihin.

Kolmas vaihe LML:n diakonianäkemyskehittymisessä ajoittuu 1970-luvulle. Tuolloin palveluohjelmien painopiste siirtyi selkeästi Euroopasta globaaliin etelään. Etelän ja pohjoisen

väläinen elintasokuilu tuli entistä selkeämmäksi. Idän ja lännen välinen kylmä sota oli laajentunut Euroopan lisäksi myös muille mantereille, ja tämä näkyi eteläisen pallonpuoliskon maiden tilanteesta. Näiden lisäksi erityisesti Etelä-Afrikan apartheid-tilanne oli kirkkoille tärkeä oikeudenmukaisuuteen liittyvä periaatekysymys. Nämä kaikki olivat muutoksia, jotka luterilaisten kirkkojen oli otettava huomioon.

Maailmanpalvelu ja luterilainen identiteetti

Luterilainen Maailmanliitto rakentuu organisatorisesti kolmen osaston ja pääsihteeristön alaisuudessa olevien yksiköiden varaan. Humanitaarisesta ja kehitysyhteistyöstä vastaava Maailmanpalvelun osasto on iso osa luterilaisen kommuunion työtä. Nykyään se työskentelee yli kolmessakymmenessä maassa niin Afrikassa, Aasiassa, Euroopassa, Latinalaisessa Amerikassa kuin Karibiallakkin, ja sen budjetti on vuositasolla lähes 100 miljoonaa euroa. Maailmanpalvelun kautta luterilainen kirkkoperhe haluaa puuttua erityisesti seuraaviin kysymyksiin: 1) katastrofeihin vastaaminen ja valmistautuminen; 2) kestävien yhteisöjen luominen; 3) HIV/Aidsin vastainen työ; 4) rauhan, sovinnon ja ihmisoikeuksien tukeminen; 5) sukupuoltenvälisen tasa-arvon vahvistaminen ja; 6) luonnon ja ympäristön suojeleminen. Kaikkea tätä luterilaiset tekevät Maailmanpalvelun kautta ihmisoikeusperustaisesta näkökulmasta ja yhdessä muun kansalaisyhteiskunnan kanssa.

LML:n identiteetti ei ole ollut ainoastaan luterilainen. Humanitaarisen avun

sekä kehitysyhteistyön kysymyksissä LML on toiminut aktiivisesti muiden kirkollisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö Kirkkojen Maailmanneuvoston (KMN) ja Roomalaiskatolisen kirkon Caritas -avustusjärjestön kanssa on ollut monin paikoin pitkäjänteistä. 2000-luvun alussa entisestään tiivistynyt yhteistyö on konkretisoitunut vuoden 2010 alussa ACT-allianssin synnyssä. ACT-allianssi on LML:n ja KMN:n jäsenkirkkojen ja kirkollisten avustusjärjestöjen yhteistyöelin, jonka avulla ihmisten oikeuksiin ja tarpeisiin pyritään vastaamaan entistä kustannustehokkaammin ja aktiivisemmin.

Diakonia kontekstissa

Luterilainen Maailmanliitto toteuttaa diakonista vastuutaan sekä Maailmanpalvelun kautta että kirkkojen oman diakonisen toiminnan kautta. Kirkkojen omassa toiminnassa LML on mukana Kehityksen ja Lähetysten osaston (DMD) kautta. Erityisesti DMD:n avulla LML on jatkanut sisäisiä keskusteluita diakonian olemuksesta vuosikymmeniä.

Osana tätä prosessia ilmestyi kommuunion sisällä tuotettu diakonian perusmateriaali kirkkojen käyttöä varten vuonna 2009, joka oli ensimmäistä kertaa laajassa jakelussa juuri Stuttgartin yleiskokouksessa. *Diakonia kontekstissa* on satsivuinen dokumentti, jossa LML kuvaa omaa diakonista itseyttänsä tavalla, joka osoittaa diakonian olevan olennainen osa kristillistä ja luterilaisista identiteettiä. Dokumentti käy lävitse diakonian eri osa-alueita ja nostaa esiin niin diakonian roolin, tarkoituksen, eri ilmenemismuodot kuten myös meto-

dit. Nostan esiin dokumentista kolme osa-aluetta, jotka ovat kirkkojen tämän päivän diakoniselle itseymmärrykselle olennaisen tärkeitä.

Ensinnäkin, diakonia on olennainen osa kirkkoa. Ilman diakoniaa kirkkoa ei olisi olemassa. Diakonia on yksi kirkon kolmesta tukipilarista (palvelu, julistus ja liturgia). Näin ollen diakonia linkittyy aina myös seurakunnan työhön ja rakenteeseen. Diakonia ei ole koskaan yksittäisiä kirkkojen projekteja tai hankkeita, vaan ne linkittyvät kirkossa aina kirkon muuhun toimintaan. Kirkon viettäessä ehtoollista se iloitsee yhteydestä, joka sillä Kristuksessa on. Sama yhteys on diakoniassa. Diakonia on kirkon ilmaisu, ja samalla se ilmaisee kirkon olemusta olemassaolollaan: diakoninen toiminta eri muodoissaan osoittaa kirkon vahvuuden ja itseymmärryksen. Diakoninen toiminta itsessään osoittaa kirkon jakavan resurssejaan, toimivan yhteenkuuluvuuden hengessä ja viittaa näin yhteiseen eettiseen pohjaan. Kaiken tämän pohjana on Jumalan armo ja Jumalan kristittyjä kohtaan osoittama rakkaus.

Diakonian on oltava käytännönläheistä, ja sen tarkoituksena on muuttaa ihmisten elämää konkreettisesti. Tämä pätee sekä karitatiiviseen diakoniaan että poliittiseen ja profeettalliseen diakoniaan. Toiseksi, kirkon diakonista itseymmärrystä voidaan kuvailla kolmella termillä: uudistuminen, sovinto ja ihmisten tukeminen. Diakonia on – kuten todettua – olennainen osa kirkon tehtävää. Toteuttaakseen tätä tehtävää kirkon on koko ajan **uudistuttava**. Muutos ja uudistuminen kohdistuu kaikkeen kirkon toimintaan. Kirkolle on tärkeää sisäistää jatkuvan uudistumisen tarve: tällöin

poistuu vaara, jossa ihmiset jaetaan ”autettaviin” ja ”auttajiin”. Jokainen ihminen on uudistuksen tarpeessa. Ihmisen uudistuminen muistuttaa meitä myös luomakunnan uudistumisesta.

Sovinto on Jumalan meille antama lahja. Kristittyinä meidän on kutsuttu toteuttamaan Jumalan työtä sovinnon aikaansaamiseksi ihmisten välillä sekä tietenkin Jumalan ja ihmisen välillä. Väkivallan ja epäoikeudenmukaisuuden keskellä on aina vaara, että ihmisillä ei ole mahdollista kertoa omista kokemuksistaan. Heidän elämänsä jää yhden totuuden varjoon. Kirkolla on tärkeä tehtävä nostaa esiin totuuden eri puolet, jotta erimielisyyksien aikana tulleet ristiriidat saadaan poistettua. Kestävä oikeudenmukaisuus ei onnistu ilman sovintoa. Näin sovinto on olennainen osa diakoniaa.

Luomiskertomus osoittaa ihmisen erityislaatuisuuden Jumalan ja luomakunnan silmissä. Jumalan kuvaksi luominen on osoitus siitä, että ihmiselle on annettu kyvyt ja kapasiteetti toimia lähimmäisen ja luomakunnan parhaaksi. Apostolien teoissa esitetty helluntain ihme sekä muuallakin Uudessa testamentissa nostettu ajatus siitä, että ihminen voi syntyisyydestään huolimatta toimia Jumalan käsinä on inspiroinut kirkon työntekijöitä erityisesti latinalaisessa Amerikassa pitämään ihmisen arvoa ja ihmisoikeuksia esillä sekä kirkossa että yhteiskunnassa. Kirkolla on motivaatio toimia sillanrakentajana eri toimijoiden välillä. Kirkon on nostettava esiin yhteiskunnan epäkohtia valtaapitävien tietoisuuteen. Kirkon on osoitettava vallan keskiössä oleville ne haasteet, jotka ruohonjuuritasolla on. Kirkon on tuotava esiin ne ihmiset, jotka on hyljeksit-

tyjä omassa yhteisöissään. Nämä voivat olla daliteja Intiassa tai HIV/Aids-positiivisia missä tahansa päin maailmaa tai maahanmuuttajia Suomessa. Kirkko toimii pienimmässäkin kylässä. Tämä on rooli, joka kirkolla on ja jota sen on käytettävä. Kirkon **on tuettava lähimmäistä** ja lähimmäisen asiaa.

Kolmanneksi, diakonia on kristittyjen reagointia lähimmäisten tarpeisiin ja oikeuksiin. *Diakonia kontekstissa* -dokumentti nostaa esiin erityisesti ihmisten tarpeista lähtevän diakonian. Mutta kuten edellisessä kappaleessa on todettu, kysymys ihmisarvosta ja ihmisen oikeuksista on noussut yhä enemmän myös Luterilaisen Maailmanliiton agendalle ja strategisen ajattelun pohjaksi.

Jo toisessa LML:n yleiskokouksessa vuonna 1952 kirkot määrittelivät diakonian antamisen tärkeimmäksi periaatteeksi avun tarpeen: *”palveluiden, joita kirkko antaa, on oltava luonteeltaan maailmanlaajuisia ja niiden on palveltava ihmisten tarpeita riippumatta heidän rodustaan, sukupuolesta, uskosta, kansallisuudesta tai poliittisesta suuntautumisesta.”* Tämä humanitaarisen avun periaate on myös diakonian perusperiaate. Avunsaannin lähtökohdaksi ei voi olla lähimmäisen kirkkokunta, uskontokunta tai mikään muukaan rajaava tekijä. Tässä mielessä ihmisten tarpeet tulevat aina ensin. Kirkolla on velvollisuus auttaa hädässä olevaa. Tämä auttaminen on arvo sinänsä ja sen toteuttaminen palvelee kirkon tehtävää sataprosenttisesti.

- Jotta kirkko voisi olla tehokas ja uskottava toimija profeettallisen diakonian alueella, kirkon kaikkien toimijoiden ja tasojen on säännöllisesti

evaluoitava ja arvioitava omia sisäisiä rakenteitaan ja hallintomallejaan. Tämä on tehtävä läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden takia

- Johtamiskyky ja -taito on olennaista kaikilla kirkonjohtajien tasoilla. Tästä syystä kirkonjohtajien on kannustettava kaikkia kristittyjä vastaamaan kutsuun palvella lähimmäisiä. Tämä johtaa siihen, että diakonia on sisällytettävä kaikkeen kirkon työhön. Se ei ole irrallinen osa kirkon olemusta.
- Vaikka diakonialla on selkeä kristillinen pohja, Jumala toimii luomakuntansa kautta, ei ainoastaan kirkon kautta. Tästä(kin) syystä on olennaista, että kirkko ja kristityt toimivat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön tulee tapahtua niin ekumeenisesti, muiden uskontojen kanssa sekä myös hallitusten ja hallitustenvälisten organisaatioiden kanssa kuten myös kansalaisyhteiskunnan kanssa

Luterilaisen diakoniakäsitteen kehityksen arviointia yleiskokouksen valossa

Kirkon diakoninen rooli nousi esiin useissa kohtaa yleiskokousta. Uudeksi presidentiksi valittu piispa Munib Younan aloitti ja päätti linjapuheensa tarinaan, jossa hänen ensimmäinen kosketuksensa luterilaisiin oli kaakao-lasillinen, jonka luterilaisen kirkon työntekijät olivat tarjonneet hänelle hänen ollessaan lapsi. Pieni muisto, joka on jäänyt nykyisen piispan mieleen konkreettisena eleenä lähimmäisen hyväksi toimimisesta. Tällainen kari-

tatiivinen diakonia ei ollut kuitenkaan pääosassa yleiskokouksen antia katsottaessa. LML haluaa ottaa paikkansa vastuullisena ja aktiivisena kirkollisena toimijana myös poliittisella ja jopa profeettallisella kentällä. Tästä kertovat yleiskokouksen loppulauselmat ja niistä tehdyt lehdistötiedotteet: ”LML puhuu dalitien puolesta”, ”Yleiskokous vaatii valtioiden sotilaalliseen toimintaan käyttämien varojen vähentämistä” ja ”Luterilaiset sitoutuvat vaatimukseen ihmisten oikeudesta ruokaan”. Kysymys ei ole pelkästään kirkkojen suuntautumisesta ulospäin, vaan myös kysymykset kirkkojensisäisestä oikeudenmukaisuudesta olivat kannanottojen tasolla esillä: ”Yleiskokous haluaa nostaa esiin sukupuoli- sukupolvi ja maallikko/papisto –kysymykset kirkkojen päätöksenteossa”. Nämä ovat vain osa yleiskokouksen tekemistä päätöksistä, joilla LML linjaa itsensä kansainväliseksi oikeudenmukaisuutta etsiväksi organisaatioksi. LML:lle on selvää, että se ei voi olla hiljaa epäoikeudenmukaisuuden edessä, vaan sen on luterilaisten kommuuniona toimittava muutoksen puolesta.

Nostaessaan profeettallisen ja poliittisen diakonian peruskysymyksiä esiin ja korostaessaan oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä LML pohjaa vanhatestamentilliseen arvopohjaan ja kristilliseen perinteeseen. Kommuunion on huolehdittava, että ihmisoikeuksiin perustuva työ on luterilaisten kirkko-

jen agendalla yleisesti. Se ei missään nimessä ole ainoastaan pohjoisen suurten kirkkojen muille syöttämä teema. Oikeudenmukaisuuteen perustuva teologia on ollut esillä erityisesti latinalaisessa Amerikassa, jossa luterilaiset kirkot ovat vieneet vapautuksen teologian ajatusta eteenpäin. Meillä on tässä suhteessa paljon opittavaa heiltä.

Yleiskokoukseen valmistauduttaessa kävi ilmi, että luterilaisten kirkkojen välillä on erimielisyyksiä tietyistä oppillisista kysymyksistä. Usein kirkkojen keskinäisessä yhteistyössä erimielisyyksiä korostetaan. Tällöin saattaa jäädä huomaamatta, että kirkot tekevät yhteistyötä erityisesti diakonian alalla ja ovat tämän yhteistyön kautta toteuttaneet kirkon syvintä olemusta yhdessä. Tämän yhteistyön on jatkuttava, sillä ilman sitä kommuunio ei ole enää uskottava.

Lähteet:

Diakonia in Context. Transformation, Reconciliation, Empowerment. An LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia. LWF Publications: Geneva.

From Federation to Communion. The History of the Lutheran World Federation. Ed. by Schörring, Kumari, Hjelm. Fortress Press: Minneapolis.

Epäoikeudenmukainen velka ja kirkot: tapaus Suomi

Tuula Siljanen

Luterilaisen maailmanliiton 11. yleiskokouksessa Stuttgartissa yksi yleiskokouksen istunnoista järjestettiin otsikolla ”**epäoikeutettu velka – Illegitimate Debt**”. Tilaisuudessa nostettiin esille erityisesti kehitysmaiden velkaantumiseen liittyviä ongelmia, mutta yhtenä esimerkkinä oli myös Islanti, jonka pankkijärjestelmän romahtaminen on vaikuttanut suuresti yksittäisten kansalaisten elämään paitsi Islannissa, myös islantilaisiin pankkeihin varoja sijoittaneiden muiden maiden kansalaisiin.

Pohjoismaat olivat tilaisuudessa muutenkin esillä. Ruotsi nousi esille tapauksessa, jossa se edisti omaa vientiään myymällä sota-aluksia Liberiaan, jossa oli jo tuolloin diktatuurihallinto. Ruotsin valtio on sittemmin mitätöinyt velan, mutta se ei ole myöntänyt moraalista vastuutaan itse kaupasta. Norjan valtio on puolestaan ollut aktiivisesti mukana edistämässä yhteistä vastuunottoa ylivelkaantuneiden kehitysmaiden luotonannossa ja oli mukana positiivisena esimerkkinä siitä, miten tällaisen monitahoisen asian käsittelyssä toimitaan valtioiden, rahoituslaitos-

ten, kansainvälisten järjestöjen, YK:n ja kirkkojen yhteisin ponnistuksin. Suomi nousi tilaisuudessa esille otsikolla: ”**lainanantoa, lahjuksia ja rikollista toimintaa**”. Osallistuin itse avoimessa kuulemistilaisuudessa Costa Rican nuoren delegaatin Cristina Moran kanssa keskusteluun sairaalalaittekaupasta, jossa Instrumentarium – Medko Medical Oy toimitti vuosina 2001–2003 Costa Rican kansaneläkelaitokselle sairaalalaitteita 32 miljoonan dollarin korkotukiluotolla ja 7,5 miljoonan dollarin kaupallisella luotolla. Korkotukiluotto myönnettiin Suomen ulkoasiainministeriössä ja lainan myöntäjänä oli Sampo Pankki. Tähän sairaalalaittekauppaan on eri yhteyksissä viitattu esimerkkinä epäoikeudenmukaisesta velasta.

Epäoikeudenmukaisen velan käsite

Käsitteenä epäoikeudenmukainen velka tai epäoikeutettu velka tuli esille vuoden 1998 Jubilee-kampanjassa, jonka yhtenä tavoitteena oli ylivelkaantuneiden maiden velkojen mitätöinti. Kam-

panjassa esitettiin, että kysymys velan oikeudenmukaisuudesta ja oikeutuksesta pitäisi nähdä siinä historiallisessa, sosiaalisessa, poliittisessa ja taloudellisessa kontekstissa, jossa velka on myönnetty (Charles Abrahams). Kunbert Raffer jatkaa käsitteen määrittelyä jakamalla epäoikeutetut velat laittomiin velkoihin ja velkoihin, jotka ovat laillisia lainsäädännön näkökulmasta, mutta jotka muuten ovat yhteiskunnallisten normien kanssa ristiriidassa. Luterilainen maailmanliitto on esittänyt kriteerit epäoikeutettuun velkaan. Niiden mukaan epäoikeutetut velat voidaan jakaa neljään kategoriaan:

1. Laittomat velat (illegal debts), jotka ovat kansainvälisen lain vastaisia tai joissa velkasopimukset on tehty painostuksesta, väärinymmärryksestä tai petoksesta. Tähän kategoriaan lasketaan myös velat, jotka ovat yhteiskunnan moraalikäsitteiden vastaisia ja joissa jompikumpi osapuoli on syyllistynyt korruptioon tai jotka aiheuttavat epäoikeudenmukaista rikkautta.
2. Sietämättömät velat (odious debts), jotka rikkovat sitovia kansainvälisiä lakeja tai joissa velanantajan oletetaan tietävän, että velkaa tullaan todennäköisesti käyttämään ihmisoikeuksia loukkaavaan toimintaan.
3. Velat, joihin liittyy laillisesti, moraalisesti tai eettisesti kestämaton rasite tai vastike (unsustainably onerous debts).
4. Kestämättömin tai riistävin perustein myönnetty velat, jotka on myönnetty tuottamattomiin tarkoituksiin (unsustainable debts).

Sairaalalaitekauppa Costa Ricaan Suomen valtion korkotukiluotolla

Millä perusteilla Suomen valtion ja silloin vielä suomalaisen yrityksen toiminta nostettiin LML:n istuntoon ja julkiseen kuulemiseen epäoikeutetusta velasta? Mikä on maailmalla Proyecto Finlandia-nimellä tunnetun tapauksen historia? Tapahtumien kulku perustuu Finnwatchin ja Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen raporttiin, jonka ovat kirjoittaneet Hanna Maukonen (nykyisin Guyot), Eeva Simola ja Tove Selin. Olin itse yhteydessä Suomen ulkoasiainministeriöön (UM) ennen Stuttgartin yleiskokousta ja myös arkkipiispa Jukka Paarman kirjeenvaihto asian tiimoilta on ollut käytettävissäni. Seuraavassa esitän lyhyesti ymmärrykseni Costan Rican velasta ja suomalaisen yrityksen vientikaupasta:

Instrumentarium – Medco Medical Oy toimitti sairaalalaitteita Costan Rican Suomen kansaneläkelaitosta vastaavalle Caja Costaricense Seguro Socialille (CCSS) käyttäväksi noin sadalle sairaalalle ja klinikalle ympäri maata. Suomen osalta kyseessä oli korkotukihanke, joka hyväksyttiin UM:ssä. Luotonantajana toimi Sampo Pankki, joka myönsi luoton vuonna 2002 ja luoton takaajana oli Finnvera, Suomen valtion omistama virallinen vientitakuulaitos. Luoton korkoa maksetaan kehitysyhteistyövaroista. Kehitysyhteistyövaroista myönnettävien korkotukiluottojen edellytetään tukevan Suomen kehityspoliittisia päämääriä, joiden linjauksen mukaan niiden tulisi vähentää köyhyyttä tukemalla suotuisaa taloudellista ja sosiaalista kehitystä tai ympäristönsuojelua kohdemaissa. Costa Rica puoles-

taan edustaa vakaata demokraattista hallintojärjestelmää ja sen terveydenhuoltojärjestelmä kattaa kaikki maan asukkaat. Costa Rican väestöstä lähes viidennes elää köyhyysrajan alapuolella.

UM:n mukaan tämän hankkeen valmistelusta on kulunut sen verran pitkä aika, että on vaikea saada yksityiskohtaista tietoa siitä, miksi ulkoministeriö puolsi korkotukea, vaikka UM:n itse teettämä ja sen normaalin prosessin kulun mukainen projektin syksyllä 2001 tehty ennakkoarvio nosti esille monia yksityiskohtia, jotka raportin mukaan olisi ollut syytä selvittää ennen hankkeeseen sitoutumista. Arvio kyseenalaisti hankkeen lähtökohtia, sen kannattavuutta ja hyötyä tarvikkeiden loppukäyttäjän kannalta. Arvioraportti piti hanketta myös taloudellisesti kestävämmänä, mikäli se toteutuisi suunnitellulla tavalla. Raportissa konsultit totesivat, että suurin osa hankkeen sairaalalaitteista oli tarkoitettu leikkaussali- ja tehohoitokäyttöön eikä se näin tulisi edistämään perusterveydenhuoltoa, jonka kehittäminen on ensisijaista kehitysyhteistyössä. Lisäksi korkean teknologian laitteet edellyttäisivät laitteiden käyttökoulutusta. Merkittistä on, että UM toimi vastoin jo aiemmin käyttämänsä ammattilaisista koostuvan konsulttiyhtiön raportin suosituksia ja myönsi joulukuussa 2001 korkotuen 32 miljoonan US dollarin lainaan. Lainasopimus Sampo Pankin ja CCSS:n välillä allekirjoitettiin 7.12.2001 ja Costa Rican parlamentti hyväksyi 27.12.2001 lain maan terveydenhuoltojärjestelmän uudistamisesta ja siihen liittyvän Suomen korkotukilainan ja sen vastatakuut. Käsitelly tapahtui kiireellisenä kolmesa päivässä.

UM avasi hankkeen tarjouskilpailun helmikuussa 2002. Tarjouksia saatiin kolmelta yhtiöltä, joista Instrumentarium – Medco Medical Oy ainoana pystyi täyttämään korkotukilainaan tuolloin sisältyvän ehdon, että yli 50 % tuotteista oli todistettavasti peräisin Suomesta. Varsinaisesti Instrumentarium – Medco Medical Oy ja CCSS solmivat kauppasopimuksen lokakuussa 2002 ja vielä toisen sopimuksen lisäkaupasta syyskuussa 2003. Lisäkauppaan käytettiin Sampo Pankin kaupallista lainaa. Laitetoimitukset tapahtuivat 1.1.–31.6.2003 välisenä aikana. Laitteiden vastaanotosta huolehti Costa Rican suurin lääketieteen alan yritys Fischel Corporation, joka on toiminut vuosien ajan Instrumentarium – Medco Medicalin paikallisena kumppanina. Tämä suora kytkös vastaanottajan ja myyjän välillä on herättänyt paljon ihmetystä.

Epäselvyyksiä ja korruptioepäilyjä

Jo vuoden 2002 elokuussa costaricalainen kansanedustaja oli tehnyt aloitteen CCSS:n suurien lainojen tutkimisesta. Hän peräänkuulutti tutkintaa lainojen saantiprosessista, käyttötarkoituksesta ja työntekijöiden sekä avustajien palkkaamisesta kyseisillä varoilla. Suomen myöntämä korkotukiluotto sisältyi tutkittavien lainojen joukkoon. CCSS nimesi myöhemmin tarkastusryhmän tutkimaan asiaa, mutta sen raportti julkaistiin vasta lokakuussa 2004 ja osaa ryhmän jäsenistä pidettiin jääveinä tehtävään. Huhtikuussa 2004 costaricalainen tutkiva journalismi oli kiinnittänyt huomiota laitehankintaan osallisena olevien henkilöiden epätavalliseen rikastumiseen Costa Ricassa. Ensimmäi-

senä pidätettiin CCSS:n johtaja Elísio Vargas. Tämän jälkeen tukinta keskittyi Costa Rican ex-presidentti Rafael Calderónin ja Fischel-yhtiön johtajan Walter Reichen toimiin. Fischel-yhtiö sai huomattavasti normaalikäytäntöä suuremman provision sairaalatarvikesopimuksesta. Se oli neuvoteltu jo vuosi ennen lainan hyväksymistä ja tätä 8,8 miljoonan dollarin provisiota on myöhemmin jäljitetty niiden virkamiesten ja yritysjohtajien tileiltä, jotka on liitetty korruptioepäilyihin. Costa Rican syyttäjävirsta jatkoi tutkimuksiaan ja sikäläiset järjestöt vetosivat myös Suomen hallitukseen ja EU:hun ja pyysivät näitä selvittämään asiaa. Costaricalaiset järjestöt olivat tuoneet esille myös sairaalalaitteiden ylihinnan markkinahintoihin verrattuna (25–80 % joidenkin laitteiden osalta). Lisäksi Costa Rican lehdistö väitti, että laitteiden valinta olisi tapahtunut yrityksen varastossa olevien laitteiden eikä varsinaisen tarpeen perusteella. UM teetti hankkeesta jälkিতarkastuksen vuoden 2005 alussa kansainvälisellä tavarantarkastajatiimillä. Tarkastajat vierailivat useissa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja klinikoilla eri puolella Costa Ricaa ja totesivat, että eri järjestöjen esiin nostamat ongelmat pitivät paikkansa. Laitteet todettiin pääosin hyvälaatuisiksi ja teknologialtaan korkeatasoisiksi. Kokonaan toinen kysymys oli kuitenkin se, tarvittiinko näin suurta määrää niin korkealaatuisia laitteita. Tarkastajaryhmän mukaan Suomen hallituksen olisi perehdyttävä tarkemmin sopimusten sisältöön ja toimeenpanoon samoin kuin valvottava oma-aloitteisesti ja järjestelmällisesti hankkeita, jotta tähän hankkeeseen liittyviltä ongelmilta vältyttäisiin. UM jätti poliisille tutkintapyynnön korko-

tukiluottoon liittyvistä lahjusepäilyistä vasta 25.10.2005.

Costa Ricassa lahjusepäilyihin liittyvä ensimmäinen oikeudenkäynti järjestettiin vuonna 2006, mutta päätöksistä valitettiin ja 5.10.2009 costaricalainen tuomioistuin antoi alustavan yksimielisen tuomionsa Instrumentarium – Medco Medical Oy:n lahjusjutussa. Syytetyille annettiin 3,6–5 vuoden vankeustuomiot, minkä lisäksi ex-presidentti Calderón tuomittiin maksamaan 520 000 US dollaria valtiolle vahingonkorvauksena. Päätöksessä korostettiin sitä, että Suomen hallitus on antanut CCSS:lle edullista lainaa hankinnan toteutukseen ja että Suomen hallitus on täysin ulkopuolinen lahjontarikoksessa. Lisäksi päätöksessä sairaalalaitteiden todettiin olevan laadultaan erinomaisia ja sairaaloiden kannalta hyödyllisiä. Suomessa keskusrikospoliisin tutkinta jatkuu koskien Instrumentarium – Medco Medicalin työntekijöiden osuutta lahjusten antoon. UM:n virkamiesten mukaan ministeriö odottaa oikeuden päätöksiä ennen kuin tekee omat johtopäätöksensä asiasta.

Luterilaisten kirkkojen toiminta oikeudenmukaisuuden puolesta

Ruotsin luterilainen kirkko ja Norjan kirkon ulkomaanapu järjestivät LML:n kanssa yhteistyössä vuonna 2008 symposiumin epäoikeutetun velan kysymyksistä. Symposiumiin osallistui myös useita pohjoismaisia ulkoasianhallinnon virkamiehiä ja siinä korostettiin yhteistä vastuuta kehityksestä. Norjan kirkon ulkomaanapu ja Norjan hallitus ovat toimineet edelläkävijöinä

avattessaan laajaa keskustelua epäoikeudenmukaisesta velasta. Luterilaisen maailmanliiton uusi pääsihteeri Martin Junge ja Costa Rican luterilaisen kirkon piispa Melvin Jiménez ovat olleet useampaan otteeseen yhteydessä Suomen arkkipiispa Jukka Paarmaan viitaten Costa Rica tapaukseen epäoikeudenmukaisena velkana. Costa Rican luterilainen kirkko on toiminut aktiivisesti vaikuttamistyössä oikeudenmukaisuuden ja läpinäkyvyyden puolesta kansainvälisissä suhteissaan. Se on ottanut kantaa mm. vapaakauppasopimukseen USA:n kanssa ja sen mielestä kirkon on osallistuttava sellaisen talousjärjestelmän rakentamiseen, jossa edistetään oikeudenmukaisuutta. Piispa Jiménez toivookin, että tämä ikävä sairaalalaitehanketapaus voitaisiin kääntää positiiviseksi oppimiskokemukseksi tulevaisuutta varten.

Luterilainen maailmanliitto puolestaan on avannut ohjelman nimellä ”Vaikutustoiminta epäoikeutetun velan kysymyksissä” (Advocacy on Illegitimate Debt). Suomen Lähetysseura on tukenut tätä ohjelmaa. Tuleva pääsihteeri Junge, joka on toiminut aikaisemmin LML:ssä latinalaisen Amerikan ja Karibian alueen sihteerinä, on ollut yhteydessä Costa Rican tapauksesta myös Kirkon ulkomaanapuun. Junge toivoo, että Suomen kirkko eri järjestöjensä kautta olisi yhteydessä Suomen hallitukseen ja selvittäisi hallituksen toimenpiteitä ja vastuuta asiassa.

Costa Rican sairaalalaitekauppa Suomen näkökulmasta

Suomen eduskunnassa olivat muutamats kansanedustajat esittäneet vuonna 2005

kysymyksen UM:lle korkotukilainoihin liittyvästä lainsäädännöstä ja UM:n toimista Costa Rican tapauksen suhteen. Silloinen ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Mari Kiviniemi antoi eduskunnalle vastauksen UM:n toimenpiteistä. UM:n tämänhetkinen kanta vastaa Kiviniemen vuoden 2005 vastinetta eduskunnalle ja arkkipiispan kirjeenvaihtoa asiasta. Lisäyksenä on ainoastaan se, että UM sanoo pitävänsä tärkeänä sitä, että rikostutkinta Suomessa saatetaan loppuun. UM:n mukaan sillä ei ole ollut tarvetta puuttua velan takaisinmaksuun eikä harkita myöntämäänsä korkotukea uudelleen, sillä Costa Rica on hoitanut lainan takaisinmaksun sovitun mukaisesti. UM korostaa myös sitä, että varsinaisena lainanantajana on yksityinen pankki, joten Suomen valtiolla ei ole mahdollisuutta velan anteeksi antamiseen. UM painottaa sitä, että Suomi on Costa Rican sairaalalaitekaupan perusteella kehittänyt korkotukiluottoihin liittyvää ohjeistusta. Selkeä muutos Costa Rican tilanteeseen verrattuna on se, että on luovuttu tiukasta 50 %:n kotimaisuusastavaatimuksesta. Samoin on kehitetty toimenpiteitä hankkeiden toimitusten ja toteutusten arviointiin. Myös tarjouskilpailua on laajennettu ja ennakoarviointi on tehty entistä tarkemmaksi. UM painottaa Costa Rican omistajuutta hankkeessa esim. sairaalatarvikkeiden laadun määrittelyssä.

Miten kirkko voi vaikuttaa?

Mielestäni Suomen luterilaisen kirkon ei pitäisi vielä luovuttaa Costa Rican sairaalalaitekauppataapauksessa, vaikka Costa Rican velanlyhennys onkin alkuperäisen suunnitelman mukaan päättymässä vuonna 2013. Kirkon

pitäisi vahvistaa omaa panostaan ja osaamistaan epäoikeudenmukaisen velan, kehitysyhteistyön ja viennin edistämisen kytköksistä, globaaleista pääomasiirroista ja ylipäättään globaalin talouden kysymyksistä. Kirkon ulkomaanavussa Changemakerit ovat suunnitelleet velkakampanjaa, jossa Costa Rican tapaus ollaan nostamassa yhdeksi pääkohteista. Kirkon ei kuitenkaan pitäisi ”ulkoistaa” vaikutustoimintaansa omille järjestöilleen vaan käyttää vaikutusvaltaansa ja kanaviaan näissä kysymyksissä yhteistyössä muiden kirkkojen kanssa. Toivoisin, että kirkkomme voisi toimia aktiivisesti hyvän ja läpinäkyvän hallinnon ja oikeudenmukaisuuden edistämässä Suomessa ja maailmalla. Tämä olisi todellista kumppanuutta ja jaettua vastuuta. Maailmanlaajuisesti kirkot voisivat yhdessä vaikuttaa demokraattisen, hyvän ja läpinäkyvän hallinnon edistämässä omissa maissaan ja näin vahvistaa vastavoimaa tällaisten tapausten mahdollisuuteen. Costa Rican tapauksessa olisi

toivottavaa, että Suomen valtio loppujen lopuksi tulisi vastaan ja palauttaisi Costa Ricalle ainakin sen summan, minkä valtio tulee todennäköisesti saamaan vahingonkorvauksena korkotuestaan lainalle, joka on sisältänyt myös korruptioon käytetyn ylisuuren provision eli noin 8 miljoonaa dollaria. Mikäli vahingonkorvaussumma ei tulisi näin korkeaksi, voisi hallituksemme silti kantaa yhteistä vastuuta ainakin lahjusten aiheuttaman ylihinnon suhteen, vaikka se ei olekaan varsinaisena lainanantajana tässä hankkeessa. Tämä on toki mahdollista vasta kun Suomessa rikostutkinta saadaan päätökseen. Sitä ennen kirkkomme tulisi pitää aktiivista keskusteluyhteyttä yllä ulkoasiainministeriön virkamiesten kanssa, jotta asia ei unohtuisi ja jotta myös valtionhallintomme päätyisi kantamaan moraalisen vastuun myöntämästään korkotukiluotosta. Keskusteluissa ei tulisi unohtaa myöskään kehitysyhteistyön ja viennin edistämisen kytköksiä ja painottaa niissä suurta harkintaa ja avoimuutta.

Diskussionen om styrande principer för äktenskap, familj och sexualitet

Sixten Ekstrand

I vissa sammanhang finns det de två typer av agendor, dels den öppna officiella agendan som upptar de ärenden som behandlas, dels en inofficiell agenda, på engelska ofta benämnd "Hidden agenda".

Frågorna om äktenskap, familj och sexualitet fanns inte på den officiella agendan i Stuttgart. Det vore också en överdrift att påstå att den fanns formulerad i form av en "hidden agenda". Det var däremot uppenbart att frågan levde under ytan, vilket framkom i såväl informella diskussioner som i några talurer i plenisalen. Det var främst frågan om homosexualitet och vigsel av samkönade par som aktualiserades. Utöver denna fråga aktualiserades även sexualiteten under behandlingen av HIV och AIDS problematiken.

Bakgrund

Behandlingen av de frågor som berör äktenskap, familj och sexualitet på generalförsamlingen i Stuttgart skall ses mot bakgrund av dels den aktualitet de har världen över, dels mot bakgrund av den diskussion som initierades under föregående generalförsamling i Winnipeg 2003.

Under det senaste decenniet har de homosexuellas rättigheter aktualiserats på ett globalt plan. Diskussionen har förts i media och i lagstiftande organ. I Väst-europa och på den amerikanska kontinenten har flera länder beslutat införa en könsneutral äktenskapslagstiftning.¹ Denna utveckling har även utmanat de lokala kyrkorna som varit tvungna att ta ställning till den samhällsliga lagstiftningen utgående från både teologiska och kyrkorättsliga perspektiv. Samtidigt varierar synen på homosexualitet

¹ Beslut om en könsneutral äktenskapslagstiftning har tagits bl.a. i Kanada 2005, Sverige 2009 och Norge 2009

i olika kulturer. I Östeuropa, Asien och Afrika är inställningen synnerligen negativ. I vissa afrikanska länder är det till och med förenat med dödsstraff att vara öppet homosexuell. Utgångsläget är således synnerligen olika för LVF:s medlemskyrkor.

Det är mot denna bakgrund inte förvånande att frågan även blivit sprängstoff inom LVF. Vid den förra generalförsamlingen i Winnipeg 2003 initierade delegater från Svenska kyrkan frågan då de föreslog att LVF skulle förbinda sig till att övervaka att personer som lever i enkönade förhållanden inte diskrimineras i samhället eller i kyrkan. Den svenska aktiviteten väckte starka reaktioner från afrikanska, asiatiska och östeuropeiska kyrkor. Förslaget vann inget understöd, men medlemskyrkorna beslöt inleda en gemensam diskussion om sexualitet och stöda varandra till forskning och en respektfull dialog kring dessa frågor.

Det nya rådet för LVF som valdes i Winnipeg tillsatte 2004 en arbetsgrupp som utarbetade riktlinjer för hur LVF:s medlemskyrkor skulle hantera de här frågorna. Dessa riktlinjer förelades rådet vid dess möte i Lund 2007. Enligt riktlinjerna skall LVF:s medlemskyrkor under en femårsperiod fram till 2012 diskutera och behandla frågan utgående från såväl en teologisk som kulturell infallsvinkel. Riktlinjerna betonar starkt vikten av ömsesidig respekt i processen, samtidigt som de uppmanar alla involverade att lyssna till den andra partens argument. Utöver detta uppmanades medlemskyrkorna att reflektera över om frågan är av sådan art att den blir kyrkosplittrande eller om de olika kyrkorna kan leva i en gemenskap trots olika åsikter i frågan.

Polarisering inom LVF

Lundmötets beslut var också en av anledningarna till att frågan inte fanns på den officiella agendan i Stuttgart. LVF ville respektera det beslut som tagits och ge medlemskyrkorna tid att behandla frågan. En del kyrkor har dock agerat trots rådets vädjan om ett moratorium till 2012. Svenska kyrkans kyrkomöte beslöt den 22 oktober 2009 att samkönade par kan vigas till kyrkligt äktenskap. Reaktionerna lät inte vänta på sig. De baltiska kyrkornas ärkebiskopar kritiserade beslutet i ett gemensamt ställningstagande i början av november 2009, och konstaterade att beslutet innebär ett avsteg från den apostoliska läran om sexualitet och äktenskap.

Den Evangelisk-lutherska kyrkan i Tanzania (ELCT) gjorde i januari 2010 ett uttalande i frågan. I detta uttalande – som är undertecknat av alla biskopar – klargör kyrkan sin ståndpunkt. Resonemanget utgår från att utlevd homosexualitet och vigsel av samkönade par inte är förenligt med skapelseordningen och därmed eroderar den bibliska grunden för kyrkan. Biskoparna vädjar också om respekt för den kulturella kontext som deras kyrka och andra kyrkor med samma syn lever i. Ett införande av samkönade äktenskap fjärrar kyrkorna från varandra och river enligt biskoparna upp ett djupt sår i Kristi kyrka. Uttalandet avslutas med en klar markering att ELCT inte välkomnar medarbetare från andra kyrkor om dessa lever i samkönade förhållanden eller propagerar för sådana.

”In addition, ELCT expects that her friends and partners, wherever they

may be, who now, however, heatedly disagree with us as ELCT on this issue of same-sex marriages, will not try – and please refrain from trying – in any way whatsoever, at whatever time, or whatever place; to meddle with ELCT standpoint on same-sex marriage or any, or all, other forms of homosexual practices.”²

Ovanstående uttalande utgör en klar markering och visar samtidigt hur LVF är djupt splittrat i denna fråga där yterligheterna representeras av de beslut som fattats inom Svenska kyrka och ELCT. Frågan är också komplicerad då den tangerar kyrkorättsliga, teologiska, samhällseliga och kulturella aspekter. Den delikata frågan i sammanhanget är om det går att åstadkomma en konsensus inom LVF i synen på homosexualitet och samkönade parförhållanden. Svaret torde vara ett nej. Frågorna om homosexualitet och vigsel av samkönade par kommer att stå på agendan under överskådlig framtid. Den stora frågan är hur de hanteras och vilka konkreta följder de får för kyrkogemenskapen. Kan LVF stå fast vid sin intention att vara en andlig gemenskap av kyrkor (communio) eller kommer de olika synsätten i dessa frågor att leda LVF i riktning mot en mera löst sammanfogad federation som har ett mera tekniskt samarbete kring olika projekt av diakonal och social art?

Vad kan man då inom LVF vara överens om? Det torde vara relativt enkelt att finna en gemensam standpunkt i synen på de homosexuellas människovärde.

På den här punkten ger en del av de resolutioner som generalförsamlingen antog klar vägvisning. LVF:s kyrkor är överens om alla människors lika värde, oberoende av kön, ras eller sexuell läggning. Av detta följer även att kyrkorna tar avstånd från förföljelse, stigmatisering och diskriminering av homosexuella. Samma konsensus återfinns även i synen på HIV och AIDS där medlemskyrkorna redan nu tar ett stort ansvar för de som drabbats.

Synen på utlevd homosexualitet och vigsel av samkönade par kommer dock att förbli en vattendelare. Återstår att se vilka praktiska konsekvenser de olika synsätten får. Det mest troliga scenariot är att de kyrkor som förhåller sig negativt till vigsel av samkönade par gör liknande markeringar som ECLT, d.v.s. man bryter inte samarbetet med kyrkor med en annan syn, men man önskar inte ta emot medarbetare från dessa kyrkor ifall de lever i samkönade förhållanden.

Lutherska världsförbundet och situationen i Finland

Vilka följder får då LVF:s ställningstagande och diskussionen inom LVF för vår kyrka? Frågan om välsignelse och vigsel av samkönade par har även varit föremål för grundliga utredningar i Finland. Frågan har diskuterats sedan början av 1950-talet. Ett nytt skede i diskussionerna inträdde dock efter att lagen om registrerat partnerskap trädde i kraft i mars 2002. Biskopsmötet har

² Evangelical Lutheran Church in Tanzania. Dodoma statement 7.1.2010.

även på kyrkomötets begäran gjort ett gediget utredningsarbete, vilket utmynnade i publikationen *Partnerskapslagens följder för kyrkan. Biskopsmötets utredning för kyrkomötet 2010. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Serie B 2010:1*.³

Det begränsade utrymmet i denna artikel medger ingen mera djuplodande analys av den finländska diskussionen. Det är dock av intresse att försöka pejla diskussionen i vår kyrka mot bakgrund av de ställningstaganden som tagits av LVF och dess olika medlemskyrkor.

En sådan analys ger vid handen att vår kyrka följer de riktlinjer som LVF:s beslutande organ kommit överens om. Frågan har, helt i enlighet med rådets beslut i Lund 2007, varit föremål för utredningar och diskussioner. I dessa har problematiken ventilerats ur olika synvinklar, juridiska, teologiska, kulturella och samhällseliga. Kyrkomötet har dock inte fattat beslut om införande av t.ex. någon form av välsignelseakt för de som ingått partnerskap, och kommer knappast heller att göra det före 2012. Den finländska lutherska kyrkan linje kan därför betecknas som ansvarsfull och respektfull gentemot av LVF fattade beslut och dess medlemskyrkor.

Man har inte, i likhet med Svenska kyrkan, skyndat i väg och fattat beslut som försvårat relationerna till andra medlemskyrkor.

Vår kyrkas sätt att behandla dessa frågor kan även betecknas som ekumeniskt ansvarsfullt. Detta gäller såväl i kontakterna till medlemskyrkorna inom LVF som i de ekumeniska kontakterna inom t.ex. Kyrkornas Världsråd (KV) och inom den europeiska kyrkokonferensen (CEC). Det är uppenbart att frågor om samkönade relationer är synnerligen brännbara och då krävs just den respektfulla dialog som man efterlyst inom LVF. Den linje vår kyrka har valt raserar inga broar till andra samfund. Den bidrar även till en konstruktiv diskussion som förhoppningsvis utmynnar i ett respektfullt umgänge mellan medlemskyrkorna, trots att dessa i sina respektive beslut högst troligt kommer att komma till olika slutsatser.

Det är ännu för tidigt att sia om hur Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland ställer sig till de krav på en könsneutral äktenskapslagstiftning som nu reses med ökad kraft från bl.a. en del politiska partier. De utredningar som Biskopsmötet gjort tar på kyrkorättsliga och teologiska grunder avstånd från

³ Denna publikation bygger i sin tur på ett omfattande bakgrundsmaterial. Bland de viktigare kan nämnas: Kyrkan och registrerade partnerskap. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland; betänkande av biskopsmötets arbetsgrupp tillsatt 14.9.2005. Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Serie B 2009:1, Homoseksuaalisuus Raamatussa ja kirkon opetuksessa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seminaari parisuhdelaista 15–17.1.2007. Toim. Antti Saarelma. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 101, samt Homoseksuaalisuus kristillisessä ihmiskuvassa ja lainsäädännössä. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seminaari parisuhdelaista 28–29.11.2007. Toim. Antti Saarelma. Kirkon tutkimuskeskuksen julkaisuja 105.

ett jämställande av samkönade förhållanden och äktenskap. Äktenskap är ett förbund mellan man och kvinna.

Inställningen bland kyrkans biskopar varierar, men majoriteten av vår kyrkas biskopar har även markerat denna skillnad i sina uttalanden, då de konstaterat att kyrkan inte bör gå in för ett könsneutralt äktenskapsbegrepp även om den samhällseliga lagstiftningen öppnar för den möjligheten. Kyrkan bör ges rätt att själv bestämma vem den viger och de orättvisor som den nuvarande partnerskapslagen ger upphov till bör i främsta rummet regleras genom att korrigera denna lag. På den här punkten följer biskoparnas resonemang den ordning som för närvarande tillämpas i Norge där personer av samma kön har kunnat vigas till äktenskap sedan 1 januari 2009. Men eftersom det norska kyrkomötet inte har fattat beslut om att gå in för denna praxis kan kyrkans präster inte viga samkönade par.

Sett ur ett globalt lutherskt (LVF) och ekumeniskt perspektiv (KV) så vore ett fasthållande vid dessa principer viktigt också för vår kyrka. Det skulle signalera samhörighet med en majoritet av den lutherska kyrkofamiljen, samtidigt som vår kyrka skulle förbli en viktig och teologiskt trovärdig samtalspartner inom ramen för samarbetet inom både LVF och KV. En klar markering av denna linje skulle samtidigt bidra till att vår kyrkas relationer till de unga kyrkorna i Afrika och Asien förblir goda och att samarbetet inom mission, diakoni och utvecklingsarbete fortgår och utvecklas.

HIV och AIDS

HIV- och AIDS-problematiken aktualiserade även under generalförsamlingen. Frågan behandlades främst i samband med den hearing som hölls under temat ”Daily bread and HIV-AIDS”. Generalförsamlingen fick information om de insatser som gjorts och de utmaningar som väntar.

Den här frågan blir lätt perifer om vi ser den enbart ur ett finländskt perspektiv. För de afrikanska kyrkorna är den en vardagsrealitet. Det påminnes även generalförsamlingens delegater om då kören Betseranai Advocacy Choir från Zimbabwe uppträdde. Då alla medlemmar i kören är antingen HIV-positiva eller har utvecklat AIDS fick denna sjukdom ett konkret ansikte genom körens framträdande på generalförsamlingen.

LVF har redan tidigare genom sin HIV-AIDS kampanj lyft upp frågan på agendan och en del kyrkor har tagit ett stort ansvar för de som drabbats. Fortsättningsvis finns det rum för förbättringar främst då det gäller inställningen till de drabbade, upplysning, prevention och adekvat vård. Det är likaså viktigt att sätta in HIV-AIDS problematiken i ett större sammanhang och diskutera den i relation till frågor som berör kyrkornas undervisning om sexualetik och familj.

3. LML ja me

Viestinnän tuulet maailmanlaajuisessa yhteydenpidossa

Iiris Kivimäki

Ekumenia ja oman luterilaisen kirkko-
perheen yhteydenpito on sodanjälkei-
sistä vuosista rakentunut ekumeenisille
kokouksille. Suuria yleiskokouksia on
ollut vain noin joka kuudes vuosi. Eri-
laiset neuvostot, komissiot ja työryhmät
ovat kokoontuneet tiheämmän.

Yhteys on syntynyt kohtaamisista. On
ollut aikaa ja mahdollisuuksia osallis-
tua pitkiin viikon kokouksiin. Niissä
on tutustuttu, rukoiltu, viilattu yhteiset
asiakirjat, puhuttu kirkkojen ongelmista
ja tehty vaadittavat hallinnolliset pää-
tökset. Kaikki on vaatinut aikaa. Luot-
tamus toiseen on rakentunut yhteisistä
teoista ja sanoista, juttelusta ja kuului-
misista.

Viestintä on ollut niin sanottua ”kas-
vokkaisviestintää”, mikä on rajannut
osallistujien piirin pieneksi. Kirkollista
diplomatiaa on hoitanut kirkkojen joh-
tajien ja pappien joukko, koska muille
se ei ole ollut mahdollista. Uusia tuu-
lia ovatkin tuoneet esimerkiksi LML:n
suositukset, joiden mukaan puolet ko-
kousedustajista tulisi olla naisia ja kol-
mannes nuoria, alle kolmekymmentä-

vuotiaita. Näin olikin Luterilaisen
maailmanliiton 11. yleiskokouksessa
20.–27.7.2010 Stuttgartissa, Saksassa,
jossa nais- ja miesedustajia oli yhtä
paljon – naiset tosin harvemmin kirk-
kojensa ja delegaatioidensa johtajina.
Nuoria virallisina kokousedustajina oli
kaikkiaan 17 prosenttia.

Viestintä ja vuorovaikutus perustuvat
yhä uskallukseen tutustua toisen tapaan
uskoa, ajatella ja elää arkea omassa
kulttuurissaan. Se on parhaimmillaan
yhteistä nöyrää ja ujoa kyselyä ja poh-
timista siitä, mikä meitä yhdistää. Ei
ihme, että kokoukseen osallistujien va-
raukseton maininta siitä, mikä oli paras-
ta kokouksessa, on toisen ihmisen koh-
taaminen. Se on viestinnän ydin. Sinä,
minä ja hän sekä me, te, ja he, kaikki
yritämme ymmärtää toisiamme niillä
viestinnän välineillä, mitä meillä on.

Julkilausumien aika on ohi

Ekumeenisten neuvostojen ja työryh-
mien kokoukset ovat perinteisesti
tarjonneet maaperää kohtaamisille ja

yhteydenpidon rakentumiselle. Julkilausumat ja yhteiset viestit, kokousten ”messageet” ovat olleet viestinnällisiä mahdollisuuksia esitellä maailmalta opittua omalle kotikirkolle. Tarvittaessa on ollut mahdollisuus myös vedota lausumiin ja julistuksiin. Näillä lausumilla on saatu mm. ympäristönsuojelu, AIDS ja HIV sekä ihmisoikeuskysymykset paremmin näkyviin. Niillä on ollut kirkkojen omaa työtä vahvistava voima.

Nykyään voi kuitenkin jo sanoa, että valmisteluryhmän meneillään olevan kokouksen aikana hiomien julkilausumien ja viestien aika on auttamattomasti ohi. Näin on ainakin pohjoisissa kirkkoissa. Julkilausumat palvelevat enää kokoukseen osallistuvia ihmisiä. Ne ovat julkilausumia hyvän puolesta pahaa vastaan.

Julkilausumien aiheet ovat usein jo ennakoon yleisessä tietoisuudessa, ja ne laaditaan niiden pienimpien yhteisten nimittäjien mukaan, mitä kirkot voivat lausua. Kirkot voivat siten niihin liittyä, mutta uusia tuoreita herätteitä ei 145 jäsenkirkon yhteistyöelin pysty tai rohkene tehdä. Esimerkiksi siirtolaisten ja pakolaisten arat kysymykset eivät tahdo taipua julkilausumiin. Tai jos ne taipuvat, se tapahtuu niin yleisellä tasolla, ettei käytännön ehdotuksia tai konkretiaa ei juuri ole.

Usein kirkkojen julkilausumia vaivaa lisäksi piilotetut viestit. Lukijalta edellytetään sisäpiirin tietoa siitä, mitä itse asiassa halutaan lausua.

Hyvä esimerkki on Tansanian luterilaisen kirkon lausunto homoseksuaalisuudesta ennen yleiskokousta. Sama julki-

lausuma tulkittiin eri tavoin kirkkomme piirissä: olisiko Tansanian luterilainen kirkko katkaisemassa suhteet homoseksuaalisuuden hyväksyviin luterilaisiin kirkkoihin ja epäämässä jopa kirkkojen taloudellisen avun ja näiden kirkkojen ulkomaisten pappien tulon maahan – vai ei?

Julkilausuma jätti varaa arvailulle. Tansanian luterilaista piispaa haastateltaessa hän vakuutti, ettei ole syytä huoleen. Kysymys homoseksuaalisuuden hyväksyvien kirkkojen suhteista muihin kirkkoihin on kirkkojen kansallisessa valmistelussa ja keskustelussa eikä Luterilainen maailmanliitto lausu asiasta ennen vuotta 2012.

Yleensä myös paikalliset, eri kirkkokuntien väliset suhteet ovat niin tulenarkoja, ettei niistä lausuta julkilausumissa. Samoin erilaiset sosiaalieettiset näemykset erottavat kirkkojen jäseniä eikä niistä kyetä antamaan lausuntoja edes kansallisesti.

Kenelle ja mitä?

Luterilaisen maailmanliiton ja muiden ekumeenisten organisaatioiden kannattaisi viestinnässään miettiä tarkemmin vastaanottajaa eli kenelle viestiä vietään. Mitä ja ketä viestinnällä ja viesteillä tavoitellaan?

Kirkon kansainvälisten organisaatioiden viestintätapaa on jo pahasti mestauspölykällä, kun rahoja lasketaan. Ekumeeniset organisaatiot sanovat säästävänsä viestinnän kuluissa. Esimerkiksi Euroopan kirkkojen konferenssin viestintätäpäällikköä ei ole palkattu. Ecumenical News Agency Genevessä on kovissa

talousvaikeuksissa. Pari työntekijää pelkää, että heidänkin työnsä tai koko ENI loppuu seuraavaksi. Luterilaisen maailmanliiton viestintäjohtaja lähti uusiin tehtäviin. Palkataanko hänen tehtäväänsä ketään?

Maa- ja maailmanlaajuisessa kilpailussa kirkkojen näkymisestä ja viestinnästä ei riitä ajopuuna oleminen eli pelkkä reagoiminen kielteisiin uutisiin. Kirkkojen on nähtävä paljon vaivaa tuodakseen esiin työstään muutakin kertomisen arvoista kuin kirkkojen suhde homoseksuaalisuuteen. Moni ei esimerkiksi tiedä, että Luterilaisen maailmanliiton maailmanpalvelu toimittaa 80 prosenttia sadan miljoonan dollarin budjetistaan kehitys- ja katastrofiapuun jäsenkirkkojensa kautta. Tätä koordinoiva Act Alliance on erittäin pieni toimisto, jolla on yksi maailman tehokkaimmista verkostoista viedä apu perille. ”Koska me tunnemme ne, jotka välittävät avun perille!”

Miten itse saisimme uutisia eri kirkoista eri puolilta maailmaa, ellei joku sujuvasanainen ja kielitaitoinen viestinnän ammattilainen niitä tee ja vielä käännä niitä omalle äidinkielelleen? Saati kuka tuottaa nykymaailmassa tarpeelliset you tube -videot ja muun visuaalisen materiaalin?

Me uskomme vasta kun näemme.

Miten Luterilaisen maailmanliiton Stuttgartin yleiskokous näkyi?

Saksan mediassa LML:n yleiskokous näkyi heikosti. Kaksi jumalanpalvelusta televisioitiin. Paikallisessa Stuttgartin lehdessä oli vain pieniä uutisia ava-

jaisista ja mennonittojen anteeksipyynnöstä. Frankfurter Allgemeine Zeitung oli paikalla, mutta muita saksalaisten valtaalehtien tai television uutistoimittajia ei näkynyt.

Duisburgin Pride-festivaaleilla sattunut joukkoryntäys tunnelissa ja parinkymmenen nuoren kuolema nousi mediasa ykkösaiheeksi. Nuorten ja omaisten puolesta rukoiltiin kokouksessa ja joissakin jumalanpalveluksissa.

Kaupungissa yleiskokous näkyi lauantai-iltana torilla, mikäli siitä tiesi. Asemalta ei löytynyt maanantaina kobjua tai julisteita. Roll Upit sijoitettiin messukeskuksen ja kirkon eteen sekä kokoustiloihin.

Suomalaisten toimittajien ja tiedottajien määrä herätti huomiota. Mukana oli yhteensä viisi Kotimaan, Kirkon tiedotuskeskuksen ja Lähetyseuran tiedottajaa ja toimittajaa – osa tosin lyhyemmän ajan.

Suomen mediassa kokous ei juuri näkynyt. Suomalaisedustajat saivat viestinsä maakunnallisiin medioihin lähinnä kolumnien ja omien yhteyksiensä avulla. Samoin nuorten ja kokousedustajien blogit keräsivät lukijoita ja niistä oli linkkejä myös facebookissa. Kotimainen media tarvitsee kotimaiset kasvot!

Sydän on paras uusmedia

Globaali yhteydenpito vaatii samalla tavalla halua, uskallusta ja kiinnostusta välittää viestiä kuin arkinen kommunikointi. On oltava asiaa, halua kertoa, asettua alttiiksi ja pohtia, mikä on yhteinen tavoitteemme.

Onko yhteisenä tavoitteena oppia tuntemaan ja tukemaan toinen toistemme työtä, kirkkoa ja yhteisöä? Suurin vaikeus on muuttaa viestintään kohdistuvia asenteita.

Viestintä on nopeaa. Kaikki maailman tieto on yhdellä napinpainalluksella omalla työpöydällä. Silti hitaus voisi joskus lisätä harkintaa. Auttaisiko se näkemään olennaisen ja keskittymään oleellisen viestintään.

Sosiaalinen media pitää meidät lähellä toisiamme. Mutta voimmeko rakentaa sen kautta sellaista avointa luottamusta, joka mahdollistaa enemmän vuoropuhelua kuin vihapuhetta tai uhkailuja tai oman sisäisen sensorin läpi työstämää tekstiä. Ehkä näistä omista pienistä verkostoista voi syntyä uusi maailmanlaajuinen ekumeeninen verkosto, jossa

kirkkojen jäsenet vimmatusti hakkaavat näppäimistöä kertoakseen uutisista ja jakaakseen iloja ja suruja.

Twitterit ja facebook-ryhmät ovat kuitenkin vain välineitä. Globaalın yhteisön yhteydenpidossa todellinen vuorovaikutteinen viestintä syntyy aidosta halusta välittää jokin mielen liikahdus korvien välistä tai sydäimestä. Yhteys syntyy, jos sitä halutaan ja siihen on tarve – olivatpa välineet mitkä tahansa.

Onko evankeliumilla kiire? Vai onko kiire vain meillä?

Uutisia Stuttgartista:
evl.fi/uutiset > uutishaun kenttään voi kirjoittaa EKUMENIA, joka tuo Stuttgartin 11. yleiskokouksen 20.–27.7. 2010 uutiset näkyviin

Kasvatus, identiteetti ja ihmisoikeuskysymykset LML:n yleiskokouksessa

Marja Pesonen

Yleiskokoukseen valmistautuminen tuotti itselleni, kasvatusmyönteiseen luterilaisuuteen tottuneelle, yllätyksen. Niissä LML:n toimintaa ohjaavissa perusasiakirjoissa tai tähän yleiskokoukseen liittyvässä materiaalissa, joihin tutustuin, ei tullut juuri lainkaan vastaan termiä ”kasvatus”, eri-ikäisten kasvun tukeminen ja sen mahdollistaminen. Sen sijaan kasvatukseen kuuluvat ilmiöt esimerkiksi voimaannuttaminen, osallisuus ja koulutus¹ tulivat hyvin esiin teksteissä, keskusteluissa, hankkeiden ja toimintojen kuvauksissa läpäisevinä perusperiaatteina, useimmiten liittyneinä diakonian, palvelun, yhteyteen. Meillä luterilaisina on tehtävänä tukea toinen toisemme kasvua, mahdollistaa ’järkeä ja kaikkia aisteja’ käyttämällä osallisuutta ja täysivaltaisuutta, jotta jokainen voisi ikäkautensa mukaisesti

tehdä omat johtopäätöksensä. Tämä mahdollisuus kasvaa ja kehittyä Jumalan kuvana on itseisarvo; ei muille arvoille alisteinen läpäisyperiaate.

LML:n neljä peruspilaria ovat teologia ja koulutus/tutkimus, diakonia, ekumenia ja lähetys. Ymmärrän hyvin, että teologian, tutkimuksen ja koulutuksen osuus on merkittävää koko luterilaisen maailmanlaajuisen yhteisön kehittymisen kannalta. On kuitenkin itsestään selvää, että kokonaisvaltaisen kasvatusnäkemyksen puuttuminen perusasiakirjoista ja -pilareista johtaa käytännössä tämän osa-alueen ohuuteen, sattumanvaraisuuteen tai pistemäisyyteen LML:n imagossa, toiminnassa ja kannanotoissa. Luterilaisten jäsenkirkkojen toiminnassa kasvun tukeminen on edelleen yksi niiden perustehtävistä. Tätä perusteh-

¹ Pohdintaa koulutuksesta ja voimaantumisesta yleiskokouksen opintomateriaalissa *The Bread of Life (Day Six)* http://www.lwf-assembly.org/uploads/media/06-Bible_study-EN-low.pdf

tävää voisi mielestäni yhdessä kehittää myös LML:n tasolla.

Ennen yleiskokousta luin SEN:n julkaiseman uuden ekumeenisen kasvatuksen käsikirjan². Se on ansiokas teos, joka taustoittaa ja kokoaa ajantasaista kasvatuksellista ajattelua ja käytäntöä sekä liittää ne ekumeenisesti suuntautuneeseen tai ekumeniakasvatukseen. Tämä teos keskittyi yhteen kristillisen kasvatuksen näkökulmaan. Oli kuitenkin mielenkiintoista havaita, että sekä kasvatusta että tarkemmin ekumeniakasvatusta koskevinä lähteinä oli käytetty paljon Kirkkojen maailman neuvoston asiakirjoja ja julkaisuja. LML:oon viitattiin harvoin ja tavallisimmin opillisesta tai teologisesta näkökulmasta.

Symbolien merkitys

Yleiskokouksen materiaaleissa ja ryhmäkeskusteluissa nousi esiin luterilaisen identiteetin vahvistumisen tarve, varsinkin pohjoisten alueiden kirkkojen esiin nostamana. Tämä teema alkoi työstyä mielessäni kokouksen aikana ja pohdin, miten tämä tarve liittyy tapaan ymmärtää kasvatusta ja opetusta. Identiteettiin liittyy aina kaksi puolta. Se liittyy meitä johonkin ja toisaalta erottaa jostakin. Identiteetti vahvistuu, kun etsii ja löytää merkityksiä. Tässä symbolit auttavat meitä.

Osallistuin yleiskokouksen esivierailuohjelmaan 14.–19.7.2010. Vierailuohjelma alkoi Wittenbergistä. Oli terveh-

dyttävää nähdä ja kuulla Lutherin opetuksen ja tekstien keskeisiä periaatteita hänen elämänsä keskeisillä paikoilla. Ja mikä määrä Luther-ruusuja – joka puolella! Olen jo vuosia sitten löytänyt sen itselleni yhdeksi keskeisimmäksi luterilaista identiteettiäni kuvaavaksi ja vahvistavaksi symboliksi. Se on myös malli siitä, että voin itse tiivistää omia näkemyksiäni ja käsityksiäni elämästä ja työstä muovaamalla niistä symbolin, jonka osilla on merkitys. Yleiskokouksalissa edessäni istui Tansanian luterilaisen kirkon delegaatio. Naisedustajat olivat yhtenä päivänä pukeutuneet kaikki samanlaisiin vaatteisiin, jonka kankaaseen oli painettu värikäs Luther-ruusu. Luther-ruusu haastaa etsimään ja käyttämään olemassa olevia, luterilaisuutta kuvaavia symboleja; toisaalta se haastaa luomaan uusia symboleja, jotka auttavat luomaan ja vahvistamaan merkityksiä.

Ristinmerkki ja rukoushelmet

Keskustelin useaan otteeseen erään Afrikan kirkon naisdelegaatin kanssa. Hänen kirkkonsa elää tilanteessa, jossa se pienenä luterilaisena kirkkona tekee arjen käytännöissä selkeän eron roomalaiskatoliseen kirkkoon ja sen tapoihin. Hän oli erittäin hämmästyntynyt suuren osan yleiskokousedustajien tavasta tehdä ristinmerkki, koska se hänen kirkollisessa kulttuurissaan merkitsee samastumista roomalaiskatolisuuteen. Tämä havainto vei meidät keskusteluihin ristinmerkin merkityk-

² Laine, A. & Torppa, M. (toim.) 2010. Ekumeeninen kasvatusta. Mitä opimme toisiltamme? Helsinki: SLS

sestä luterilaisuudelle ja luterilaiselle identiteetille. Hän kyseli ristinmerkin käytöstä ja opettamisesta meidän kirkossamme. Tämä taas johdatti meidät keskustelemaan myös rukoushelmistä, niiden suhteesta rukousnauhaan, helmien symbolimerkityksistä ja käyttömahdollisuuksista eri-ikäisten kanssa. Oli ilo antaa hänelle jäähyväislahjaksi rukoushelmet.

Lasten oikeudet³

Village group- ja muissa keskusteluissa opin vaikuttavalla tavalla, mitä käytännössä tarkoittaa periaate: lasten hyvinvointi ja lasten oikeuksien toteutuminen riippuu naisten hyvinvoinnista

ja heidän oikeuksiensa toteutumisesta. Kuuntelin naistyön vastuuhenkilöitä, jotka tekevät pienin askelin etenevää työtä kannustaessaan naisia tekemään itsenäisiä päätöksiä oman hyvinvointinsa ja sen kautta lastensa elämän turvaamiseksi. Village Groupissa lasten oikeuksista keskustellessamme totesimme esimerkkien kautta, että joissain taistellaan lapsille oikeutta ja aikaa heidän pitkien työpäivänsä jälkeen osallistua koulutukseen ja jossain taistellaan lapsille oikeutta ja aikaa olla yhdessä vanhempiensa kanssa aikuisten pitkien työpäivien takia. Yleiskokouksen pääviestissä vedotaan, että LML ja jäsenkirkot ottaisivat lasten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumisen yhdeksi tulevaisuuden prioriteetikseen.

³ Pohdintaa lasten oikeuksista yleiskokouksen opintomateriaalissa Having enough (Day Four) http://www.lwf-assembly.org/uploads/media/04-Bible_study-EN-low.pdf

Seurakuntapapin näkökulmia yleiskokoukseen

Sammeli Juntunen

Stuttgartiin saapuminen oli positiivinen yllätys. Kaupunki on kaunis ja eloisa. Hotelli, johon meidät delegaattit oli majoitettu, oli liiankin upea, jos ottaa näkökulmaksi maailman hädän, josta olimme tulleet sinne keskustelemaan.

Seurakuntapapin näkökulmasta ehkä suurin ihmetyksen aihe olivat messut ja rukoushetket. Niitä oli paljon ja niihin oli panostettu valtavasti. Silti ne eivät useinkaan ruokkineet, paitsi tietysti ehtoollisen osalta. Herran ruumista ja verta kun ei innokkainkaan liika yrittäminen saa pilattua.

Liialla yrittämisellä tarkoitan esimerkiksi sitä, että ehtoolliselle tullessa oli järjestäjien puolesta lähes joka kerta jotain rekvisiittaa tai tavaraa, joka piti tuoda mukanaan ja antaa johonkin saaviin tai vatiin tai vasuun ennen ehtoollislevän vastaanottamista. Avajaismessussa se oli viljantähkä, myöhemmin tyhjä kuppi ja kerran se oli kupissa oleva taikina-äyky. Mielestäni edes symboliinen jonkin ”uhrin” tai tavarantoimen ehtoollispyötyään osoittaa huonoa litur-

gista makua. Ehtoolliselle tullaan tyhjin käsin ja tyhjin sydämin. Ainoa uhri on Kristus ja me itse hänessä.

En ymmärtänyt myöskään sitä, miksi ekumeenisia uskontunnustuksia ei messuissa käytetty. Useimmiten *Credon* kohdalla ei ollut mitään, mutta avajaismessussa sen paikalla oli järjestäjien itse muotoilema tunnustus. Onneksi se oli trinitaarinen, mutta toinen uskonkohta ei sisältänyt Kristuksen pelastustyön kuvailua. Tunnustautuminen Kristukseen kuitattiin sillä, että hän on leipämme. Loppusiunauskin oli itse keksitty. Siunausta pyydettiin joltakin, jota nimitettiin sanoin ”universal womb”.

Tällä linjalla yleiskokouksen jumalanpalvelusteologia (ja ehkä koko teologia) kulki muutenkin: teema ”Anna meille meidän jokapäiväinen leipämme” oli tungettu kaikkialle ja se laimensi messun rikkautta ja monipuolisuutta. Synninpäästöä ei kuullut koskaan ja Raamatun selityksen fokus oli lähes joka kerta sama sosiaalieettinen leivän jakamisen

kehotus, riippumatta siitä, mitä päivän raamatuntekstissä sanottiin.

Onneksi yleiskokouksen päätösmessussa luimme yhteen ääneen Nikaian tunnustuksen, neljällä eri kielellä. Se vaikutti kuin raikas tuulahdus, kuin happi tunkkaiseen ilmaan jo tottuneelle.

Eräänä jumalanpalveluselämän kantavana ideana oli kai se, että kussakin hartaushetkessä tuli olla paljon uutta ja erikoista, jotta se jaksaisi puhutella. Mutta eikö koko liturgian idea ole se, että jumalanpalveluksella on suhteellisen samanlaisena pysyvä kaava? Näin rukoilijan henki pystyy paremmin keskittymään rukoukseen ja kuulemaan Jumalan sanan moninaista rikkautta, kun tietää mitä on tekemässä. Tähän ei mielestäni Stuttgartissa päästy. Vähemmällä yrityksellä ja seuraamalla kunkin osallistujamaan luterilaisessa kirkossa käytössä olevaa liturgiaa olisi ehkä päästy parempaan tulokseen.

Parasta antia olivat pääsihteeri Hansonin puhe sekä vierailevan puhujan, Canterburyn arkipiispa Rowan Williamsin puhe. Ne sisälsivät molemmat monia sellaisia teemoja, joita olisi voinut käsitellä esimerkiksi pienryhmissä (*village groups*). Nyt ainakin minun pienryhmäni anti oli kovin köykäinen. Etukäteismateriaali muistutti enemmän jonkin 4 H –maatalousnuorten kokoon-tumisen materiaalia kuin ekumeenisen konferenssin materiaalia. Meidät oli pantu pohtimaan maaperän laatua, geenimanipuloituja siemeniä ja karjaa, sadon jakamista, ekologisesti kestäväää ravintoa, oikeita tapoja tuottaa energiaa, jne. Sinänsä tärkeitä asioita, mutta nähdäkseni meillä osallistujilla ei ollut kompetenssia eikä myöskään valtaa

ratkoa näitä kysymyksiä. Kai teemat oli tarkoitettu osin symbolisiksi (siemen = sana, maaperä = vastaanottajat jne.), mutta sitä ei täysin ymmärretty. Ainakin meidän ryhmämme pohti ihan oikeasti vaikkapa karjanjalostuksen probleemeja.

Eräs melko koskettava tilanne oli ns. *Mennonite action*. Se tarkoitti virallista anteeksipyyntöä, jossa LML pyysi anteeksi sitä, että Luther ja Melancton vaikuttivat aikoinaan puheillaan ja kirjoituksillaan siihen suuntaan, että anabaptisteja vainottiin ja jopa tapettiin. Saatoin yhtyä sydämessäni anteeksipyyntöön, olenhan osa reformaattoreista alkanutta perinnettä ja ehkä joskus itsekin ainakin ajatellut uudelleenkastajista aika ilkeästi. Oli hienoa, että *Mennonite actioniin* kuului yhteinen hartaushetki mennoniittojen edustajien kanssa. Siinä virallisesti pyydettiin anteeksi ja annettiin anteeksi Jumalan kasvojen edessä. Sitä en kuitenkaan ymmärtänyt, kun anteeksipyyntöliturgian aikana todettiin, että virallisissa neuvotteluissa on todettu seuraavaa: Luterilaisten tunnustuskirjojen tuomiot anabaptisteja vastaan eivät enää kohdistu siihen, mitä mennoniitit nykyisin ovat. Kun kuulin tämän, jäin miettimään: Onko uudelleen kastaminen siis nyt hyväksyttävää? Mennoniitathan kai harrastavat edelleen sellaista teologiaa, jonka mukaan vain ”uskovien kaste” on oikea kaste. Eivätkö luterilaiset Tunnustuskirjat ole oikeassa opettaessaan, että lapsena kastettu ei saa mennä uudelleen kastettavaksi eikä hänen tarvitse.

Kysyin asiasta erällä tauolla LML:n Strassbourgin ekumeenisen instituutin johtajalta, Theo Dieteriltä. Hän sanoi, että anteeksipyyntöliturgiassa oli ve-

detty mutkia suoriksi. Neuvotteluissa oli todettu, että uudelleen kastamisen asiassa Tunnustuskirjat ovat edelleen oikeassa ja niiden tuomio kohdistuu edelleenkin siihen, että vaaditaan menemään uudelle kasteelle.

Seurakuntapapin näkökulmasta tämä oli lohdullista. Voin siis yhä opettaa katekriisissä olevalle seurakuntalaiselleni, että sellaiset ihmiset, jotka vaativat heitä menemään uudelleen kasteelle, koska lapsena saatu kaste ei muka ole pätevä, ovat väärässä. Tunnustuskirjojen tuomio kohdistuu edelleen uudestikastamisen vaatimukseen, oli sitten kyse minkä nimisestä uudestikastajasta tahansa. Theo Dieter totesi, että näin asia edelleenkin on, myös *Mennonite actionin* jälkeen. Strassbourgin instituutin eräänä tehtävänä kuulemma on ennenkin ollut oikoa muiden LML:n tahojen ekumeenisia pikku virheitä jälkikäteen.

Monesti kokouksen aikana mieleen tulvehti turhautumisen tunne. Kirkon on helppo neuvoa ja besserwisseröidä sellaisesta, mistä se ei joudu kantamaan mitään vastuuta. Äänestimme loppujulkilausumaan mm. sellaisen vaatimuksen, että kansainvälistä maahanmuuttoa pitäisi lisätä ja helpottaa, ei ainoastaan humanitaarisista syistä (pakolaiset) vaan myös taloudellisista syistä tapahtuvaa. Äänestin vastaan, sillä minulla ei ole tietoa niistä valtavan monista ja monimutkaisista asioista, joita tähänkin aiheeseen liittyy. En usko, että muillakaan delegaateilla oli. Ehdotus kuitenkin hyväksyttiin, luultavasti siksi, että se kuulosti oikeudenmukaiselta. Onko minun nyt siis mentävä Savonlinna-Säämingin kirkkoherrana vaatimaan kaupunginjohtajaltamme maailman lu-

terilaisten nimissä, että Savonlinnaan on saatava lisää työperäisiä maahanmuuttajia? Miten asiaan vaikuttaa se, että tosiasiallinen työttömyys Etelä-Savossa hiponee kahtakymmentä prosenttia?

Miksi emme käsitelleet sellaisia asioita, joissa kirkkoilla on asiantuntemusta ja valtaa ja jotka ovat kirkon varsinaisia tehtäviä? Etukäteisarvelujen mukaan Lutheran World Service-avustusjärjestön organisaation muutokset ja toiminnan periaatteet olisivat asialistalla, mutta niistä ei puhuttu mitään. Luulisi, että myös luterilaisten kirkkojen läheyyksessä tapahtuneet muutokset olisivat kaivanneet pohtimista. Siitäkään aiheesta ei puhuttu mitään. Tärkeimpänä tuntuivat olevan henkilövalinnat ja se, että kukin eturyhmä (nuoret, naiset, alkuperäiskansat, kukin maanosa, kunkin maanosan nuoret ja naiset) saisi sille kuuluvan osuuden päätösvallosta ja päättäviin elimiin tulevista henkilöistä. Mutta siitä, mitä noiden henkilöiden ja eturyhmien pitäisi päättää ja mihin suuntaan ohjata LML:a, siitä ei mielestäni puhuttu juuri mitään. Teologiasta vaiettiin, paitsi Hansonin ja Williamsin puheissa.

Oliko syynä se, että pinnan alla jäsenkirkot ovat teologisesti niin erimielisiä, että sen ei haluttu ryöpsähtävän pintaan ja pilaavan mukavaa tunnelmaa? Ainaakin homojen ja lesbojen avioliittoihin liittyvän teeman kohdalla asia oli näin, ja tämä todettiinkin ääneen parissa puheenvuorossa. Ehkä niin oli hyväkin, sillä LML on jo aiemmin päättänyt rauhoittaa asiaa varten vuoteen 2012 asti kestävästä tuumaustauon. (Onkohan selvityksissä päästy eteenpäin, siitäkään meille ei kerrottu mitään.)

Kokous jätti maailmalle virallisen viestin (Message). Sen kirjoittamista varten oli valittu työryhmä, jonka ehdotusta sai korjata pitkällisessä ja turhauttavassa täyskokouksessa, jossa joka sanamuutoksesta ja muutoksen muutoksesta äänestettiin. Viestin sisältö vaatii edistämään hyvin monenlaisia hyviä asioita ja vastustamaan hyvin monenlaisia pahoja asioita, kuten ilmastonmuutosta ja epäoikeudenmukaista talousjärjestelmää ja ihmissalakuljetusta. Kai hyvä niin, mutta kuka sen lukee ja muuttuuko talousjärjestelmä paremmaksi, kun riistäjät sen lukevat?

Virallisen viestin loppupuolella todetaan jotain sellaista, että ”Luterilaisen Maailmanliiton jäsenkirkkoina seisomme vahvasti yhteisen uskomme ja perinteemme perustalla”. Tein ehdotuksen, jonka mukaan lausetta pitäisi muuttaa hieman, siten että se kuuluisi: ”LML:n jäsenkirkkoina *tahdomme* seisoa vahvasti yhteisen uskomme ja luterilaisen perinteen pohjalla”. Perustelin muutosta sillä, että olimme käsitelleet kokouksessa teologisia kysymyksiä aivan tavattoman vähän. Kokouksen jäsenkirkkojen edustajat eivät siis tosiasiaa tienneet toisistaan, seisommeko yhä yhteisen uskomme ja luterilaisen perinteemme pohjalla. Mainitsin esimerkkinä sen, kuinka Ruotsin kirkon kirkolliskokous oli (luultavasti sekulaarin politiikan vuoksi) äänestänyt vastoin piispojensa ehdotusta ja hyväksynyt sukupuolineutraalin avioliiton kirkon avioliittoetiikan pohjaksi. Miten voimme olla varmoja siitä tämä on teologisesti perusteltua

ja Ruotsin kirkko seisoo yhä yhteisen perinteemme perustalla? Ehkä ajatuksessa kahta eri sukupuolta olevasta parista perheen ja lasten kasvatuksen perustana on jotain sellaista, josta ei yhteiskunnassa ja kirkossa kannattaisi luopua tai luovutaan hyvästä ja keskeisestä kristillisestä ja yleisinhimillisestä perinteestä.

Kokouksen viestin (message) pohjaverision kirjoittaneen ryhmän puheenjohtajana toiminut piispa tyrmäsi muutosehdotukseni tomerasti. Hänen mukaansa me LML:n jäsenkirkot kyllä seisomme vahvasti yhteisen uskon ja perinteen perustalla. Me vain *tulkitsimme* sitä eri tavoin.

Asia tuntui olevan kokousväelle sillä selvä. Kukaan ei kysynyt, voiko yhteisen perinteen tulkinta kenties joskus olla niin erilaista, että kaikki eivät enää seisokaan sen perustalla. Enkä minäkään enää uskaltanut. Olin kuullut jo riittävästi siitä, kuinka teologit sotkevat tavallisten kristittyjen kokemaa yhteistä iloa akateemisilla hienouksillaan.

Etelä-savolaisen seurakuntapapin muutosehdotus sai äänestyksessä vain vähän tukea. Vihreitä lappuja nosti parikymmentä afrikkalaista kättä. Punaisia nousi satoja, keltaisia pari.

Koko LML seisoo siis edelleen tyrmäesti luterilaisessa perinteessä. Niin me Stuttgartissa julistimme maailmalle lähes yksimielisesti.

Veljieni ja sisarteni kasvot

Seurakuntapapin kokemuksia Stuttgartista

Esko Siljanen

Delegaatti, vierailija, avustaja vai lehtimies?

Osallistuminen yleiskokoukseen on suuri ja merkittävä etuoikeus ja lahja, josta toivoisin monen kaltaiseni tavallisen seurakuntapapin pääsevän tulevaisuudessa osalliseksi. Seuraava LML:n yleiskokous tullaan pitämään vuonna 2017, joka on samalla uskonpuhdistuksen 500. juhlavuosi. Ehdotan, että kirkkomme paikallisseurakunnat jo nyt laittavat tämän merkkivuoden kalenteriinsa ja alkavat suunnitella, miten ne voisivat mahdollistaa jonkun seurakuntansa papin tai jäsenen osallistumisen kokoukseen. Vierailijan lähettäminen edellyttää tietysti jonkinlaista taloudellista varautumista. Mukaan lähtevän tulee myös välttävästi tulla toimeen jollakin yleiskokouksen käyttämistä kielistä, jotka ovat englantia, saksa, espanja ja ranska. Myös nuoria voi lähettää kokoukseen, sillä heitä oli Stuttgartissa mielestäni paljon sekä delegaatteina että kokousavustajina. Stuttgartin yleiskokouksessa oli avustajia yhteensä 48, vierailijan statuksella tulleita noin 250 ja median edustajia saman verran. Epävirallisten

osanottajien määrä oli siis suuri, kun ottaa huomioon sen, että varsinaisten delegaattien kokonaismäärä oli Stuttgartissa 418. Ilmankos minäkin mahduin tähän joukkoon mukaan.

Maailmanlaaja luterilainen perhe

Ensimmäinen asia, joka puhutteli minua kokouksessa, oli eri puolilta maailmaa tulleiden luterilaisten kristittyjen kohtaaminen. Enemmistö osallistujista oli muualta kuin Euroopasta. Oli rohkaisevaa havaita, että luterilainen kirkko ei ole kuolemassa, vaikka meillä Suomessa ja monessa muussakin länsimaissa luterilaisessa kirkossa jäsenmäärä on vähenemässä. Tilanne monessa Afrikan, Aasian ja latinalaisen Amerikan luterilaisessa kirkossa on toinen kuin Suomessa. Niissä kirkot kasvavat ja suuri osa niiden jäsenistä on nuoria. Luterilaisella kirkolla on siis vielä tulevaisuutta maapallollamme. Oli rohkaisevaa keskustella edellä mainittujen kolmannen maailman kirkkojen edustajien kanssa. Ulkonaisen köyhyyden

ja monien muidenkin haasteiden keskellä he ovat nyt näyttämässä suuntaa koko 70 miljoonaiselle luterilaiselle yhteisölle maailmassa. Yhtenä näkyvänä osoituksena tästä LML:n uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Aasian kirkkojen edustaja piispa Munib Younan. Uusi pääsihteeri Martin Junge edustaa latinalaisen Amerikan nuoria kasvavia kirkkoja. Kokouksen ensimmäinen viesti kirkkomme paikallisseurakunnille onkin mielestäni se, että nykyisessä globaalissa maailmassa meidän tulee kyetä katsomaan laajemmalle kuin oman seurakuntamme ja kirkkomme rajojen sisälle. Kristinuskon vaikuttamisen suunta ei enää ole yksisuuntaisesti vain rikkaasta Euroopasta köyhiin kehitysmaihin. Myös meillä suomalaisilla on paljon opittavaa Afrikan, Aasian ja latinalaisen Amerikan luterilaisilta kirkkoilta ja kristityiltä.

Yleiskokouksen musiikki ja hartauselämä

Toinen antoisa osa kokousta oli sen musiikillinen puoli ja hartauselämä. Koska minulla ei yleiskokouksessa ollut oikeutta osallistua täysistuntoihin muuten kuin parvekkeella kuunnellen, päätin liittyä kuoroon, joka lauloi kaikissa kokouksen hartaushetkissä. Siellä sain korottaa ääneni vapaasti ja antaa oman panokseni kokouksen onnistumiseksi. Kuoroa johti neljä ammattimusiikkia ja laulajiksi saivat tulla kaikki halukkaat yleiskokouksen osanottajat. Meitä laulajia olikin kaikilta mantereilta yhteensä noin parikymmentä. Jopa yksi tansanialainen piispakin liittyi joukkoomme. Iloitsin päätöksestäni liittyä kuoroon, sillä yhdessä laulaminen eri puolilta maailmaa tulleiden kristittyjen kanssa

oli hengellisesti virkistävä kokemus ja siten sain myös hyvän kuvan yleiskokouksen hartauselämästä. Lauloimme kokousta varten laaditusta lauluviikosta kaikilla kokouksen neljällä virallisella kielellä ja ajoittain muillakin kielillä. Se oli paitsi haastavaa myös hauskaa. Monet lauluista olivat niin puhuttelevia, että toivon niiden tulevan käyttöön myös suomenkielisinä käännöksinä. Yleiskokouksen tunnuslaulu, joka on ruotsalaisen pastori Per Harlingin käsialaa, käännettiin kokouksen aikana suomeksi pienen työryhmän toimesta, johon itsekin kuuluin. Toivon, että tämä laulu tuo pienen tuulahduksen paikallisseurakuntiimme 11. yleiskokouksesta. Joka aamu kuoromme lauloi reilun tunnin kestäneessä ehtoolliskirkossa. Ennen lounasta pidetyssä päivärukoushetkessä emme laulaneet, sillä se oli hyvin lyhyt ja se pidettiin istuntosalisissa. Lounaan jälkeen iltapäivällä kuoro kokoontui tunnin lauluharjoitukseen. Illalla lauloimme jälleen noin puoli tuntia kestäneessä iltarukoushetkessä. Näissä hartaushetkissä oli sekä antoisa että kysymyksiä herättäneitä piirteitä. Liturgisesti ne olivat hyvin vapaamuotoisia ja liberaaleja. Hyvää niissä oli se, että erilaisten käytelmien, havainnollistamisen ja kokemuksellisuuden kautta pyrittiin välittämään aiheena olevan raamatun tekstin keskeistä sanomaa. Esimerkiksi, kun puhuttiin maailman nälkäongelmasta ympäri salia kiersi tyhjä ruokakuppi, jota jokainen läsnäolija sai hetken katsoa ja pohtia sen sanomaa omassa elämässä. Jumalanpalvelusten kysymyksiä herättäneistä seikoista tärkein oli se, että perinteisiä uskontunnustuksia ei koko yleiskokouksen aikana käytetty kuin kaksi kertaa. Niiden tilalla oli omin sanoin muokattu ja hyvin lyhyt uskosta puhu-

va osa tai sitten ei mitään. Mietin sitä, kuinka seurakuntapappi saisi Suomessa helposti huomautuksen, jos hän jättäisi näin usein uskontunnustuksen messussa lausumatta. Useimmiten myös Herran siunaus oli yleiskokouksen hartaushetkissä korvattu omatekoisella siunauksen toivotuksella. Toivottavasti Suomen seurakunnissa ei olla menossa tähän suuntaan. Silloin olemme menettämässä jotakin hyvin olennaista luterilaisesta uskostamme.

Köyhyyden kasvat

Kolmas seikka, joka puhutteli minua yleiskokouksessa ja avarsi kokemusmaailmaani, oli kehitysmaiden köyhyyden kasvojen tuleminen lähelle. Useissa yhteyksissä tuli esille pohjoisen ja eteläisen pallonpuoliskon välinen suuri vastakohta taloudellisten voimavarojen jakautumisessa. Puhuttiin köyhyydestä, aidsin aiheuttamista ongelmista, ihmiskaupasta, ilmastonmuutoksen vaikutuksista ja epäoikeudenmukaisesta velasta. Kotona televisioruudun ääressä nämä samat asiat kuulostavat paljon kaukaisemmilta. Luterilaisen maailmanliiton yleiskokouksen keskellä nämä asiat alkoivat saada erilaisia kasvoja. Piispa Afrikasta puhui samasta köyhyydestä kuin nuori Etelä-Amerikasta. Heille se oli jokapäiväistä todellisuutta. Heidän kasvonsa jäivät mieleeni veljieni ja sisarteni kasvoina Kristuksessa.

Vaiettu ja toivottu puheenaihe

Näiden kasvojen joukkoon kuuluivat myös niiden afrikkalaisten veljien kasvat, jotka olivat huolissaan siitä, mistä luterilaisen maailmaliiton 11. yleis-

kokouksessa Stuttgartissa tietoisesti vaiettiin. Erityisesti kaksi asiaa nousi heidän kanssaan käymissäni keskusteluissa esille. Toinen niistä oli samaa sukupuolta olevien pariliittojen siunaamiskysymys ja toinen lähetystyö, joka monien mielestä jäi tässä yleiskokouksessa aivan liian vähälle huomiolle. Eräs heistä kertoi, miksi etenkin kysymys seksuaalisuudesta on Afrikan kirkkoille suuri haaste. Hän kertoi, kuinka hänen kansansa oli runsaat sata vuotta sitten saanut lähetystyöntekijöitä Euroopan ja Amerikan luterilaisista kirkkoista. Lähetystyöntekijät olivat opettaneet hänen kansaansa uskomaan raamattuun Jumalan sanana. Nyt nämä samat kirkot ovat alkaneet opettaa toisin. Afrikkalaiset kristityt haluavat kuitenkin yhä pitää kiinni Jumalan sanasta. Siksi myös perinteisestä lähetystyöstä olisi haluttu puhua ja kuulla enemmän. Nyt se kuitenkin jäi varjoon yhteiskunnallisesti ja humanitaarisesti suuntautuneiden aiheiden noustua päällimmäisiksi.

Hengellinen yhteys

Sydämeeni jäi soimaan pyyntö, jonka esittivät eri yhteyksissä sekä afrikkalainen että aasialainen piispa: ”Rukoilkaa puolestamme, että kasvaisimme uskossa ja voisimme pitää esillä evankeliumin sanomaa oman kansamme keskellä!” Siinä oli viesti, jota voimme viedä eteenpäin oman kirkkomme seurakunnissa. Afrikan, Aasian ja latinalaisen Amerikan nuoret kirkot tarvitsevat esirukouksiamme ja tukeamme. Tässä tuessa ei ole kysymys pelkästään taloudellisesta avusta, vaan myös hengellisestä yhteydestä. Emmehän jätä kaukaisia veljiämme ja sisariamme hengellisesti yksin? Heidän nöyrästä ja

vilpittömästä uskostaan on nyt meidän vuoromme ottaa oppia. Maailman toivo on yksin Jeesuksessa Kristuksessa. Hän on elämän leipä. Siksi me luterilaiset

kristityt rukoilemme eri puolilla maailmaa: ”Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme.”

Anna meille jokapäiväinen leipämme

Maarit Leskelä

Intohimona seurakunnallinen toiminta

Luterilaisen maailmanliiton (LML) yleiskokouksen aikana oli tiukasta kokousaikataulusta huolimatta mahdollisuus tutustua myös paikalliseen seurakunnalliseen elämään. Neljän muun suomalaisdelegaatin kanssa osallistuin pienen saksalaisen lähiöseurakunnan pyhäpäivän viettoon. Seurakunta vietti vuotuista juhlasunnuntaitaan kello kymmenen jumalanpalveluksesta iltaan saakka. 450 hengen seurakunnasta tuntuivat lähes kaikki jäsenet käyvän vähintäänkin makkaransyönnissä ja kuulumistenvaihdossa kirkon pihalla. Ohjelmassa oli myös myyjäiset, orkesteri ja lasten aktiviteetteja kasvomaalauksesta liukukelkkailuun.

Seurakuntalaiset viipyivät kirkon pihapiirissä lataantuen arkea ja tulevaa syksyä varten. He istuskelivat, jutustelivat ja tutustuivat uusiin ihmisiin. Heillä ei ollut kiire ja he tuntuivat olevan kiinnostuneita suomalaisten vieraiden

ajatuksista ja näkemyksistä. Saksalaiseen tapaan pelkkä uuden kokemuksen tai näkemyksen kuuleminen ei riittänyt, vaan uusi tiedonmuru jäsenetään entiseen kommentoimalla, kriittisillä lisäkysymyksillä ja makustelemalla. Kirkon ympärille luontevasti kokoontuneille lapsiperheille ja varttuneemmille seurakunnallinen toiminta kuulosti olevan merkittävä asia. Silmät loistivat ja ryhti suoristui, kun seurakuntalaiset alkoivat kertoilla tempauksistaan kirkon varustamiseksi ja valmistautumistoimenpiteistä jumalanpalveluselämää varten. Vierailusta jäi mielikuva, että seurakunnallinen toiminta innostaa.

Amerikkalainen yhteiskuntafilosofi Martha Nussbaum (s.1947) on puhunut ja kirjoittanut jo vuosikymmenten ajan siitä, mikä saa ihmisen toimimaan muunkin kuin välttämättömpien tarpeidensa tyydyttämiseksi. Nussbaumin tavaramerkiksi on vuosien saatossa kohonnut intohimon käsite. Se on hänen mielestään voima, joka saa aikaan muutosta, vie asioita eteenpäin ja tuo kehi-

tystä. Ne ihmiset, joita liikuttaa intohimo, muuttavat maailmaa. Nussbaumin mukaan kaikkien tulisi etsiä oma intohimonsa, olla rohkeita ja toimia.

Äkkiseltään voisi kuvitella, että marxilaisittain *Triebkraft* (käyttö- tai käyntivoima) on ilmiön toisenlaisessa kontekstissa syntynyt nimike, mutta kyse on hieman muusta. Nussbaumin intohimon käsite muuttaa maailmaa sosiaalisen voiman innoittamana, ei yksilön omien tai läheisten perustarpeiden tyydyttämiseksi. Intohimon käsitteeseen liittyy ilmeisemmin myös piirre, joka saa unohtamaan oman edun tavoittelun päällimmäisimpänä motiivina.

Tulevat sukupolvet ottavat mallia meistä. He havainnoivat ja arvottavat, miten me toimimme esimerkkeinä, siirämme hiljaista tietoa eteenpäin. 2020-luvun aktiivitoimijat, yhteiskunnan rakentajat speksaavat sen mielikuviansa ja arvioivat sen toimivuuden ja arvon omisessa tulevissa toimintaympäristöissään. Mikä heidän syvän sitoutumisensa eli intohimon kohde itsensä ulkopuolella tulee olemaan, jää nähtäväksi.

Tarinasta on opiksi

Toimin tällä hetkellä kouluissa, joista oppilaat ja opiskelijat eivät pantoimenään ravaa ulkomailla. Itse asiassa kysytyäni noin neljältä perusopetuksen ryhmältä, kuka on jo käynyt Saksassa, lopetin kyselemisen. Kukaan ei ollut käynyt. Ovat kyllä innokkaasti lähdössä, kun mahdollisuus aukenee. Näille oppilaille omasta elinpiiristä poikkeavat tarinat toimivat parhaana mielenkiintoa vangitsevana elementtinä.

Ensin alle tunne-efektiivinen kuvaus englantilaisessa liikenneympyrässä ajamisesta. Sitten mielikuvamatka tilanteeseen, jossa englantilainen ajaa omien tottumustensa mukaisesti suomalaisesta liikenteessä. Voiko käytänteet ja tottumukset tuoda sellaisinaan toiseen ympäristöön, esim. koulun? Saako koulun tietokoneoluokassa hörppiä kahvia tai limsaa vaikka kotitietokoneella saisikin? Mitkä ovat paikkoja, joissa pipo tai lippis irroteetaan päästä?

Tarina-aitan varustamiseksi retki maailmanliiton moninaisuuteen oli rikastuttava. Eri maissa elävien kristittyjen elämäntilanteet ja -olosuhteet eroavat voimakkaasti omistamme. Monet elävät vähemmistöinä jopa vainottuina. Miljoonat luterilaiset heräävät uuteen aamuun ilman varmuutta jokapäiväisestä leivästä. Myös ilmastomuutos kohtelee sisarkirkkojemme jäseniä ja heidän asuinseutujaan epätasa-arvoisesti. Seuraamukset näkyvät herkimmin niillä alueilla, joissa riittävän elannon saaminen on muutenkin epävarmaa.

Ainakin omassa LML-yleiskokouksen aikaisessa pienryhmässäni meidän pohjoismaalaisten osana oli lähinnä myötäelää ja jakaa kuuntelemalla kaukaisten sisariemme ja veljiemme elämäntilanteita. Kenian kuivuneet laidunmaat ja muiden kansojen ruokkimiseksi poisvuokratut viljapelot eivät juurikaan kirvoita nasevia kommentteja tai edes myötätunnon ilmauksia. Tunne-tilat ovat lähinnä mykistyneitä elämän edellytysten epätasa-arvosta.

Kristillinen kasvatusnäky ei käsittääkseen ole niinkään tiedon kartuttamises-

sa tai tiettyjen tapojen opettelussa, vaan lähimmäisen asemaan asettumisen kyvyn muotoutumisessa jokapäiväiseksi toimintatavaksi. Empatia – taito ja tapana nähdä asioita ja tilanteita muustakin kuin omasta yksityisestä näkökulmasta – on arvona haasteellinen tavoite nykyajassa. Ihmisellä on sisäänrakennettu synnynnäinen kyky moraaliseen myötätuntoon lajitovereitaan kohtaan, sanoo Martha Nussbaum. Ihmiselle on kuitenkin ominaista myös pelätä vierautta, leimata ja vieroksua eri tavalla ajattelevia. Siksi moraalisen myötätunnon laajentaminen on suuri haaste,

niin yksilö- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla.

Avain myötätunnon laajentamiseen ja kykyyn asettua toisen ihmisen asemaan on vuorovaikutus. Altistuminen ja antautuminen vuorovaikutukselle – todelliselle kuuntelemiselle ja toiselta oppimiselle on varmaankin taito, jossa emme koskaan voi olla täysin oppineita. Asenteena dialogiin pyrkiminen ja siinä kilvoitteleminen lienee kuitenkin yksi rakentavimmista reitinvalinnoista kohti globaalien ongelmien ratkaisuvaihtoehtoja.

Tyhjä kulho

hartausvirikemateriaali

Panu Pihkala

Käsissäsi on tyhjä kulho.

Mitä tästä puuttuu?

Miksi tämä on tyhjä?

Mitä tässä voisi olla?

Kuka tähän (voi) antaa sisällön?

Ensi kädessä?

Viime kädessä?

Tausta

Luterilaisen maailmanliiton yleiskokouksessa Stuttgartissa kokoonnuttiin Isä meidän – rukouksen pyynnön Anna meille tänä päivänä meidän jokapäiväinen leipämme äärellä. Pääteemaesine oli kulho. Niitä oli valmistettu eri puolilla maailmaa.

Kulho on rikas symboliesine. Yleiskokouksen aikana sitä käytettiin sekä tyhjänä että sisältöä saaneena. Kerran

siinä jopa käsiteltiin pientä taikinapalloa (taikinat päätyivät lopulta eläinten ruoaksi). Kulho oli kuitenkin useimman mielestä vaikuttavimmillaan silloin, kun se oli aluksi tyhjä.

Jokaisen on tarkoituksenmukaista soveltaa kulhon käyttö omaan tilaisuuteensa sopivaksi. Tässä virikkeitä siihen.

Kulhon historia aiheena

Kuka on tehnyt kulhon, jota käytetään?
Millainen tarina on taustalla?

– teollisuus kaukomaissa?

Silta käsittelemään maailmantaloutta ja maailman ravinnon epätasaista jakautumista

– käsityö?

Silta käsittelemään käsin/koneellisesti tapahtuvaa valmistusta ja erilaisia elämäntapoja.

Tehdäänkö kulhot itse tätä tilaisuutta varten (esim. paperimassasta)? Mikä merkitys tällä on?

Kuinka suuressa osassa maailmaa käytetään kulhoja?

Eikö oikeastaan kaikkialla? Kulho on esine, joka osoittaa ihmiskunnan yhteyden kaiken erilaisuuden keskellä. (Ja myös eläimet syövät usein eräänlaisista kulhoista, laveammista vain.)

Kulhon symboliikkaa

Ravinto

Jos meillä ei ole mitään kulhossamme, emme elä kauaa. Ravinto on perustava tarpeemme. Yltäkylläisissä maissa emme aina enää osaa arvostaa ravintoa: emme muista emmekä tiedä, millaista on kulkea tyhjän kulhon kanssa. (Vertaa kerjäläisiin: heillä on tyhjä kulho edessään)

Jakaminen

Kulhoihin riittää yleensä tarpeeksi, jos ihmiset vain jakavat antimet toistensa kanssa. Kulho muistuttaa meitä jakamisen olennaisuudesta.

Riippuvuus

Olemme riippuvaisia siitä, että saamme jotain kulhoomme. Ihmiset täyttävät parhaimmillaan toistensa kulhoja: mutta ihmiset saavat ravintonsa luonnosta, joka saa elämänsä Luojalta. Kulho muistuttaa myös pohjimmaisesta riippuvaisuudestamme Jumalasta.

Välineellisyys

Tarvitsemme astioita, jotta voimme

välittää lahjoja. Kulhon valmistaminen voi olla toisten palvelua. Mitkä asiat ovat kulhon kaltaisia siinä, että ne mahdollistavat jakamisen?

Käyttötapoja hartauksiin

- Käytetään joko vain yhdessä kohtaa tai sitten läpileikkaavana juttuna
- Jaetaan kulho hartaustilaan tultaessa, ei selitetä vielä enempää
- Laitetaan tyhjä kulho kiertämään tiettyssä kohdassa
- onko siinä jotain, mitä jaetaan?
- kerätäänkö sen avulla jotain? Vertaa kolehtiin: sekin on kulho, joka kiertää, jotta me jakaisimme antimia köyhien kanssa.
- Alussa synnintunnustuksen yhteydessä
”Jumala, tulemme tyhjin käsin eteesi. Vain Sinä voit täyttää kulhomme.”
- Ylösnostettuna kiitoksen yhteydessä
”Jumala, nostamme kätemme ja astiamme Sinua kohti. Kiitos ja ylistys Sinulle siitä, että annat meille ravinnon, kaiken mitä tarvitsemme.”
- Täytetään kulho yhdessä tai tilaisuudesta vastaavan toimesta
- ehtoollisantimet ja kulho:
 - * jaetaan antimet osallistujien kulhoihin alttarilla
 - * käytetään kulhoa ehtoollista asetettaessa
- esirukoukset kulhoon
- uhrilahja (kolehti) kulhoon
- Lähtökulkue kulhot käsissä
”Lähdemme viedään saamiamme antimia maailmaan.”

LML-kokemuksien pohjalta Panu Pihkala 2010

HAETTAVANA OLEVAT STIPENDIT

Ulkoasiain osaston välittämät stipendit

YHDYSVALLAT

Gettysburgin luterilaisessa teologisessa seminaarissa tapahtuvaa opiskelua varten on haettavana stipendi lukuvuodeksi 2011–2012. Stipendin tarkoitus on mm. edistää Pohjois-Amerikan luterilaisuuden ja kirkollisen elämän tuntemusta. Stipendi kattaa asumis- ja opiskelukustannukset. Se sopii hyvin jo muutaman vuoden opiskelleelle teologian opiskelijalle.

Englanninkielisten hakupapereiden tulee olla Kirkkohallituksen ulkoasiain osastolla 14.1.2011 mennessä. Hakemuslomake ja tietoja sen liitteistä löytyy seminaarin kotisivuilta osoitteesta: <http://www.ltsg.edu/admissions/application.htm>

SAKSA

Baijerin maakirkko myöntää kirkollemme vuosittain 8-10 stipendiä. Stipendi käsittää 1–3 kk opinnot **Erlangen-Nürnbergin yliopistossa**. Stipendi kattaa asumisen Martin-Luther-Bundin asuntolassa ja opinnot, mutta ei matkoja (matka-apurahaa voi anoa erikseen KUO:n teologisten asiain yksiköstä). Stipendi on tarkoitettu ensisijaisesti **jatko-opiskelijoille**. Vuoden 2011 stipendikuukaudet ovat nyt varattavissa.

Erlangenissa järjestetään kuukaudenmittainen saksankielen kielikurssi elo–syyskuun vaihteessa. Vuosittain

on tarjolla paikka yhdelle suomalaiselle opiskelijalle.

SVEITSI

Geneven lähellä sijaitseva Kirkkojen maailmanneuvoston alainen **Ecumenical Institute of Bossey** tarjoaa erilaisia kursseja, joiden kesto on yhdestä viikosta vajaaseen vuoteen. Graduate School on tarkoitettu nuorille teologeille ja muille kiinnostuneille maallikoille. Edellytyksenä on suoritettu TK tai muu vastaava tutkinto ja kiinnostus ekumeenisten kysymysten opiskeluun sekä halu valmentautua ekumeeniseen työhön. <http://www.oikoumene.org/en/activities/bossey.html>.

Budapestin luterilaiseen teologiseen yliopistoon

Edellytyksenä stipendin saamiselle on alustava unkarinkielen alkeiden taito ja loppuvaiheessa olevat teologian maisterin opinnot. Stipendi sopii myös vasta valmistuneelle. Stipendiaattijakso joko koko lukuvuosi tai 3–4 kk.

Kaikkia stipendejä koskevat tiedustellut KUO:n teologisten asiain yksikölle työalasihteeri Kaisamari Hintikka, p. 09 1802 353 tai teologisten asiain sihteeri Tomi Karttunen ja kirjeenvaihtaja-sihteeri Minna Väliaho. Sähköposti: etunimi.sukunimi@evl.fi. Lisätietoja <http://sakasti.evl.fi/maailmanlaajakirkko>

Tässä numerossa

Luterilaisen maailmanliiton (LML) yleiskokous Stuttgartissa 20.-27.7.2010 käsitteli monipuolisesti teemaansa, Isä meidän –rukouksen pyyntöä ”anna meille meidän jokapäiväinen leipämme”. Ennakkoon pelättiin, että päähuomion olisivat vieneet homoseksuaalisuuteen liittyvät jännitteet. Taitava ennakkotyöskentely, hengellisesti voimakkaat pääpuheenvuorot, erityisesti etelän kirkkoille tärkeän tematiikan käsittely sekä sitoutuminen avioliittoon, perheeseen ja seksuaalisuuteen liittyvien teemojen käsittelyyn LML:ssa ennakkosuunnitelman mukaisesti vasta vuonna 2012 estivät kuitenkin tilanteen ajautumisen tähän.

Tässä kirjassa yleiskokoukseen osallistuneet Suomen evankelis-luterilaisen kirkon edustajat piispoista maallikoihin ja eläkkeelle siirtyvistä nuorisodelegaatteihin esittelevät persoonallisesti pohtien kokouksen antia. Samalla he haastavat kirkkoamme, hiippakuntiamme ja seurakuntiamme hahmottamaan paikkaamme osana luterilaisten maailmanlaajaa perhettä sekä pohtimaan yhteistä rikkauttamme, perustaamme ja yhteyttä uhkaavia tekijöitä sekä sitä, mihin tämä kaikki meitä yhdessä ja yksittäin kutsuu omissa arjessamme.

Luterilainen maailmanliitto on tunnustuksellinen maailmanliitto, mutta sen sisällä on myös ekumeenista rikkautta ja haasteita, jotka kytkeytyvät ekumeeniseen kenttään ja kirkkona/kirkkoina elämiseen laajemminkin. Maailmanliitto käy lukuisia globaaleja ekumeenisia dialogeja. ”Luterilainen ja ekumeeninen” on sekä LML:n että meidän kirkkomme peruslähtökohta, joka avaa mahdollisuuden syventää yhteyttä globaaliin kristikuntaan lähellä ja kaukana.

RESEPTIO-lehti on Kirkon ulkoasiain osaston (KUN) teologisten asiain tiedotuslehti, jossa julkaistaan ajankohtaista ekumeenista ja kirkkojen välisiin suhteisiin sekä kirkolliseen teologiaan liittyvää materiaalia. Sen voi tilata itselleen maksutta ulkoasiain osastosta tai käydä katsomassa kirkkoverkon Sakasti-palvelun ekumeniasivuilta pdf-muodossa (<http://sakasti.evl.fi/reseptio>).

* * *

